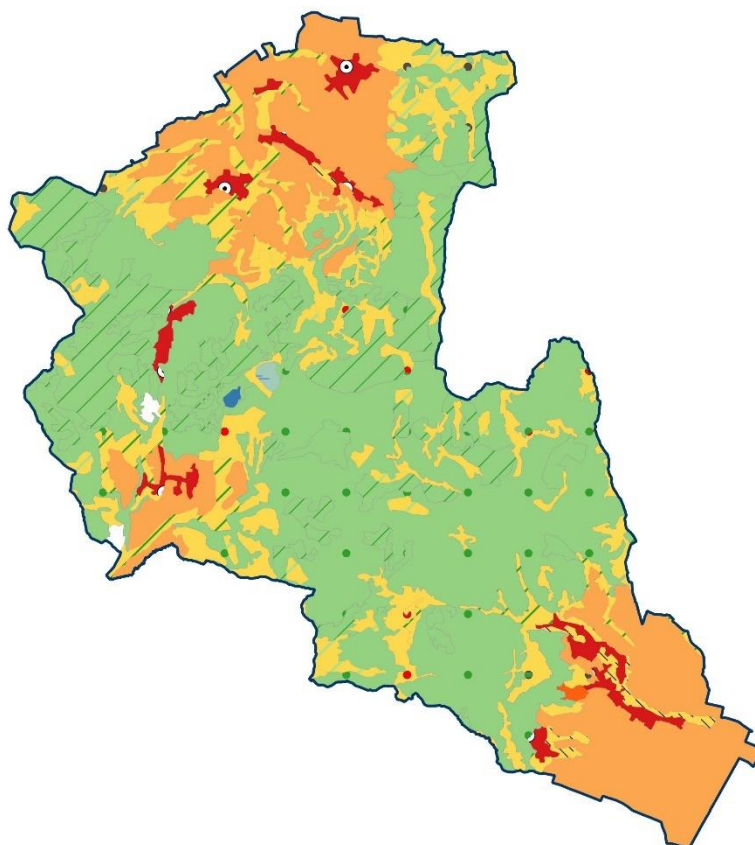

MASTER PLAN PENTRU ZONA CIOMAD-BALVANYOS

versiune în lb. maghiară

- Master plan pentru zona Ciomad-Balványos -

Elaborator,

Planificatio Dezvoltare și Energie S.R.L. RO343079222

Mun. Miercurea Ciuc, p.ța Libertății nr. 13

coordonator

László Csák, PhD, PgDip

experți

Gyergyai László-Zsolt, MA

Kozma Balázs, BA

prelucrare datelor

András Ákos, MA

Gercuj Izabella, BA

data versiunii 13.03.2024

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	3
Jegyzékek.....	4
Ábrák	4
Térképek.....	4
Táblázatok	5
Vezetői összefoglaló	6
Helyzetelemzés	8
Demográfia.....	8
Területhasználat, kultúra.....	13
Közlekedés, mobilitás.....	18
Települési szolgáltatások	20
Gazdaság	21
Klíma	25
Hőfokhidak	25
Klímaadatok – Újtusnád	28
Értékelés, célrendszer	42
Beavatkozási javaslatok.....	48
Fejlesztés.....	50
Társadalmasítás.....	50
Benchmark	50
Fontossági sorrendek.....	51
Prioritások.....	55
Célcsoportok	55
Célterületek.....	55
Helymarketing.....	59
Menedzsment	61
Tevékenységek.....	61
Források és ütemezés.....	65

Jegyzékek

Ábrák

1. ábra: Állandó lakosok számának alakulása	10
2. ábra: Településen élők számának alakulása	10
3. ábra: Korfa	11
4. ábra: Természetes szaporulat	11
5. ábra: Migrációs egyenleg	12
6. ábra: Alkalmazottak száma	21
7. ábra: Munkanélküliek	21
8. ábra: Vendégéjszakák és átlagos idő	22
9. ábra: Vendégéjszakák eloszlása	22
10. ábra: Szálláshelyek átrendeződése	23
11. ábra: Fűtési hőfokhíd – 15,5 °C	25
12. ábra: Hőfokhíd – 0 °C	26
13. ábra: Hűtési hőfokhíd – 27 °C	26
14. ábra: Hőfokhíd – 0 °C, 1900 m	27
15. ábra: Átlaghőmérséklet-változás Újtusnád	28
16. ábra: Csapadékmennyiség Újtusnád	28
17. ábra: Hóréteg vastagsága Újtusnád	29
18. ábra: Napenergia Újtusnád	29
ábra 19: Prioritások: szabadidős tevékenységek	51
ábra 20: Prioritások: alap-infrastruktúra	52
ábra 21: Prioritások: oktatás, képzés	53
ábra 22: Prioritások: alap-infrastruktúra	53
ábra 23: Látványosságok a lakosság szerint	54
ábra 24: Projektek, helyszínek és felelősök	64

Térképek

1. térkép: Közigazgatási egységek és települések	8
2. térkép: Települések lakossága 2011-ben	9
3. térkép: Erdős területek	13
4. térkép: Felszínborítottság	14
5. térkép: Védett területek	15
6. térkép: Telekkönyvezett területek	17
7. térkép: Nagyvárosok, repterek	18
8. térkép: Közúthálózat, vasút	19
9. térkép: Turisztikai desztinációk	46
10. térkép: Kerékpáros és gyalogos főútvonalak	49
térkép 11: Célterületek	56
térkép 12: Déli célterület	57
térkép 13: Keleti célterület	58
térkép 14: Északi célterület	58
térkép 15: Központi célterület	59

Táblázatok

1. táblázat: Erdők, legelők, kaszálók, szántóföldek	6
2. táblázat: Területi igazgatási egységek állandó népessége.....	9
3. táblázat: Védett területek	15
4. táblázat: Múzeumok és gyűjtemények	15
5. táblázat: Műemlékek.....	16
6. táblázat: Községi vagy térségi alapszolgáltatások.....	20
7. táblázat: Települési alapszolgáltatások	20
8. táblázat: Szálláshelyek a booking.com rendszerben	23
9. táblázat: Gazdasági társaságok adatainak alakulása	24
10. táblázat: Fejlesztési kihívások	43
11. táblázat: Turisztikai kerékpárutak.....	49
12. táblázat: Térségi gyalogos turisztikai útvonalak	49

Vezetői összefoglaló

Közel ötvenezer lakos él a térségben, melynek területe 35,59 km², azaz a népsűrűség 31 fő/ km², a lakosság városban él, a legnagyobb település, a térség fővárosa Tusnádfürdő város, valamivel több, mint másfél-ezer lakossal. A térség területének több, mint 10%-a magas természeti értékű legelő vagy kaszáló terület, 49,5%-a pedig az erdővagon része, 17%-nál több a jó minőségűnek mondható alcsíki és felső-háromszéki szántóföld.

1. táblázat: Erdők, legelők, kaszálók, szántóföldek

	terület	%
térség	35,590	
szántóföld	6,200	17.4%
legelő, kaszáló	3,828	10.8%
erdő	17,616	49.5%

Forrás: Corine land cover 2018 alapján, © Planificatio 2023

A beruházások révén a térségben létrejön 74 km jelzett kerékpáros útvonal, amely kizárólag a meglévő megyei utakat, illetve az Olt folyó védműveit érint. Továbbá javaslatot teszünk 44 km magas minőségű, jelzett, biztonságos gyalogos útvonal, tanösvény kijelölésére is. Mind a gyalogos, mind a kerékpáros útvonalak esetében arra törekedtünk, hogy valamennyi települést érintsék, ugyanakkor kerüljék a nagyvadak által érintett erdős területeket, illetve a legelőket, ahol a turisták és más területhasználók közötti konfliktusok veszélye állna fenn.

A térség ugyanakkor nemcsak turizmusból él, elsősorban az itt élők igényeit kell kiszolgálni, ezért területhasználati rendszer vonatkozásában az alábbi sávokat javasoljuk tiszteletben tartani:

- lakott települések: lakófunkciók, szolgáltatások, turizmus, nemzeti út vagy vasút mellett ipari tevékenységek
- szántóföldi művelés: épületek, építmények tilalma, kivéve egyházi jelképek, közinfrastruktúra
- közeli vegyes sáv
 - legelők, kaszálók: kizárólag állattartással kapcsolatos tevékenységek és funkciók (beleértve a szükséges épületeket, illetve agroturizmus funkciókat)
 - beerdősödött területek: kizárólag erdőgazdálkodással kapcsolatos tevékenységek
 - hétvégi házak, nyaralók: más tevékenység tilalma
- magaslati sáv
 - erdős területek: kizárólag erdőgazdálkodással kapcsolatos tevékenységek
 - legelők, kaszálók: kizárólag állattartással kapcsolatos tevékenységek és funkciók (beleértve az épületeket is, kivéve: szállás, lakhatás, agroturizmus funkciók)

Elvárás, hogy a térség minden települése rendelkezzen 2030-ra a települési alapszolgáltatások fejezetben tárgyalt elemekkel, amely minden olyan kérdéskört tartalmaz, ami a helyieknek és a turistáknak fontos.

A térségben a turizmus jelentősen hozzájárulhat a fejlődéshez, amennyiben fenntartható és klímabarát jellegű lesz.

A mesterterv célcsoportjai a következők:

- helyben élők, azon belül speciálisan az alábbiak
 - mélyszegénységben élők
 - fiatalok
- turisták, különös tekintettel az alábbi szegmensekre
 - bukaresti, brassói, budapesti fiatal családok,
 - természetjárók,
 - diákok.
- idősek, akik helyben élnek, illetve akik ide költöznének a tiszta környezet és a magas színvonalú szolgáltatások miatt.

A térség meghatározó, országosan és nemzetközileg is részben ismert vonzerővel rendelkező termékei:

- Szent Anna tó,
- Nyerges-tető,
- Tusnádfürdő,
- Tusnád ásványvíz,
- Grand Hotel Bálványos.

A térség vonzerejét meghatározó tényezők közös eleme a víz, mely asszociálható a nyugalommal, az egészséggel és az aktív életmóddal, ezért a továbbiakban a térség turisztikai és általános helymarketingjét meghatározó elemként a vizet, a víz kékjét, a hegyi patak csobogását és tó nyugodt víztükrét javasoljuk beazonosítani. Ezt a kiemelt egyedi tényezőt hangsúlyozza további két elem, nevesül a társadalmassal beazonosított horgászati és halas témák lehetőségek, illetve az elmúlt évtizedekben fejlesztett, részben rendezett népi fürdők. A kristálytisza és egészséges vízből kiindulva gondolható el a térség marketing stratégiája, arculati tervezése is. A következetes marketing vonatkozásában fontos, hogy kerüljenek ugyanakkor minden olyan tevékenységet, amely ezt a meghatározó jelleget csorbítaná, azaz

- zaj (hangos zene, motorzaj) helyett csend,
- zsúfoltság helyett a ritkaságban való részesedés élménye,
- kipufogógázok helyett elektromos mobilitás.

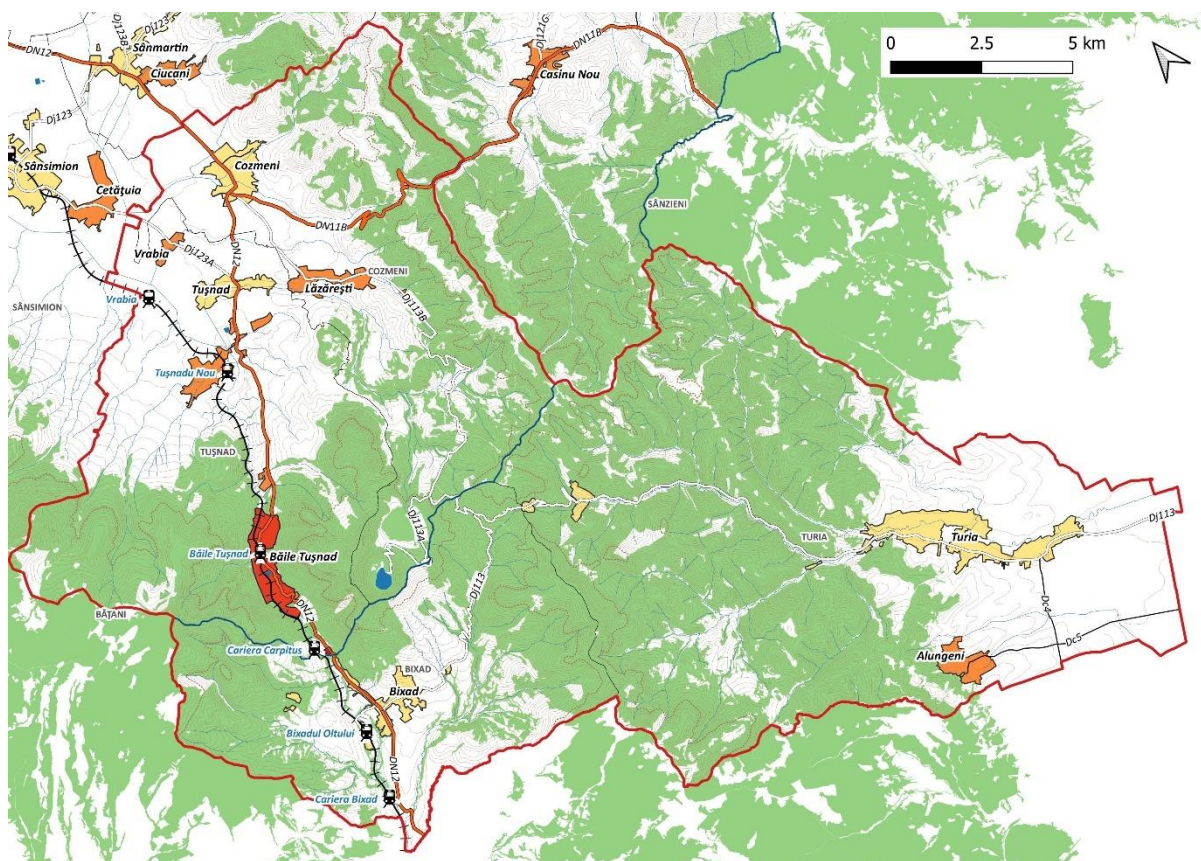
Mind ezek alapján a térség egységes, összehangolt fejlődés útján járhat tovább, és lehetőség nyílik a helyi fiatalok számára a jobb munkalehetőségek biztosítására. A térség legfontosabb értékeire építünk, óvva a természet értékeit, bölcsen gazdálkodva velük.

Helyzetelemzés

Demográfia

A Csomád-Bálványos térség Hargita megye délkeleti részén és Kovászna megye északi részén található. A térségben egy város és négy falu található. Megközelíthetőségét tekintve átlagosnak mondható, mert a számos megyei közúton kívül egy országos közút is áthalad rajta, és a vele párhuzamos vasúthálózat, de a légi közlekedéshez szükséges infrastruktúra nem épült ki a térségben. A legközelebbi nemzetközi repülőtér Vidombákon van. A terület számos építészeti örökséggel rendelkezik, amely hozzájárul a térség, mint turisztikai gazdasági fejlődéséhez. Az építészeti örökség mellett fontos, hogy kiemelt figyelmet fordítsanak a természeti értékekre is, hiszen e tekintetben is számos vonzereje van, köztük a Szent Anna-tó vagy a Mohos tőzegláp.

1. térkép: Közigazgatási egységek és települések

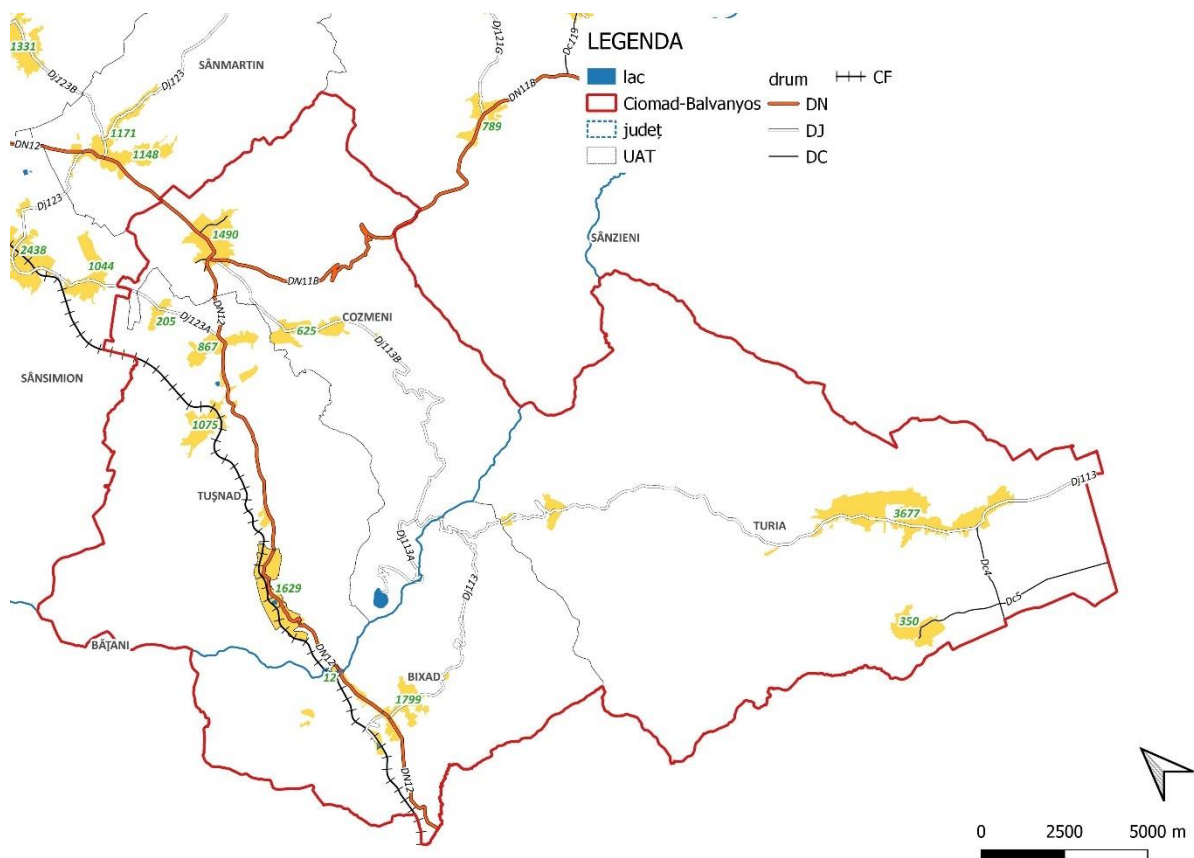

Forrás: ANCPİ adatbázis, © Planificatio 2023

A térség települései közül a 2011-es népszámlálási adatok szerint a Kovászna megyei Torja község a legnépesebb, ezt követi Tușnad, majd Csíkkozmás község. Az Országos Statisztikai Intézet legfrissebb adatai szerint továbbra is az említett településeken él a legnagyobb lélekszám, de Csíkkozmás község kivételével folyamatos népességcsökkenés figyelhető meg. A térség legkisebb településén, Csíkverebes faluban 2011-ben 205-en éltek a hivatalos népszámlálási adatok szerint.

- Master plan pentru zona Ciomad-Balvanyos -

2. térkép: Települések lakossága 2011-ben

Forrás: Rec 2011, © Planificatio 2023

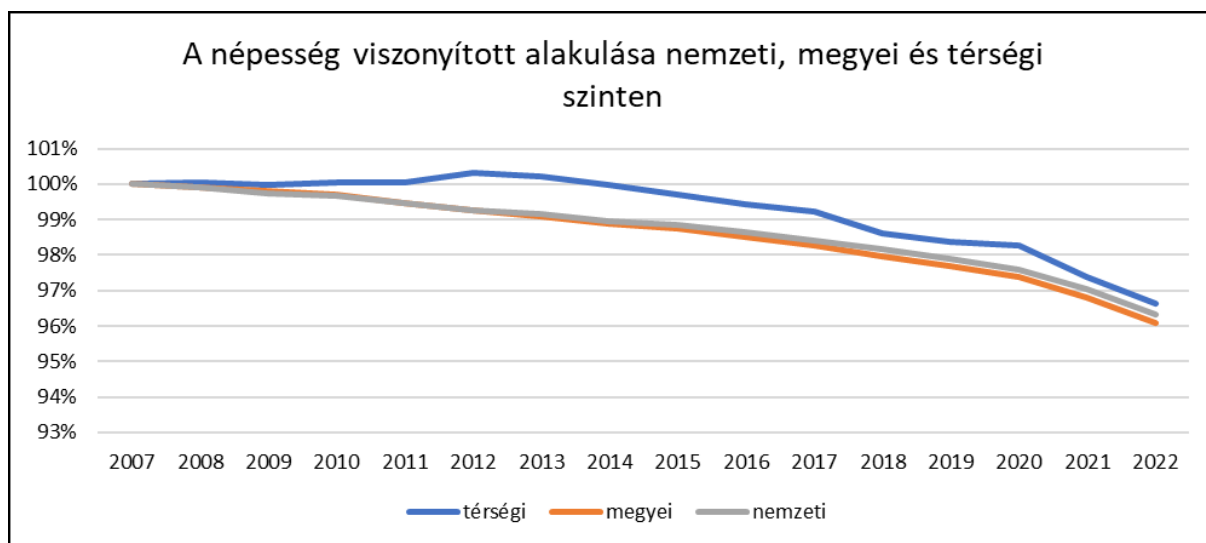
2. táblázat: Területi igazgatási egységek állandó népessége

	2007	2022
Tusnádfürdő	1.811	1.589
Csíkkozmás	2.151	2.264
Tusnád	2.257	2.169
Sepsibükszád	1.802	1.686
Torja	3.907	3.817
Térség	11.928	11.525

Forrás: INS Tempo, © Planificatio 2023

Csíkkozmás község kivételével, valamennyi település lakónépessége csökkenő tendenciát mutat, különösen szembetűnő Tusnádfürdő csökkenése, ahol a 2007-es adatokhoz képest 12,26%-kal csökkent ezen a településen. Népeség-növekedésről beszélhetünk Csíkkozmás község esetében, amely 2022-re elérte a 2264 főt, ami 5,25%-os növekedést jelent.

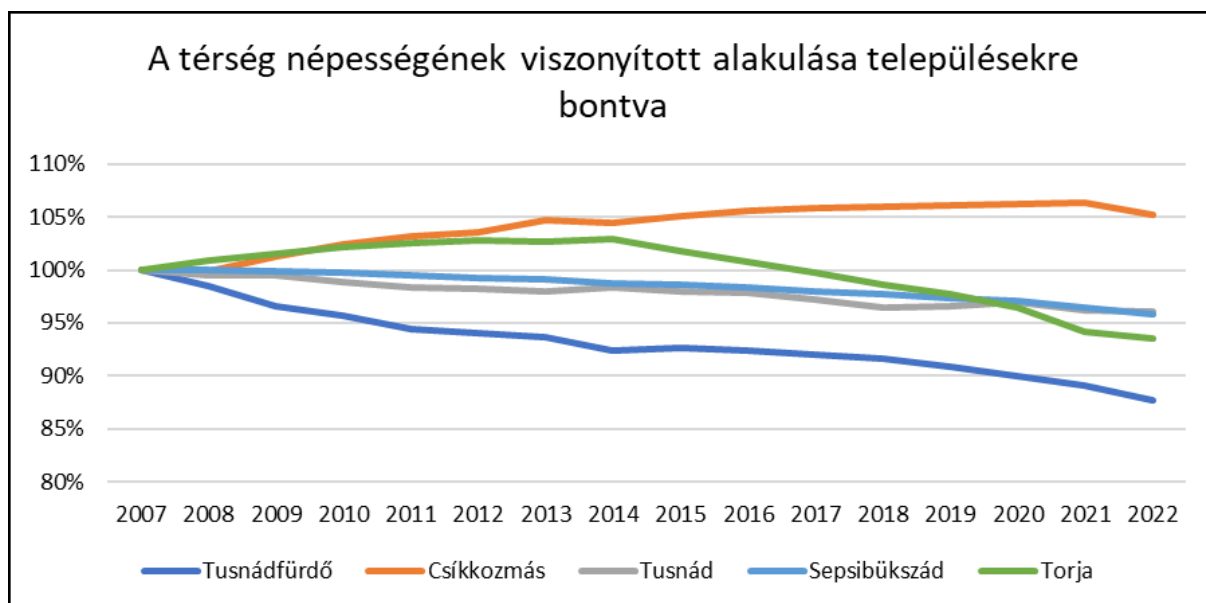
1. ábra: Állandó lakosok számának alakulása

Forrás: INS Tempo, © Planificatio 2023

A térség népességszámának önmagához viszonyított alakulását figyelembe véve elmondható, hogy a népességszám csökkent az elmúlt 15 évben, viszont a csökkenés mértéke kisebb, mint a megyei vagy a nemzeti átlag. A térség esetében 2007-től 2022-ig kevesebb, mint 3,5%-os visszaesést tapasztalhatunk, ami különböző társadalmi és demográfiai trendeknek köszönhető.

2. ábra: Településen élők számának alakulása

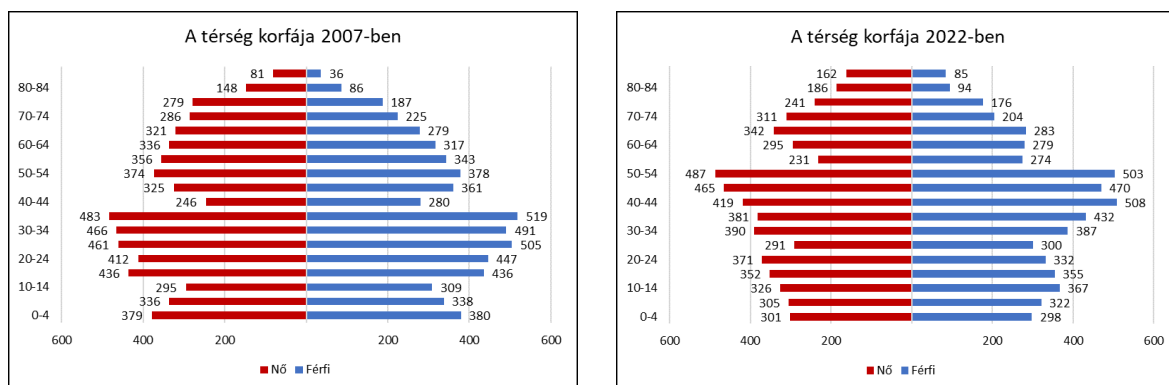

Forrás: INS Tempo, © Planificatio 2023

Az önmagához viszonyított népességszám változás fontos mutató a térségi tervezés során, mivel ezekből az adatokból meg lehet becsülni a jövőbeli beruházások méretét és azoknak a megtérülési idejét egyaránt.

- Master plan pentru zona Ciomad-Balványos -

3. ábra: Korfa

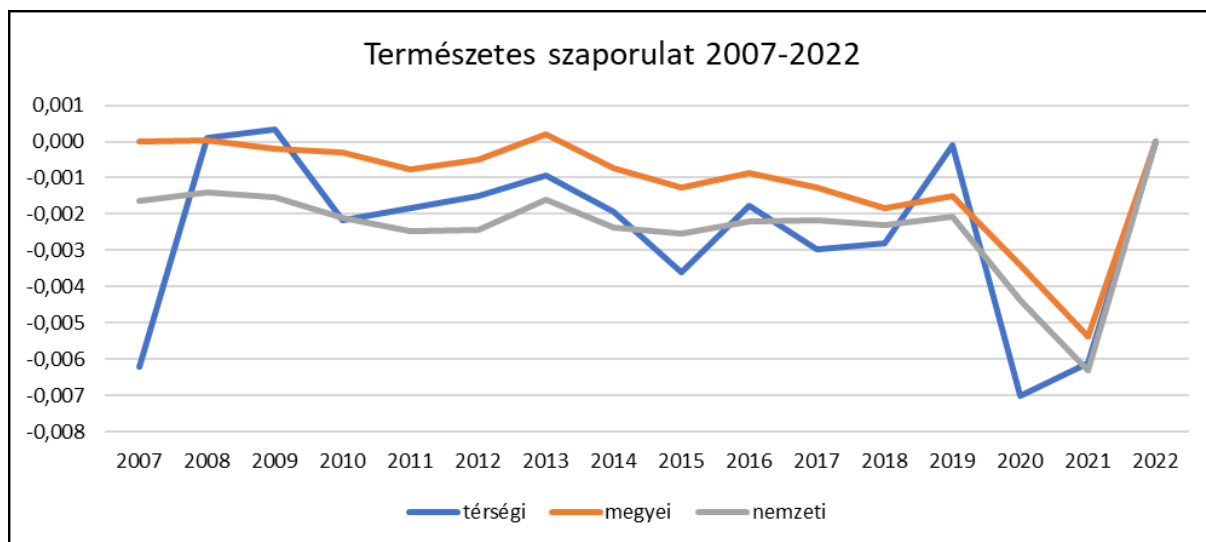

Forrás: INS Tempo, © Planificatio 2023

Ha a két korlát általánosságban vizsgáljuk, azt láthatjuk, hogy 2022-ben több a középkorú és idős népesség, férfiak és nők egyaránt. Ha ez a tendencia tartósnak bizonyul, a korfa adatok nagyon jó iránymutatást jelenthetnek az egészségügyi és szociális szolgáltatások számára. 2007-ben a térségben összesen 759 fő volt a 0-4 éves gyermekek száma, 2022-re ez a szám 599-re csökkent. Az otthonok vagy egyéb létesítmények lakásépítési támogatása, valamint a többgyermekes családok költözésének támogatása segítheti a születési számok fenntartását vagy a gyermekek számának növelését.

2022-ben a térségben a legnagyobb számú női lakosság az 50-54 éves korosztályban él, 487 fővel, a legnagyobb számú férfi lakosság pedig a 40-44 éves korosztályban, 508 fővel. A korfából is látszik a helyi társadalom előregedő tendenciája. 2007-ben 1928 65 év feletti lakos élt a térségben, 2022-ben pedig 2084 lett, ami azt jelenti, hogy az elmúlt 15 évben 8,09%-kal nőtt az idősek száma.

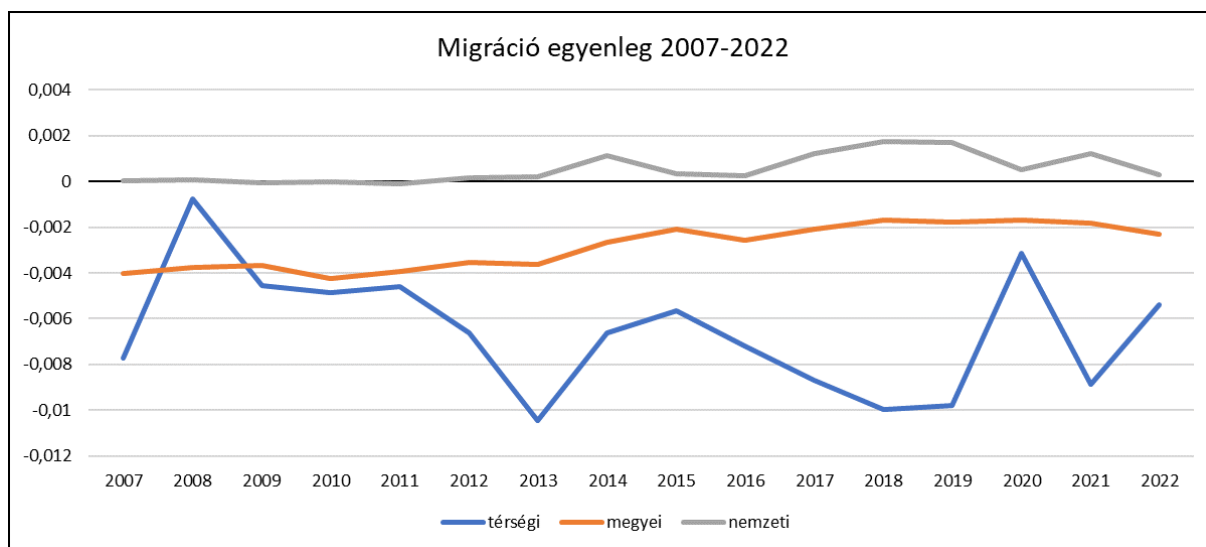
4. ábra: Természetes szaporulat

Forrás: INS Tempo, © Planificatio 2023

A vizsgált időszakban a térség önmagához viszonyított természetes szaporulata átlagosan a megyei és a nemzeti átlag fölött volt, viszont a térség esetében is negatív természetes szaporulatról beszélünk. Megfigyelhető a Covid-19 világjárvány hatása úgy nemzeti, mint megyei vagy térségi szinten.

5. ábra: Migrációs egyenleg

Forrás: INS Tempo, © Planificatio 2023

A fenti, Csomád-Bálványos térség migrációs egyenlegét ábrázoló diagram kapcsán fontos kiemelni, hogy pozitív migrációs egyenlegről akkor beszélhetünk, ha az odaköltözések száma magasabb az elköltözésekénél. Amennyiben az elköltözések száma meghaladja az odaköltözéseket, a migrációs egyenleg negatív.

A térség migrációs egyenlege az elmúlt 15 évben végig negatív tartományban volt, ami azt jelenti, hogy többen hagyták el a térséget, mint amennyien odaköltöztek. 2008-tól egészen 2019-ig a negatív migrációs egyenleg folyamatosan nőtt, majd 2020-ban ugrásszerűen a pozitív egyenleg irányába mozdult, ami a Covid 19 világjárvány okozta kiutazáskorlátozásoknak valószínűsíthető.

A migrációs egyenleg tekintetében megkülönböztetünk ideiglenes elköltözést és odaköltözést, valamint végleges elköltözést és odaköltözést. 2007 és 2022 között az ideiglenes elköltözések száma 1.290-el haladta meg az odaköltözések számát. Ezen adatok mögött az ideiglenes külföldi munkavállalás állhat, viszont a vizsgált időszakban a végleges elköltözések száma csupán 50 fővel haladta meg a végleges odaköltözések számát.

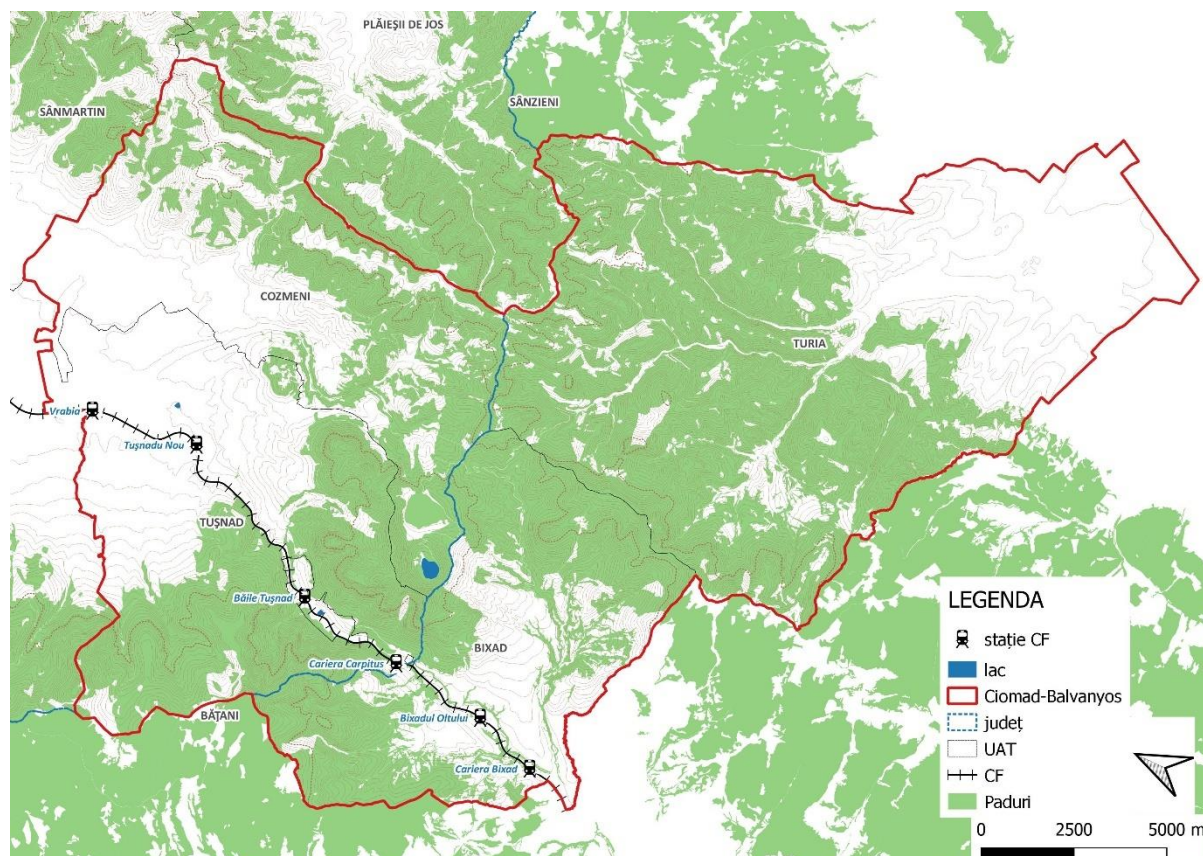
Területhasználat, kultúra

A térség településeinek elhelyezkedése alapvetően három csoportba osztható:

- a Csíki-medence déli része,
- a Baróti-hegység, a Bodoki-hegység és a Csomád-hegység által határolt medence északi,
- a Felső-Háromszéki medence északnyugati része,

A táj képében az emberi tevékenység és a természet harmonikus együttműködése figyelhető meg. A fenyőerdőket kaszálók és legelők övezik. A hegyekben nyári szállásokkal és esztenákkal lehet találkozni, amelyek az állattartó gazdálkodást folytatók élettere nyáron. A két megyét hegyvonulat választja el egymástól, amely nagyrészen beerdősödött terület, így térség összterületének 49,5%-át erdő borítja. A térség kiemelt értékei a hegyvidéki legelők és kaszálók, melyek összterülete 3.828 ha, ami 10,8%.

3. térkép: Erdős területek

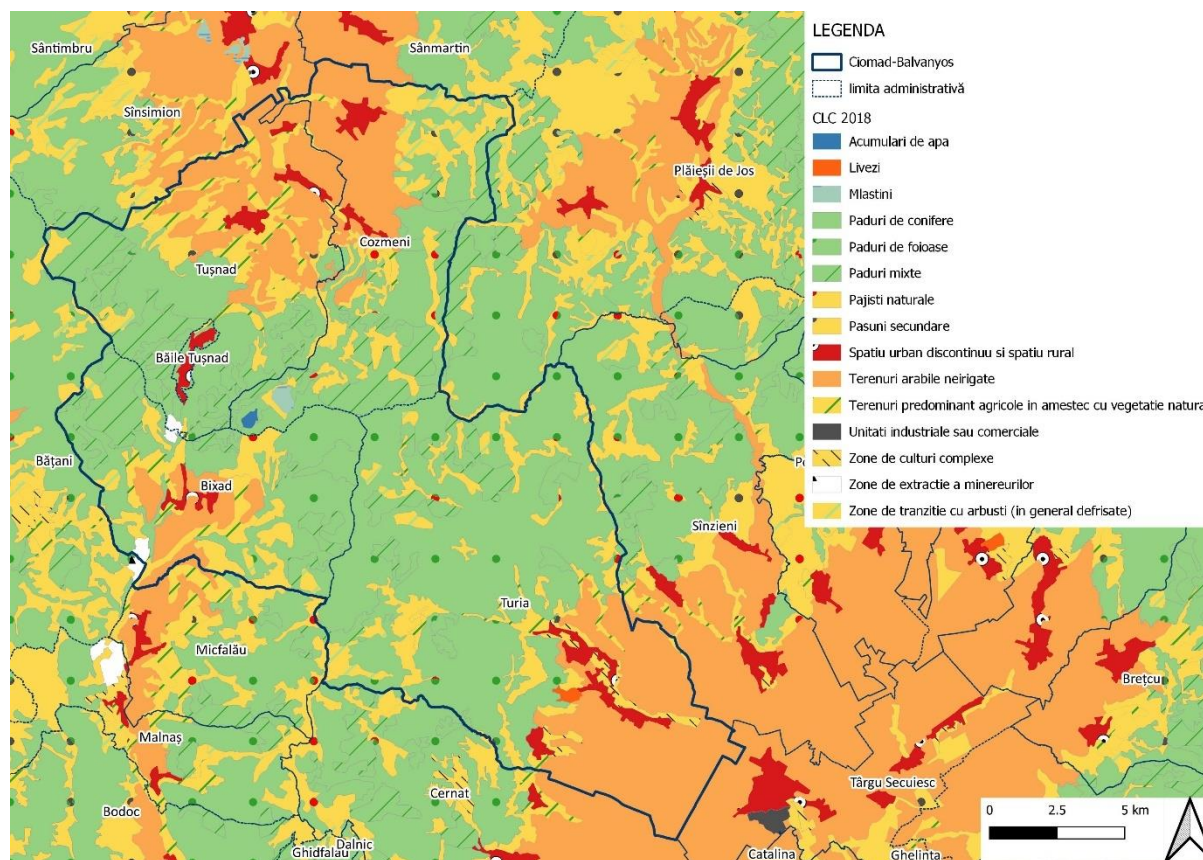
Forrás: ANCPPI adatbázis, © Planificatio 2023

A térség gazdag növény és állatvilággal rendelkezik, hatalmas fenyőerdők borítják a hegyeket. A túlevelűek közül elterjedtebb fajtája a lucfenyő, de még más fenyőfajták is előfordulnak. A településeket gazdag erdővilág veszi körül. A térség felszínére jellemzőek a jelentős domborzatformáló erők, így számos üreg és barlang található. Az itt lévő vulkanikus aktivitás miatt számos utóvulkáni tevékenység figyelhető meg, például kénhidrogénes és széndioxidos mofetták, különböző méretű üregek és barlangok, valamint különféle ásványvízforrások. Érdekességüket növeli az az észrevétel,

- Master plan pentru zona Ciomad-Balvanyos -

hogy ezek között sem az összetétel, sem az íz vagy az illat tekintetében nem található két egyforma forrás.

4. térkép: Felszínborítottság

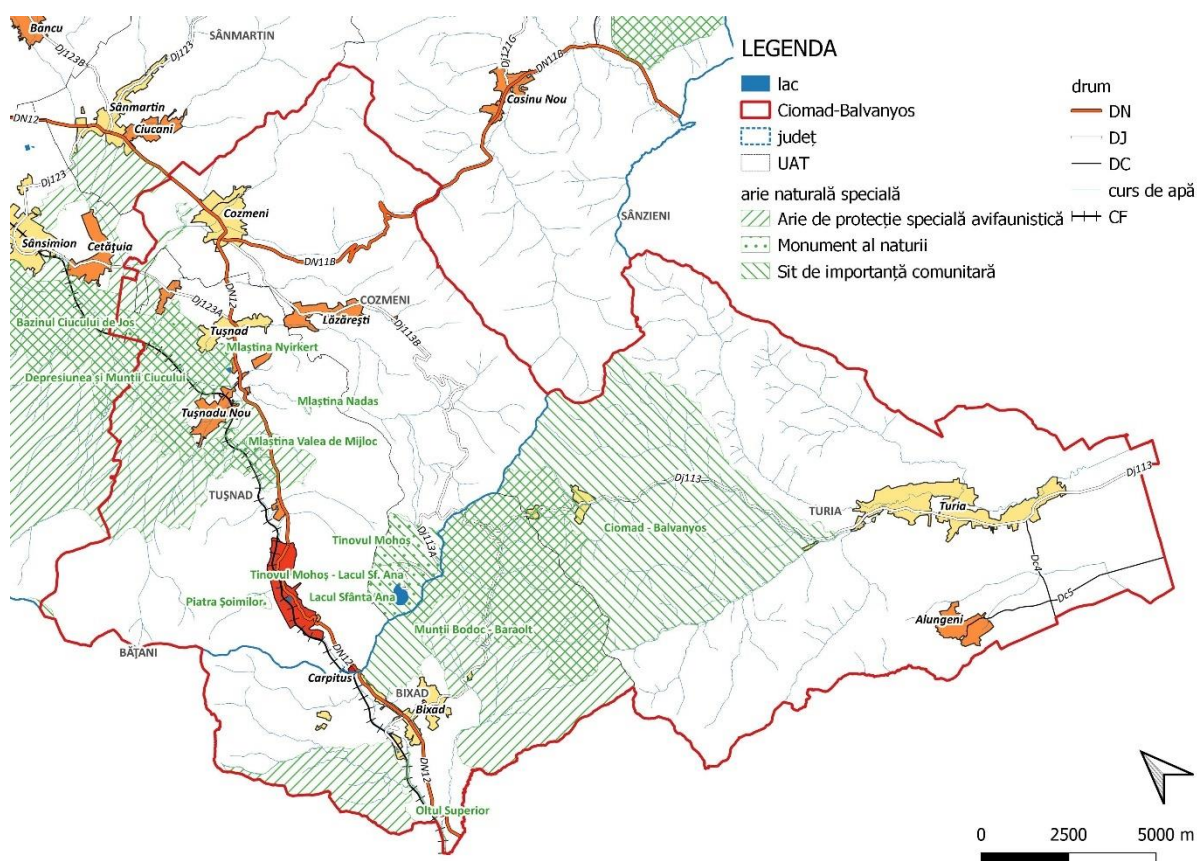
Forrás: ANCPİ adatbázis, © Planificatio 2023

A térség gazdag növény és állatvilággal rendelkezik, így kiemelkedően fontos a természetvédelmi területekről is beszélni. A Natura 2000 a világ legnagyobb védett terület hálózata, területeinek kijelölése fontos mérföldkövet jelentett a romániai természetvédelem történetében, mivel a védett területek aránya jelentősen megnőtt ezáltal.

Az alábbi térképen megfigyelhető, hogy a térségben milyen madár- és élőhelyvédelmi területek vannak, illetve a nemzeti parkok elhelyezkedése.

- Master plan pentru zona Ciomad-Balványos -

5. térkép: Védett területek

Forrás: ANCPi adatbázis, © Planificatio 2023

Az alábbi táblázat tartalmazza a térség védett területeit, hivatalos kóddal, megnevezéssel, illetve a felületeik. A legnagyobb madárvédelmi terület a Csomád-bálványos térségében 5.973,32 hektár, a térség második legnagyobb területe, élőhelyvédelmi terület a Baróti - Bodoki hegységekben, összesen 3.938,22 hektár összterülettel.

3. táblázat: Védett területek

nr.crt.	identificare	aprobare	denumire	tip	suprafata (ha)
1	RONPA0489	Legea nr. 5/2000	Mlaştina Valea de Mijloc	Monument al naturii	11,58
2	RONPA0490	Legea nr. 5/2000	Mlaştina Beneş	Monument al naturii	10,70
3	RONPA0493	Legea nr. 5/2000	Mlaştina Nadas	Monument al naturii	5,14
4	RONPA0501	Legea nr. 5/2000	Piatra Şoimilor	Monument al naturii	14,19
5	RONPA0503	Legea nr. 5/2000	Lacul Sfânta Ana	Monument al naturii	201,38
6	RONPA0504	Legea nr. 5/2000	Tinovul Mohoş	Monument al naturii	229,99
7	RONPA0507	Legea nr. 5/2000	Mlaştina Nyirkert	Monument al naturii	17,16
8	RONPA0509	Legea nr. 5/2000	Mlaştina Csemo - Vrabia	Monument al naturii	7,85
9	ROSCI0007	Ordinul ministrului nr. 1964/2007	Bazinul Ciucului de Jos	Sit de importanţă comunitară	927,04
10	ROSCI0037	Ordinul ministrului nr. 1964/2007	Ciomad - Balványos	Sit de importanţă comunitară	5.973,32
11	ROSCI0091	Ordinul ministrului nr. 1964/2007	Herculian	Sit de importanţă comunitară	10,18
12	ROSCI0248	Ordinul ministrului nr. 1964/2007	Tinovul Mohoş - Lacul Sf. Ana	Sit de importanţă comunitară	434,41
13	ROSCI0329	Ordinul ministrului nr. 2387/2011	Oitul Superior	Sit de importanţă comunitară	15,16
14	ROSPA0034	Hotărârea de guvern nr. 1284/2007	Depresiunea şi Munţii Ciucului	Arie de protecţie specială avifaunistică	2.166,87
15	ROSPA0082	Hotărârea de guvern nr. 1284/2007	Munţii Bodoc - Baraolt	Arie de protecţie specială avifaunistică	3.938,22

Forrás: ANCPi adatbázis, © Planificatio 2023

4. táblázat: Múzeumok és gyűjtemények

Muzeul satului Cozmeni	Harghita	Cozmeni	Strada Principală Nr. 201	Etnografie	Luni - vineri: 09:00 - 17:00
Muzeul apelor minerale Tuşnad	Harghita	Tuşnad	Strada Principală 223	Ştiinţă şi tehnică	Martţi - joi: 11:00 - 18:00, Sâmbătă, duminică: 10:00 - 16:00

Forrás: Ghidulmuzeelor, © Planificatio 2023

- Master plan pentru zona Ciomad-Balványos -

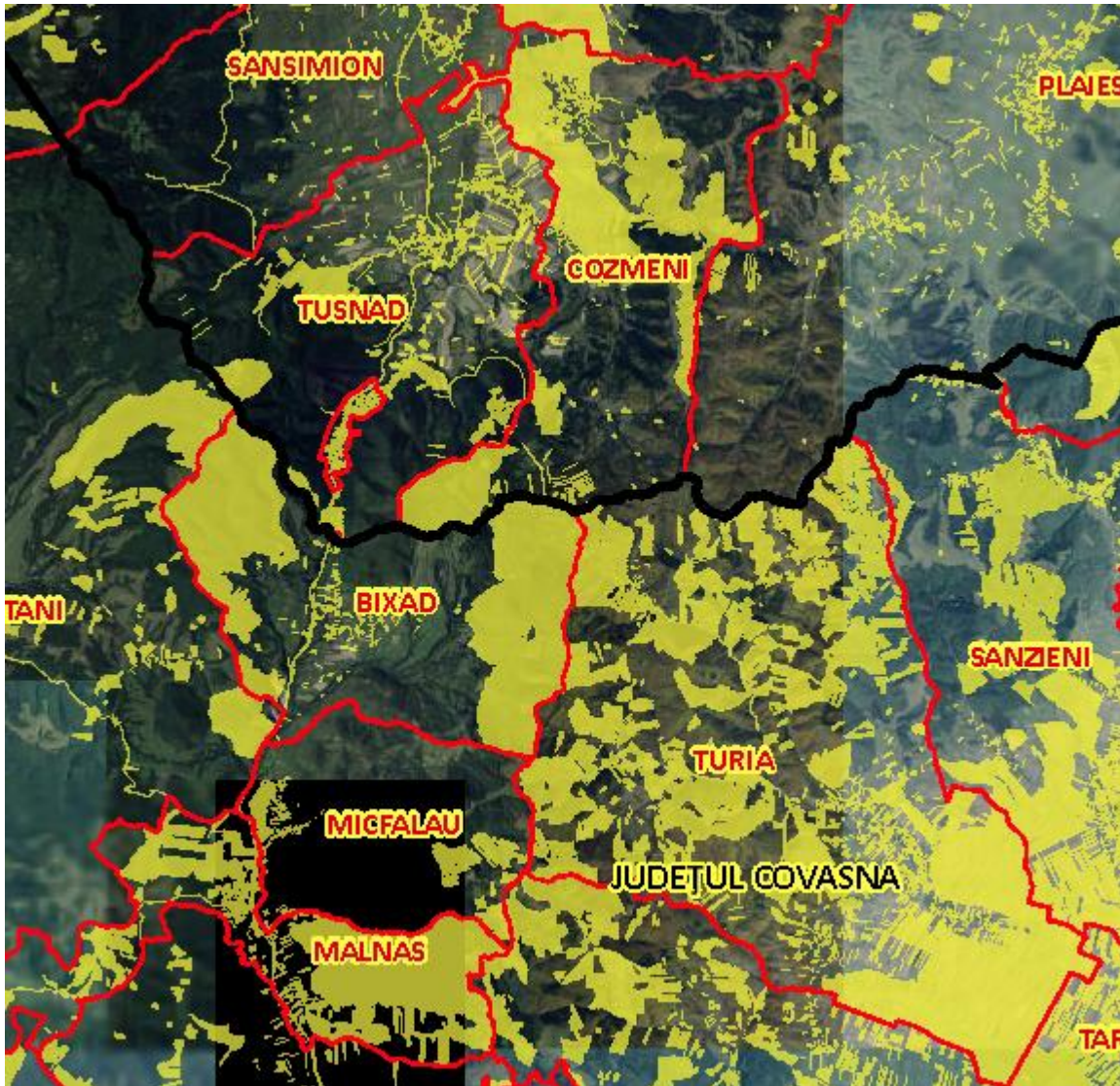
A fenti táblázatban megfigyelhetjük, hogy milyen múzeumok, illetve gyűjtemények találhatóak a térségben. A hivatalosan bejegyzett gyűjtemények és múzeumok száma sajnos nem túl bőséges, javasolt további látogatásra alkalmas terek megnyitása. A térség épített öröksége viszont szépszámban képviseltette van a Nemzeti Műemlékvédelmi Listán, összesen 44 műemléket jegyeznek a térségben, amelyből 21 A kategóriás.

5. táblázat: Műemlékek

Sorszám	Műemlék kód	Hivatalos megnevezés	Település	Házszám
1	HR-I-s-B-12659	Situl arheologic Cozmeni - Kőházkert	sat COZMENI; comuna COZMENI	Kőházkert, str. Nemes, în spatele casei cu nr. 104
2	HR-I-m-B-12659.01	Curia familiei Becz	sat COZMENI; comuna COZMENI	Kőházkert, str. Nemes, în spatele casei cu nr. 104
3	HR-I-m-B-12659.02	Așezare	sat COZMENI; comuna COZMENI	Kőházkert, str. Nemes, în spatele casei cu nr. 104
4	HR-II-a-A-12795	Ansamblul bisericii romano-catolice „Sf. Cosma și Damian”	sat COZMENI; comuna COZMENI	72
5	HR-II-m-A-12795.01	Biserica romano-catolică „Sf. Cosma și Damian”	sat COZMENI; comuna COZMENI	72
6	HR-II-m-A-12795.02	Zid de incintă	sat COZMENI; comuna COZMENI	72
7	HR-II-m-A-12795.03	Fosta casă parohială, azi sală de catehez	sat COZMENI; comuna COZMENI	72
8	HR-II-m-B-12796	Casa de lemn Szöcs Lajos	sat COZMENI; comuna COZMENI	202
9	HR-II-m-B-12855	Biserica romano-catolică "Ziua Domnului"	sat LĂZĂREȘTI; comuna COZMENI	252
10	HR-II-m-B-12856	Biserica „Sf. Nicolae”	sat LĂZĂREȘTI; comuna COZMENI	253
11	HR-III-m-B-13016	Monument comemorativ al luptătorilor de la 1848-1849	sat COZMENI; comuna COZMENI	Pasul "Nyerges" - pe drumul național DN 11B, între Cozmeni și Casinu Nou
12	HR-IV-m-B-13019	Cruce de piatră	sat COZMENI; comuna COZMENI	În fața casei nr. 133
13	HR-I-s-B-12652	Cetatea Tușnad - Vărtető	sat TUȘNAD; comuna TUȘNAD	Vărtető (Piscul Cetății)
14	HR-I-m-B-12652.01	Cetate	sat TUȘNAD; comuna TUȘNAD	Vărtető (Piscul Cetății)
15	HR-I-m-B-12652.02	Necropolă	sat TUȘNAD; comuna TUȘNAD	Vărtető (Piscul Cetății)
16	HR-I-m-B-12652.03	Așezare fortificată	sat TUȘNAD; comuna TUȘNAD	Vărtető (Piscul Cetății)
17	HR-IV-m-B-13028	Crucea de piatră în amintirea epidemiei de ciumă	sat TUȘNAD; comuna TUȘNAD	La 100 m SV de sat, pe drumul național
18	CV-I-s-A-13044	Situl arheologic de la Bixad	sat BIXAD; comuna BIXAD	Cetatea - Văpa" la 2,5 km sud-vest de Bixad, pe malul drept al Oltului
19	CV-I-m-A-13044.01	Fortificație	sat BIXAD; comuna BIXAD	Cetatea - Văpa" la 2,5 km sud-vest de Bixad, pe malul drept al Oltului
20	CV-I-m-A-13044.02	Așezare	sat BIXAD; comuna BIXAD	Cetatea - Văpa" la 2,5 km sud-vest de Bixad, pe malul drept al Oltului
21	CV-I-m-A-13044.03	Așezare	sat BIXAD; comuna BIXAD	Cetatea - Văpa" la 2,5 km sud-vest de Bixad, pe malul drept al Oltului
22	CV-I-m-A-13044.04	Așezare	sat BIXAD; comuna BIXAD	Cetatea - Văpa" la 2,5 km sud-vest de Bixad, pe malul drept al Oltului
23	CV-I-s-B-13045	Fortificația medievală de la Bixad, punct "Cetatea Șoimilor"	sat BIXAD; comuna BIXAD	Cetatea "Șoimilor", pe dealul Piatra Șoimilor, la confluența Oltului cu pâraul Calului
24	CV-II-m-A-13149	Biserica "Sf. Gheorghe"	sat BIXAD; comuna BIXAD	303
25	CV-I-s-A-13081	Situl arheologic de la Turia	sat TURIA; comuna TURIA	Cetatea Turia" (Torjávára), la 5 km nord-vest de extremitatea nordică a satului Turia
26	CV-I-m-A-13081.01	Așezare fortificată	sat TURIA; comuna TURIA	Cetatea Turia" (Torjávára), la 5 km nord-vest de extremitatea nordică a satului Turia
27	CV-I-m-A-13081.02	Așezare fortificată	sat TURIA; comuna TURIA	Cetatea Turia" (Torjávára), la 5 km nord-vest de extremitatea nordică a satului Turia
28	CV-II-m-B-13122	Poartă secuiască	sat ALUNGENI; comuna TURIA	21
29	CV-II-a-B-13123	Gospodărie țărănească	sat ALUNGENI; comuna TURIA	159
30	CV-II-m-B-13123.01	Casă de lemn	sat ALUNGENI; comuna TURIA	159
31	CV-II-m-B-13123.02	Grâнар	sat ALUNGENI; comuna TURIA	159
32	CV-II-m-B-13123.03	Poartă secuiască	sat ALUNGENI; comuna TURIA	159
33	CV-II-m-B-13124	Poartă secuiască	sat ALUNGENI; comuna TURIA	233
34	CV-II-m-A-13297	Cetatea Bálványos (ruine)	sat TURIA; comuna TURIA	sec. XIII - XIV
35	CV-II-a-A-13299	Ansamblul castelului Apor	sat TURIA; comuna TURIA	244
36	CV-II-m-A-13299.01	Castelul Apor	sat TURIA; comuna TURIA	244
37	CV-II-m-A-13299.02	Grâнар	sat TURIA; comuna TURIA	244
38	CV-II-a-A-13300	Ansamblul bisericii reformate	sat TURIA; comuna TURIA	463
39	CV-II-m-A-13300.01	Biserica reformată	sat TURIA; comuna TURIA	463
40	CV-II-m-A-13300.02	Zid de incintă cu turn-clopotniță și portic de intrare din lemn	sat TURIA; comuna TURIA	463
41	CV-II-m-B-13298	Poartă secuiască	sat TURIA; comuna TURIA	1025
42	CV-IV-m-B-13347	Cruce	sat ALUNGENI; comuna TURIA	În curtea bisericii romano-catolice
43	CV-IV-m-B-13348	Cruce	sat ALUNGENI; comuna TURIA	În curtea bisericii romano-catolice
44	CV-IV-m-A-13300.03	Pietre funerare	sat TURIA; comuna TURIA	463

Forrás: Hivatalos Műemlékvédelmi Lista, © Planificatio 2023

6. térkép: Telekkönyvezett területek

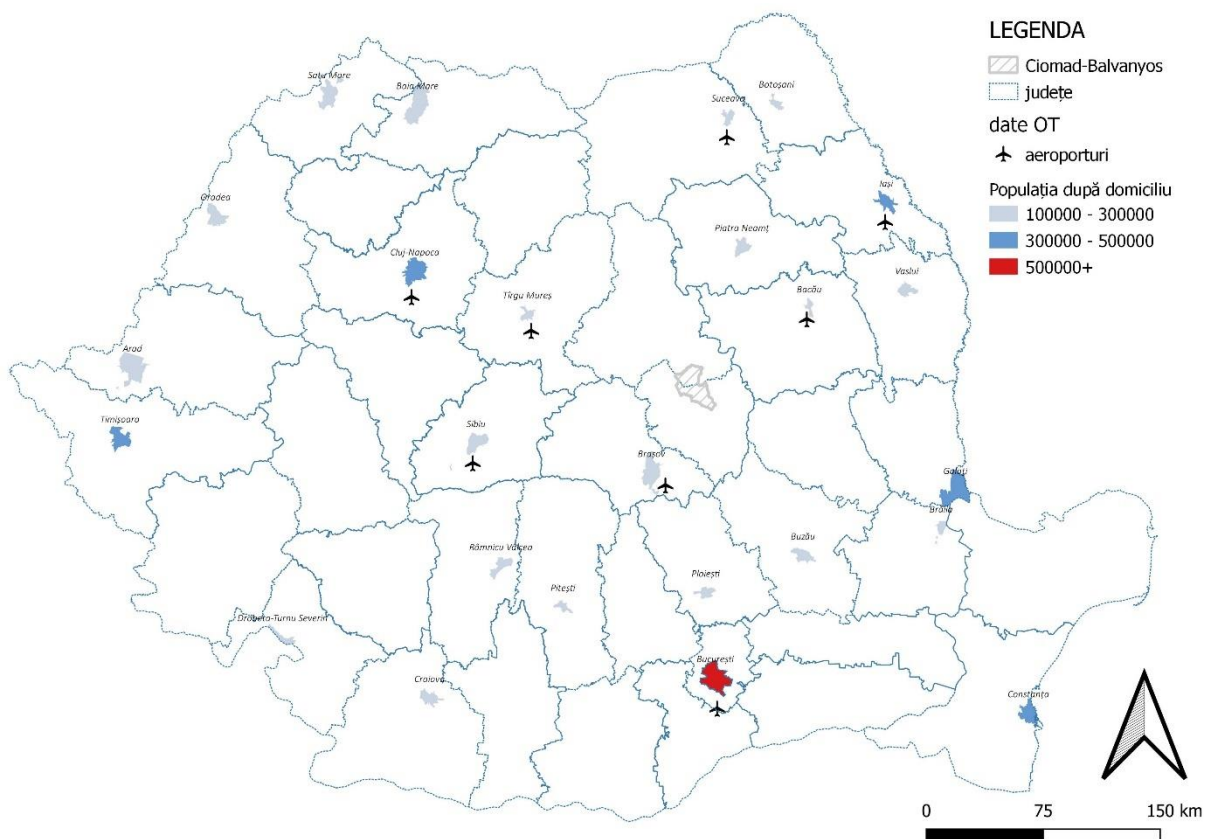

Forrás: Geoportal ANCP, 2023

A területekhez való viszonyt nagyban befolyásolja a tulajdonlás kérdése – jelenleg mindössze Tusnádfürdő város telekkönyvezése tekinthető közel megoldottnak, mivel mérete eltölpül a térség más települési méretétől, viszont más települések esetében elsősorban a belterület rendezett tulajdonjogilag, a külterületek további beavatkozásokat igényelnek.

Közlekedés, mobilitás

7. térkép: Nagyvárosok, repterek

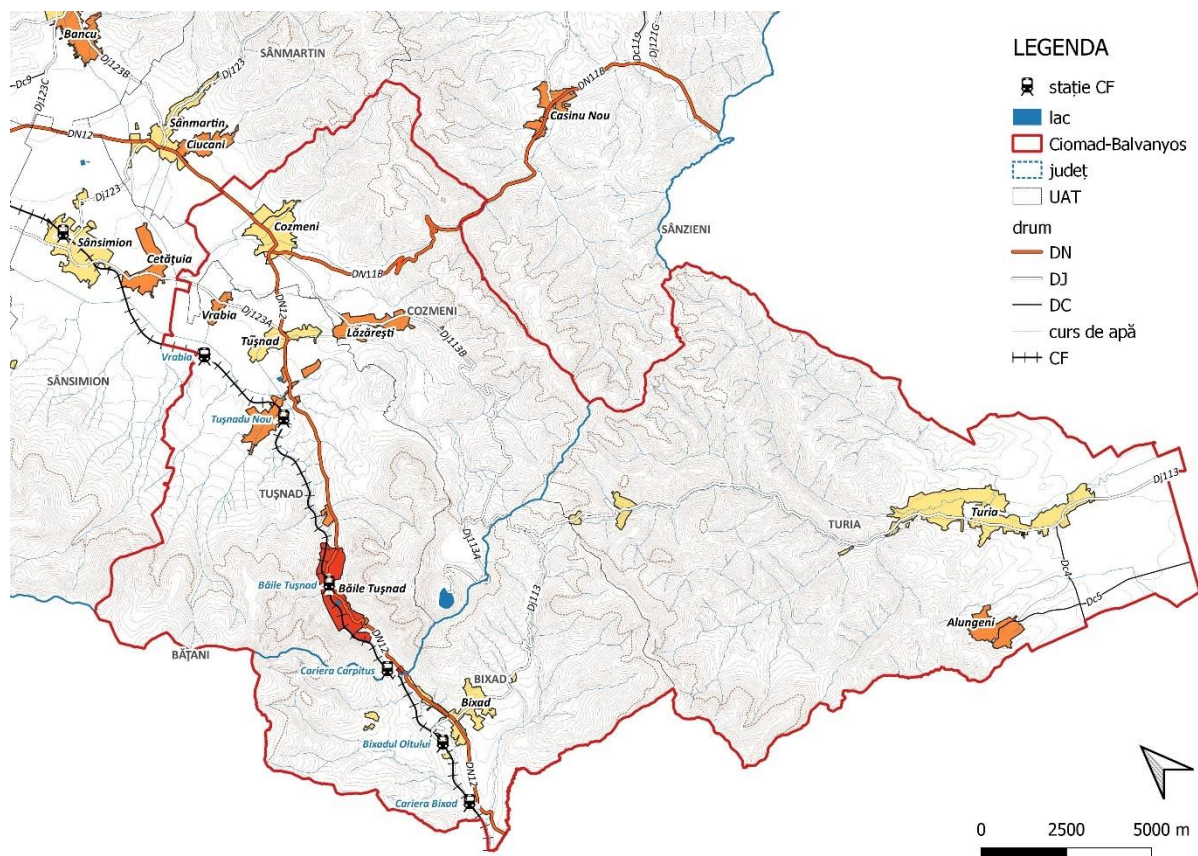

Forrás: ANCPPI adatbázis, © Planificatio 2023

A legközelebbi reptér, ami a vidombáki Nemzetközi Repülőtér 70,8 kilométer távolságra található a térségtől, ami kevéssel több, mit egy óra és ezt követi a Marosvásárhelyi Nemzetközi Repülőtér, ami 182 kilométer távolságra található, 3 óra autótút a térségig. A repterek közelsége óriási fejlődési potenciált biztosít, mivel a térség megközelíthetősége általuk optimalizálódik és ezáltal a beruházási lehetőségek száma is ugrásszerűen megnő.

- Master plan pentru zona Ciomad-Balvanyos -

8. térkép: Közúthálózat, vasút

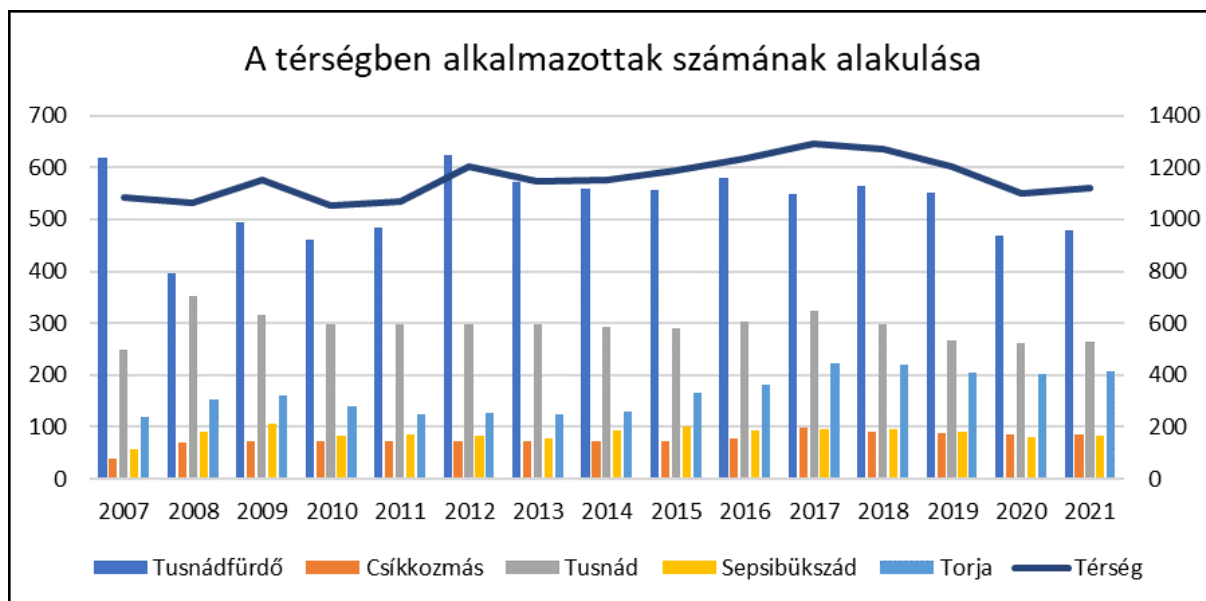

Forrás: ANCPPI adatbázis, © Planificatio 2023

Megközelíthetőség szempontjából átlagosnak mondható, mivel a számos megyei út mellett egy nemzeti út is átszeli, a térség Hargita megyei részén pedig vasúthálózat is található. Vasúti hálózat tekintetében a térség nyugati része lefödött, összesen 6 vasútállomás található, amelyekből egy a nemzeti vasúti közlekedés számára is elérhető, viszont Torja községet nem érinti a vasúti hálózat.

Gazdaság

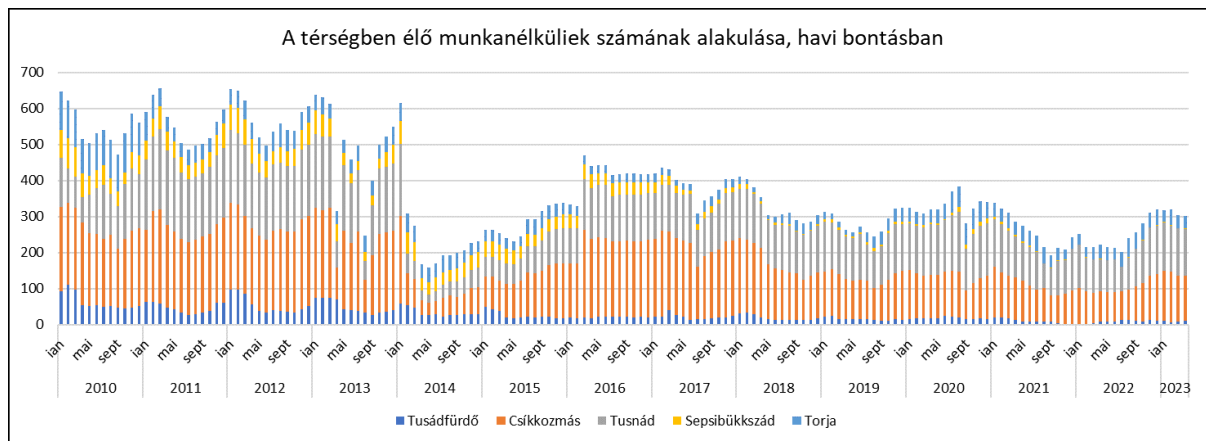
6. ábra: Alkalmazottak száma

Forrás: INS Tempo, © Planificatio 2023

Az alábbiakban azon alkalmazottak számának alakulását figyelhetjük meg 2007 és 2021 között, amelyeknek érvényes munkaszerződésük volt az adott évben. Megfigyelhető, hogy az alkalmazottak száma stagnált a vizsgált időszakban. A térségben legkiemelkedőbb alkalmazott létszámmal Tusnádfürdő rendelkezik, köszönhetően a fejlődő turisztikai szálláshelyszolgáltatásnak, míg ebben a tekintetben Sepsibükszád községben a legalacsonyabb az alkalmazottak száma.

7. ábra: Munkanélküliek

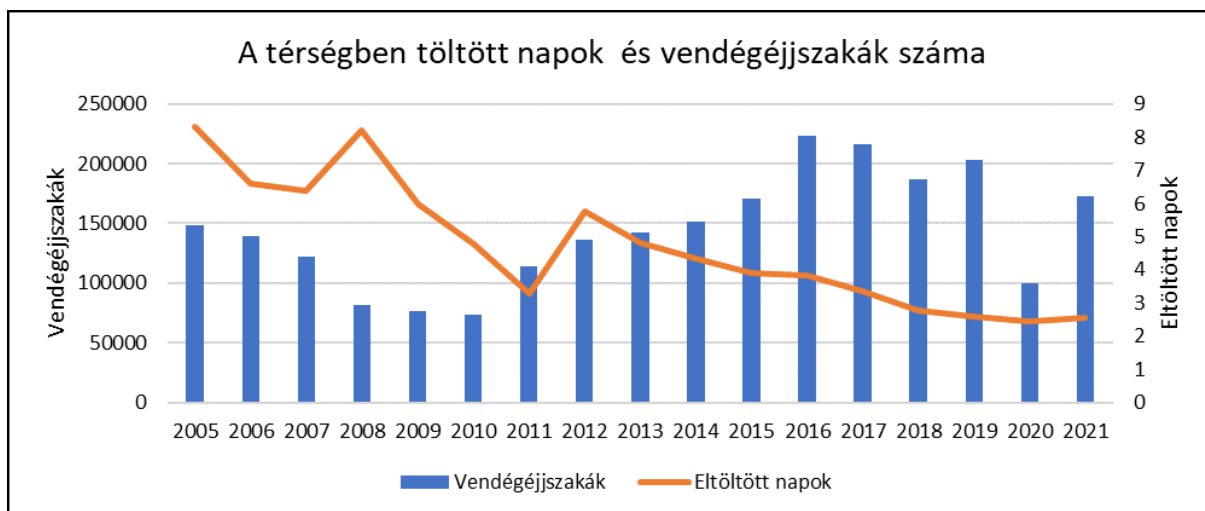
Forrás: INS Tempo, © Planificatio 2023

A bejelentett munkanélküliek számának alakulását vehetjük szemügyre az alábbi ábrán 2010-2023 között, havi bontásban. A gazdasági válság hatás megfigyelhető a vizsgált időszak elején, majd ezt követően a regisztrált munkanélküliek száma folyamatosan csökkent. Továbbá észlelhető egyfajta

- Master plan pentru zona Ciomad-Balványos -

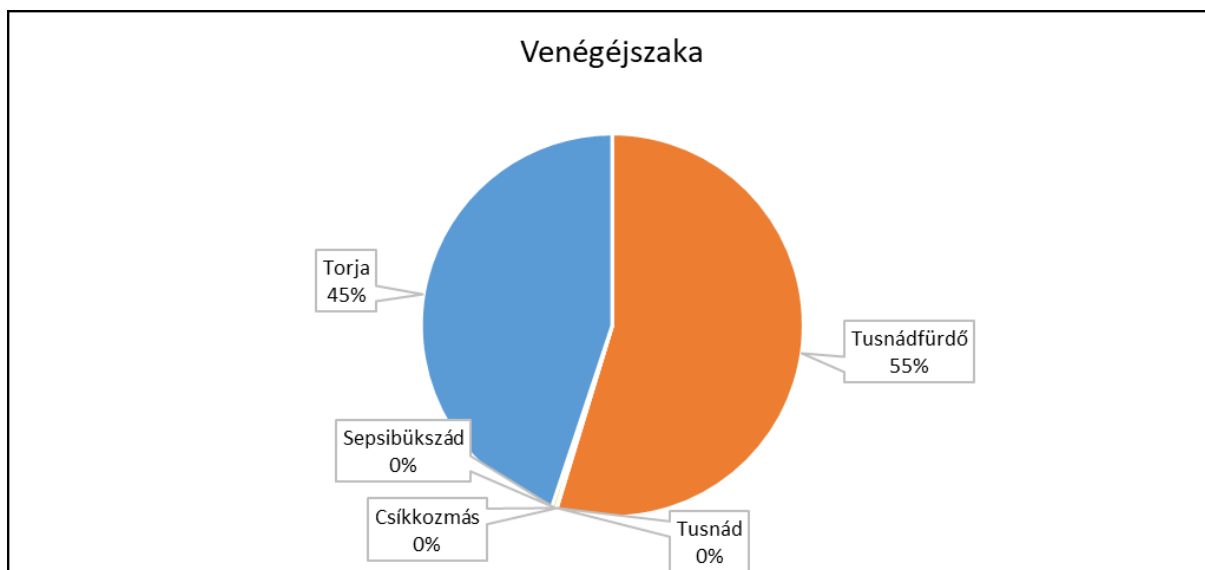
szезonalitás az adatok változásában, vagyis a téli hónapokban ugrásszerűen megnövekedik a bejelentett munkanélküliek száma.

8. ábra: Vendégéjszakák és átlagos idő

Forrás: INS Tempo, © Planificatio 2023

9. ábra: Vendégéjszakák eloszlása

Forrás: INS Tempo, © Planificatio 2023

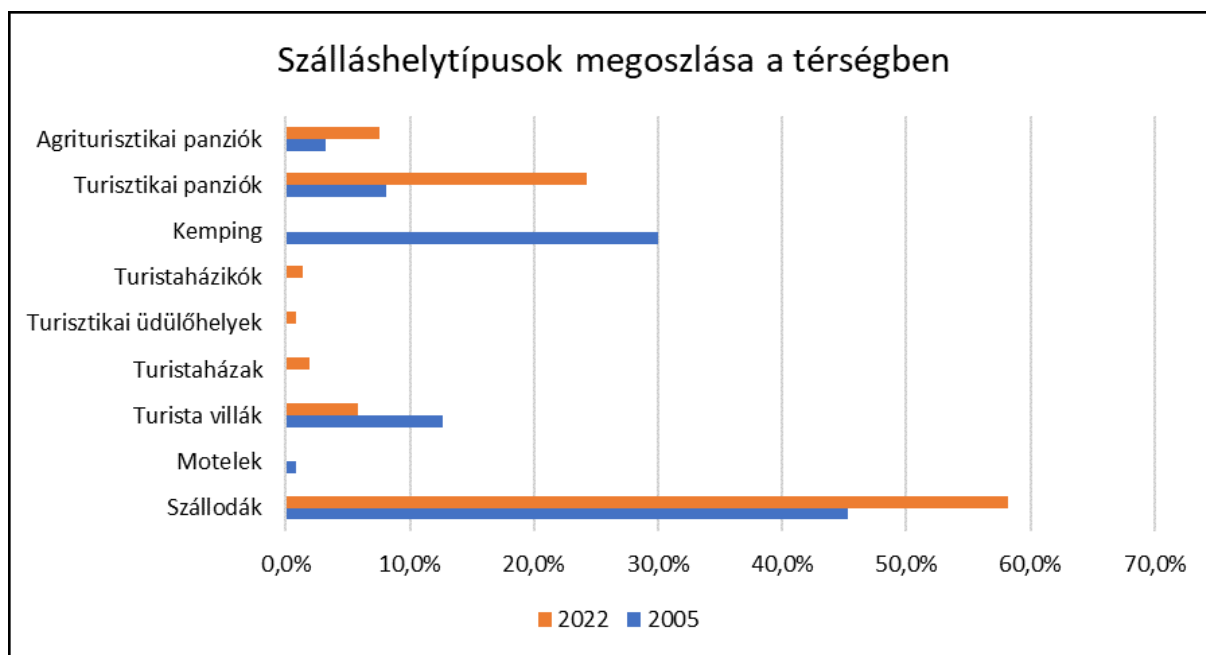
A fenti diagramon megvizsgáljuk a térségben töltött vendégéjszakák számát a térség településeiben bejegyzett szálláshelyszolgáltatóknál, 2022-ben. Az adatok szerint a vendégéjszakák 55%-át Tusnádfürdőn töltötték, majd ezt követte Torja, ahol az vendégek 45%-a foglalt szállást.

- Master plan pentru zona Ciomad-Balványos -

2005-ben, illetve 2022-ben is a térség legnépszerűbb szálláshelytípusa a szálloda volt, ezt követték a kempingek 2005-ben és a turisztikai panziók 2022-ben.

Az eltelt időszakban a turisztikai ipar számos változáson ment keresztül, és az utazók preferenciái folyamatosan alakultak, viszont a térségben működő szállodák szolgáltatásainak magas minősége lehetővé tette, hogy megőrizzék vezető pozíciójukat a szálláshelytípusok között.

10. ábra: Szálláshelyek átrendeződése

Forrás: INS Tempo, © Planificatio 2023

8. táblázat: Szálláshelyek a booking.com rendszerben

Tusnádfürdő	28
Bálványos	3
Csíkkozmás	1
Tusnád	1
Torja	1
Lázárfalva	0
Szent Anna-tó	0
Újtusnád	0
Csikverebes	0
Sepsibükkszád	0
Futásfalva	0

Forrás: Saját felmérés, © Planificatio 2023

A booking.com nemzetközi honlapon, amelyen keresztül különféle kisebb-nagyobb szolgáltató szállásajánlatát lehet megtalálni, összesen 34 szálláshelyet lehet elérni a térségben, amelyből 28 Tusnádfürdőn található.

- Master plan pentru zona Ciomad-Balványos -

9. táblázat: Gazdasági társaságok adatainak alakulása

	2017	2018	2019	2020	2021
Nettó árbevétel	184.504.704 lei	211.031.265 lei	230.577.921 lei	221.397.319 lei	264.675.057 lei
Alkalmazottak	887	924	954	841	874
Profit	19.548.865 lei	20.459.572 lei	23.070.027 lei	21.067.623 lei	34.634.102 lei
Inflációval korrigált munkavállalói hatékonyság	208.010 lei	217.883 lei	221.816 lei	235.320 lei	257.426 lei
Inflációval korrigált árbevétel	184.504.704 lei	201.323.827 lei	211.612.426 lei	197.904.086 lei	224.990.196 lei
Inflációval korrigált profit	19.548.865 lei	19.518.432 lei	21.172.471 lei	18.832.065 lei	29.441.132 lei
Inflációval korrigált árbevétel növekedés		9,1%	5,1%	-6,5%	13,7%
GDP növekedés		6,0%	3,9%	-3,7%	5,8%

Forrás: Lista firme, © Planificatio 2023

A fenti táblázatban megfigyelhető a térségben bejegyzett gazdasági társaságok árbevételének, alkalmazottak számának, profitjának az alakulása 2017 és 2021 között. 2021-re nettó árbevétel 43,45%-kal nőtt 2017-hez képest, míg az alkalmazottak száma 1,47%-kal csökkent, ami arra enged következtetni, hogy a munkavállalói hatékonyság folyamatosan növekedett. A Covid-19 világjárvány hatása csupán minimálisan volt érzékelhető a térség gazdaságában, hiszen sem a profit, sem a nettó árbevétel nem csökkent, csupán a munkavállalók száma, de az is minimálisan.

Klíma

A klímaadatok és trendek elemzése alapján összességében elmondhatjuk, hogy a térségben nem kell számítani jelentős problémákra a klímaváltozás miatt.

A hőmérsékleti extremitások nem jellemzőek, és a következő évtizedben sem jelennek meg. Ugyanakkor a 0 fok alatti hőmérsékletek kevésbé lesznek jellemzőek. Az átlagos fűtési igény csökken, az épületek hűtési igénye leghamarabb 20 év múlva jelenik meg, addig is árnyékolási megoldásokkal kezelhető a helyzet. A hőmennyiség csökken, de a térség jellemzően 1000 m alatti, így síturizmus eleve nem volt jellemző és javasolt eddig sem.

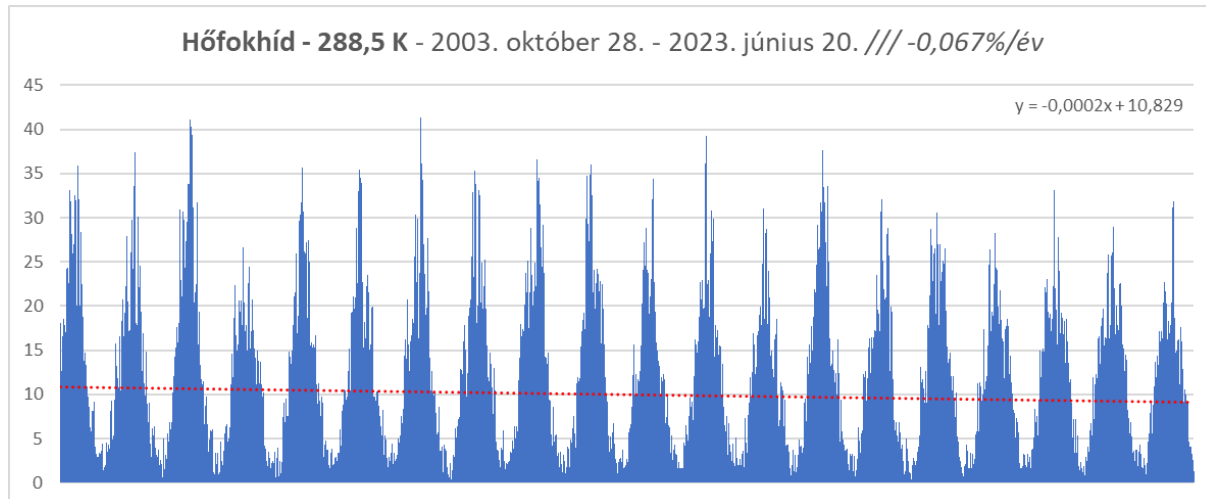
Az eső mennyisége csökken, de az extrém csapadék előfordulása is csökken 1990 óta trendszerűen. Ezen a téren változás annyiban várható, hogy a növekvő átlaghőmérséklet miatt a harmincas évek második felében már megjelenhetnek a jelentősebb, áradással járó árvizek is. A hóvastagság csökken, az 1000 méter alatti területeken eltűnik.

A napsütéses órák száma nő, ezért a térségben a napelemek egyre inkább javasolhatóak, a megtermelhető elektromos energia növekszik, és a jövőben is ez látható előre.

A Csomád-Bálványos térségben a klímaváltozás vonatkozásában helyi cselekvésre van szükség, de a klímaváltozás extrém hatásai nem jelennek meg, és ezért megelőző intézkedésekre sincs szükség.

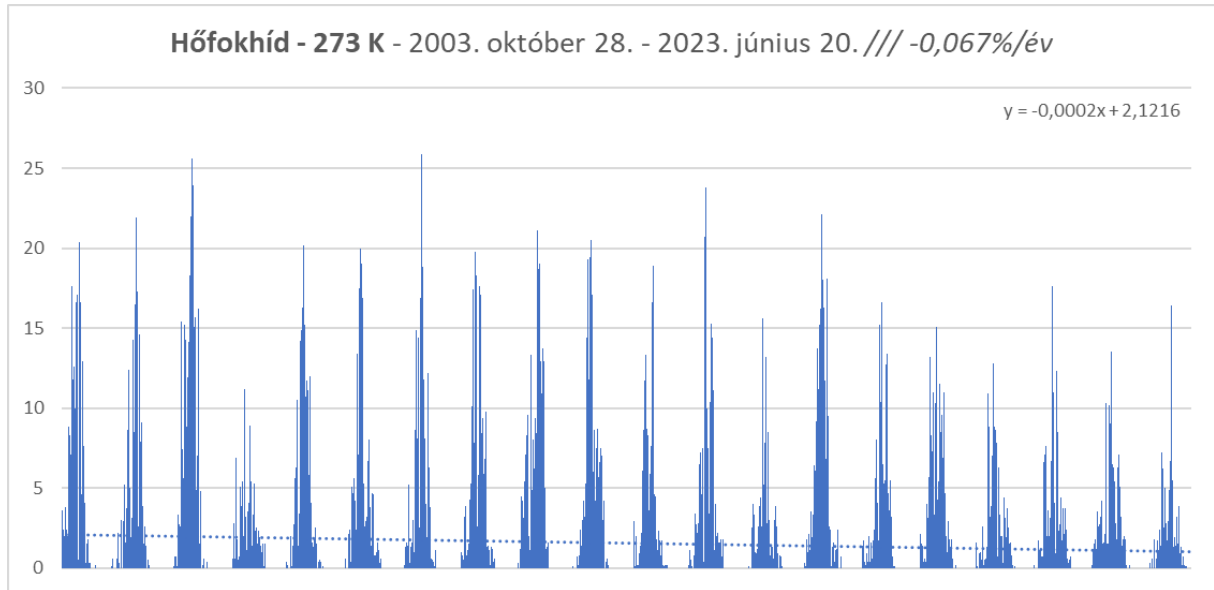
Hőfokhidak

11. ábra: Fűtési hőfokhid – 15,5 °C

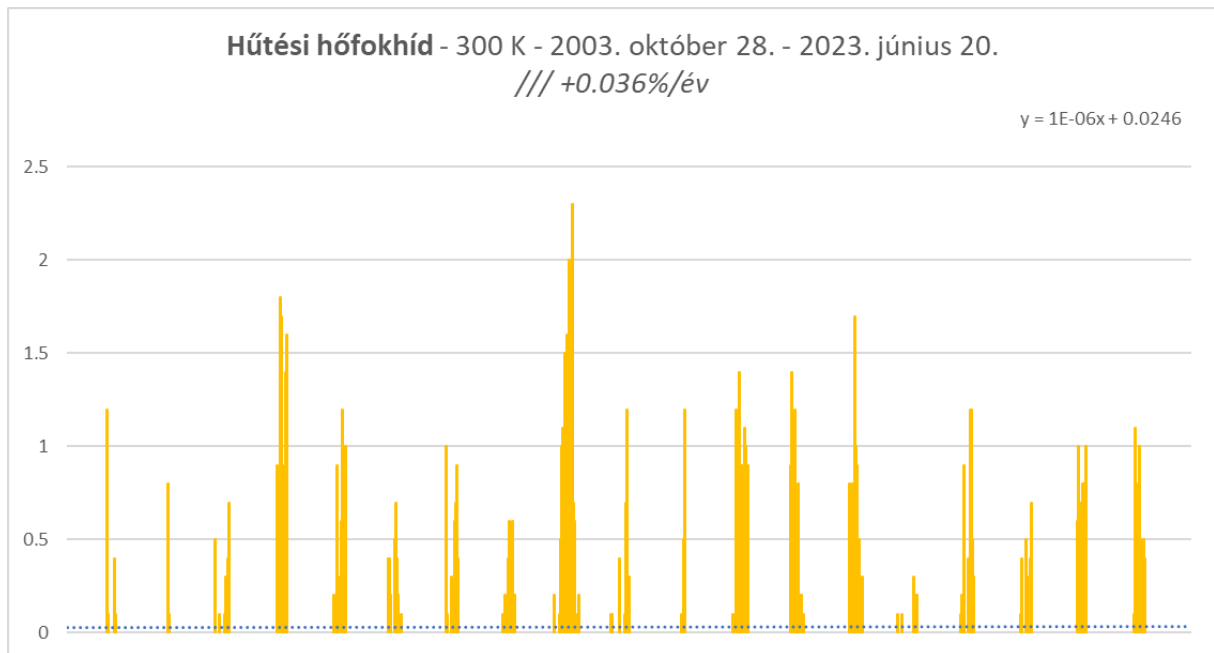

- Master plan pentru zona Ciomad-Balvanyos -

12. ábra: Hőfokhíd – 0 °C

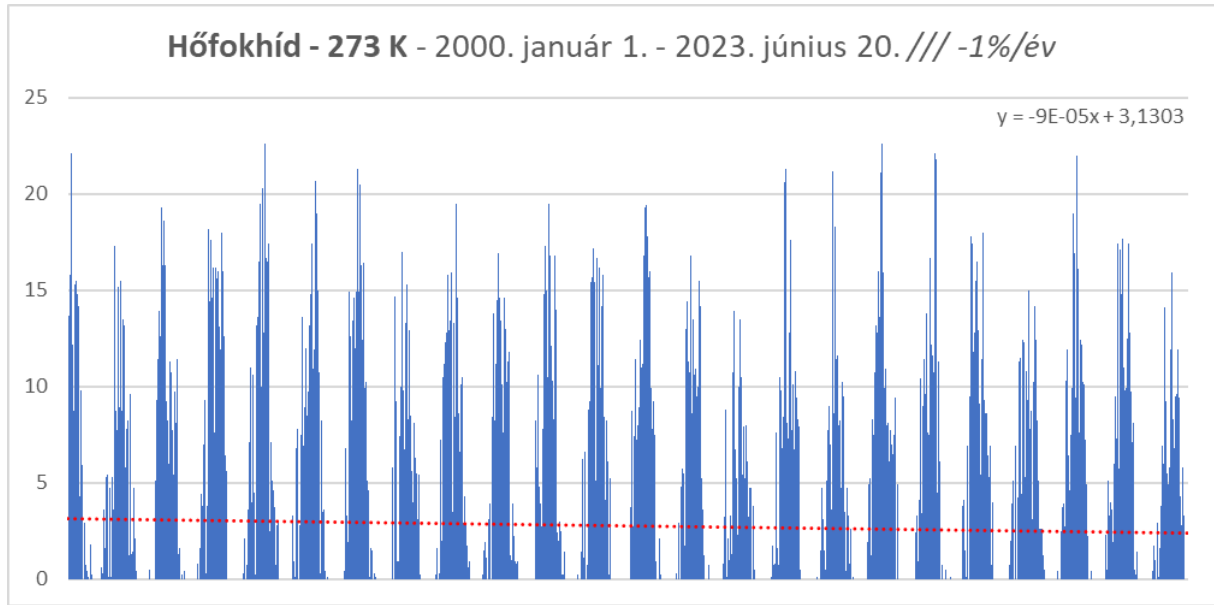

13. ábra: Hűtési hőfokhíd – 27 °C

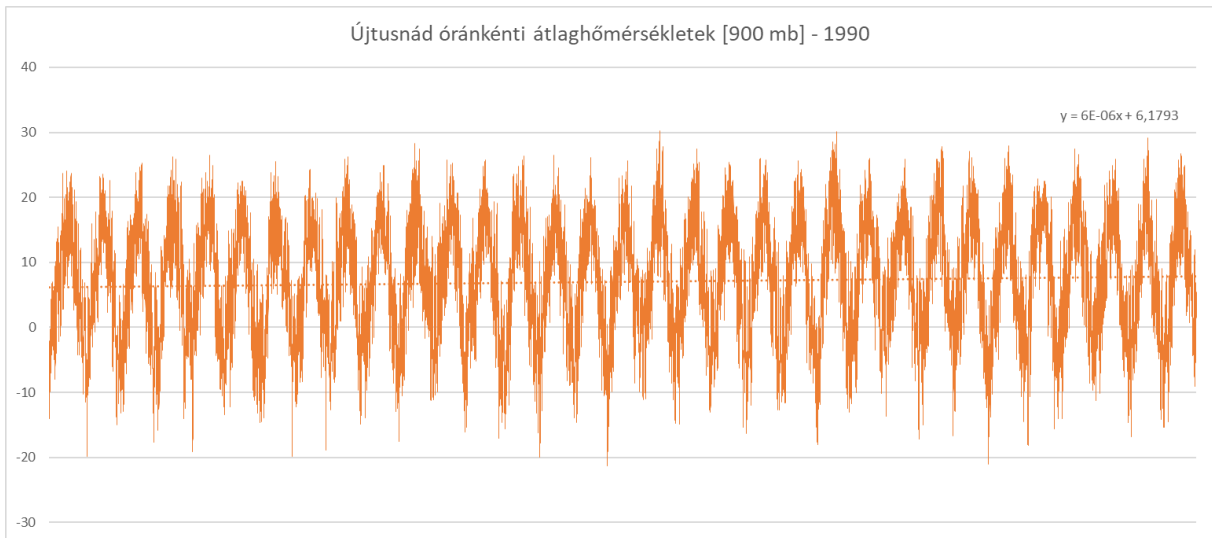
- Master plan pentru zona Ciomad-Balvanyos -

14. ábra: Hőfokhíd – 0 °C, 1900 m

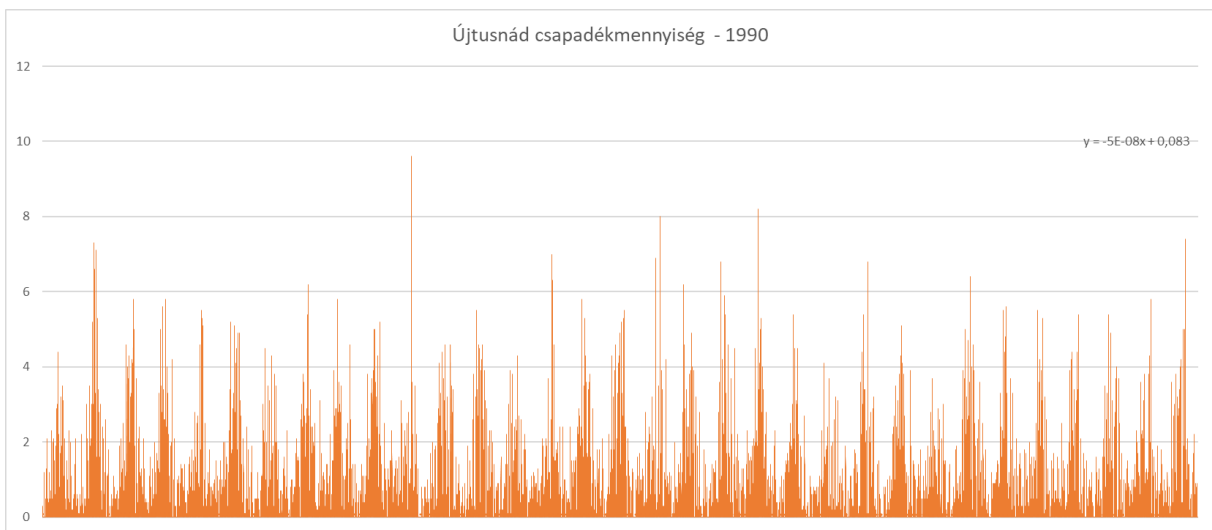

Klímaadatok – Újtusnád

15. ábra: Átlaghőmérséklet-változás Újtusnád

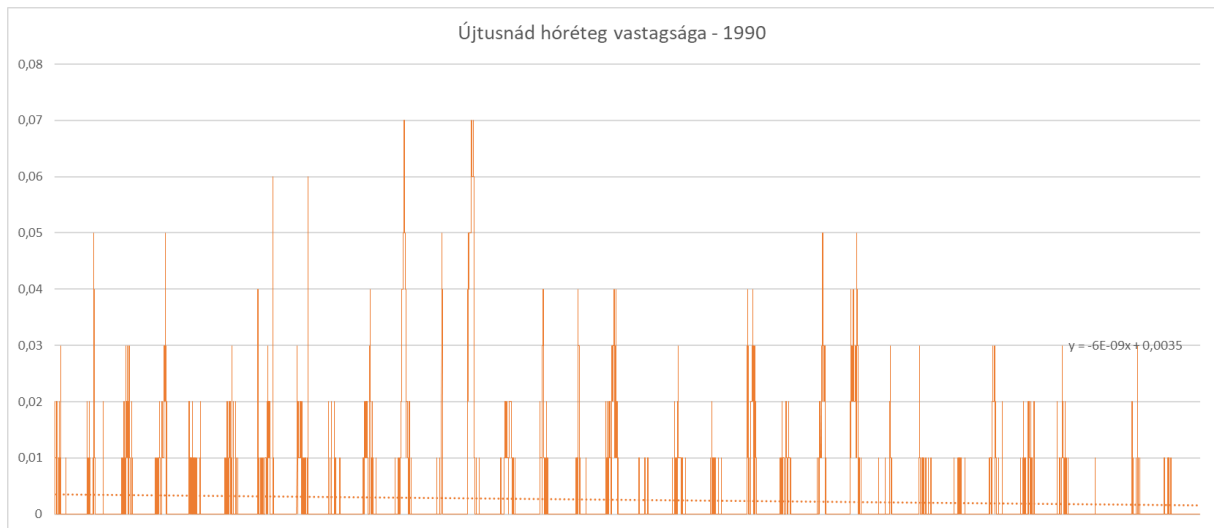

16. ábra: Csapadékmennyiség Újtusnád

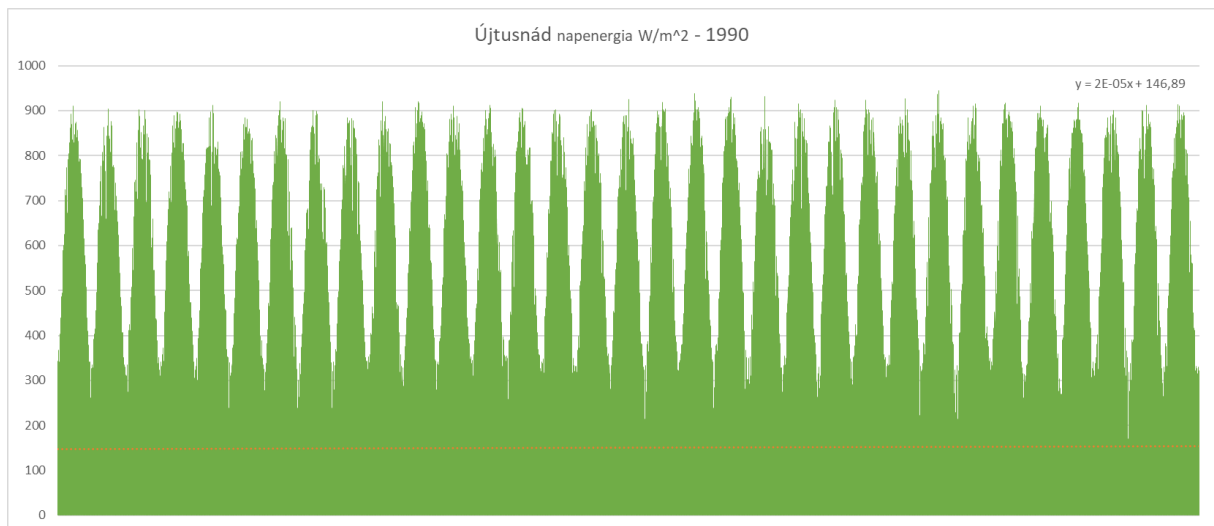

- Master plan pentru zona Ciomad-Balványos -

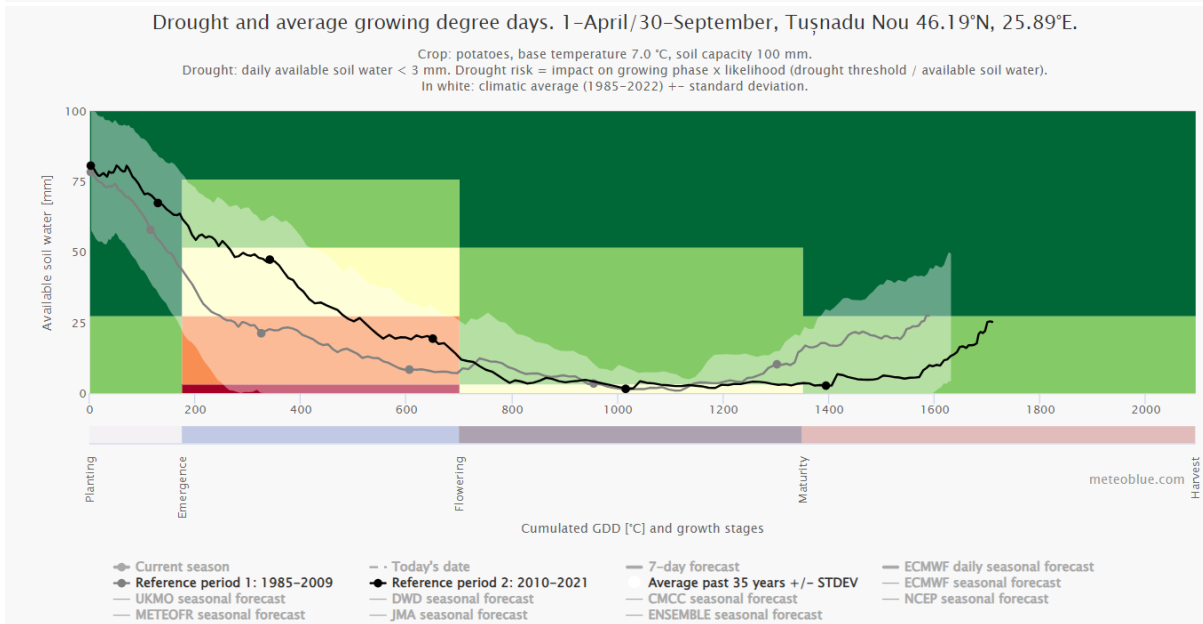
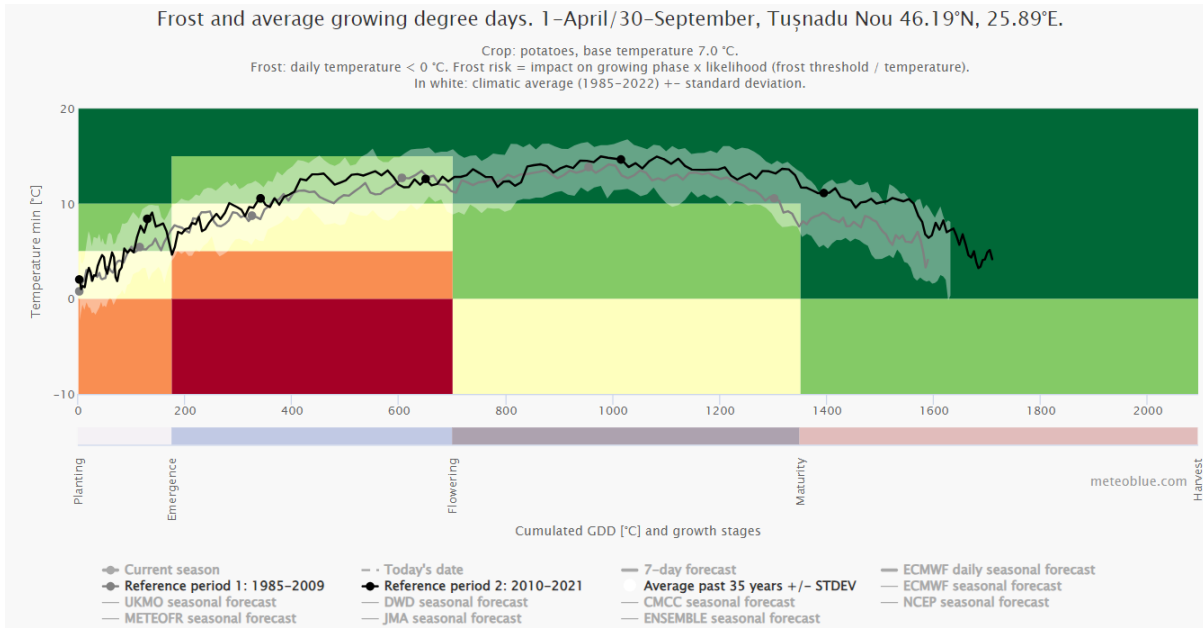
17. ábra: Hóréteg vastagsága Újtusnádon

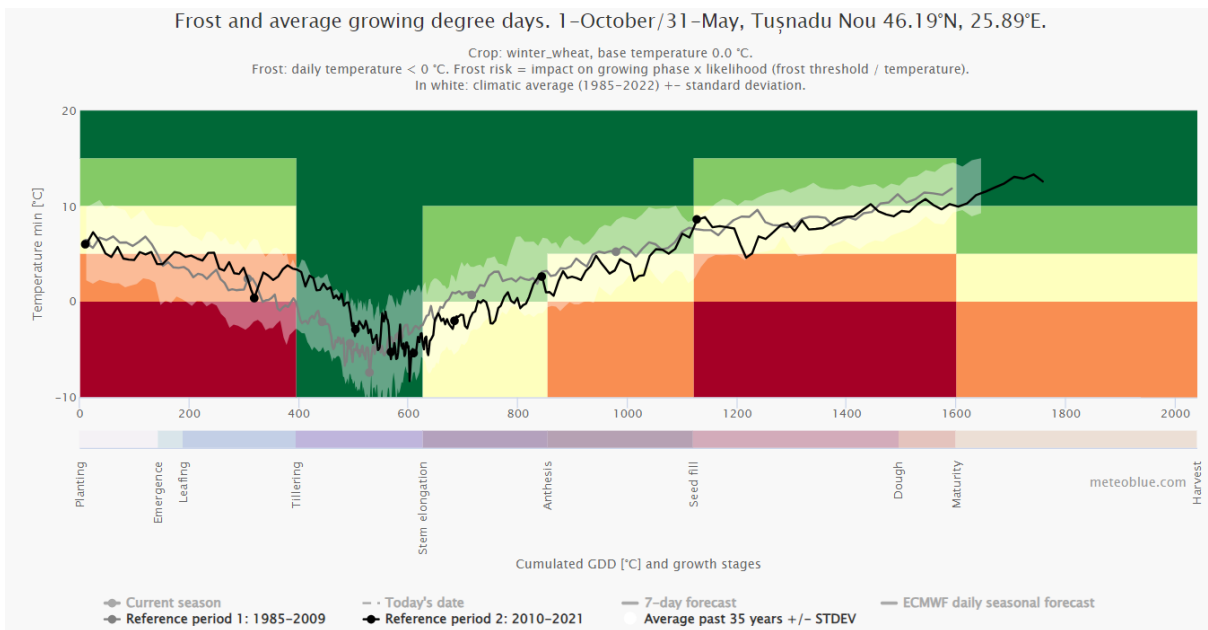
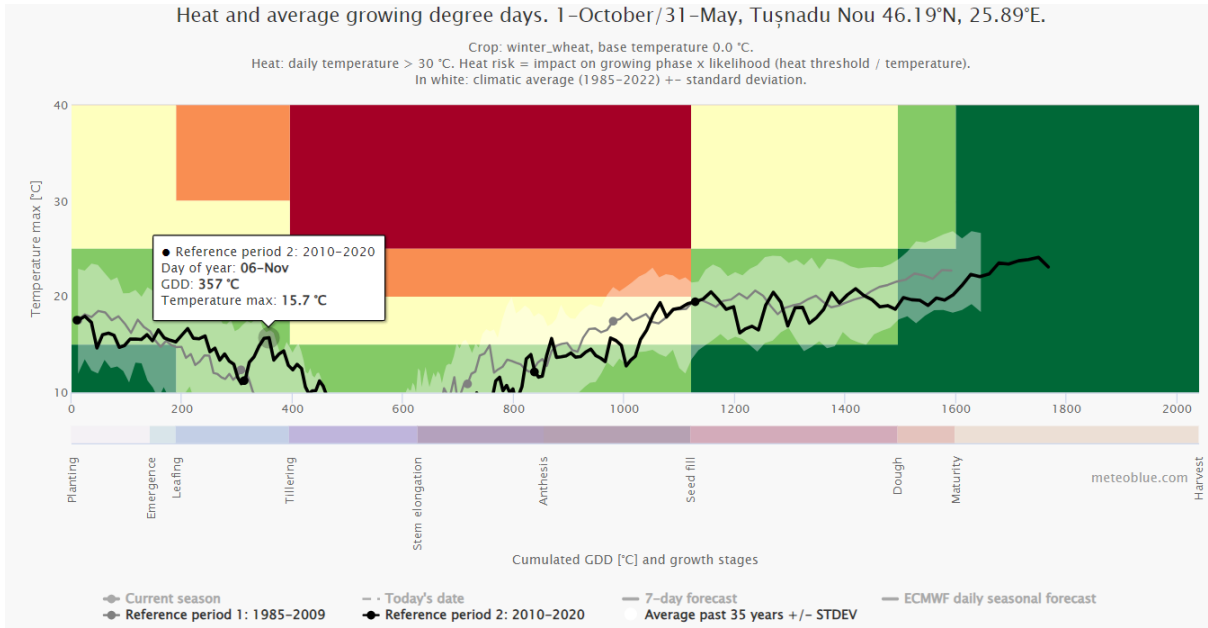
18. ábra: Napenergia Újtusnád

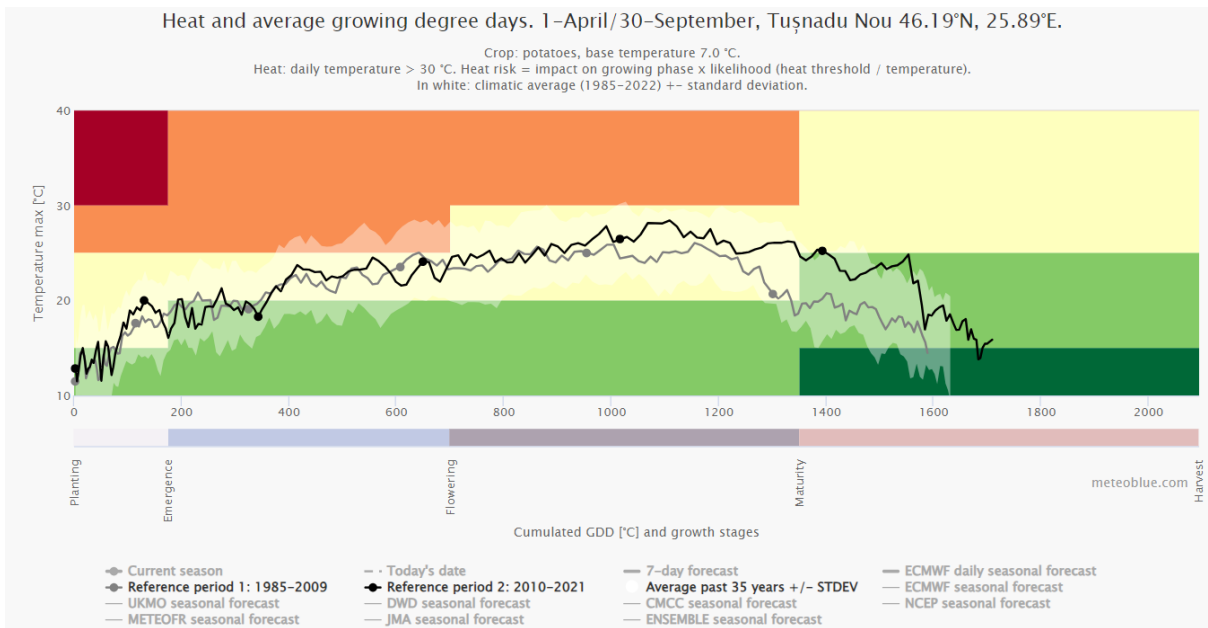
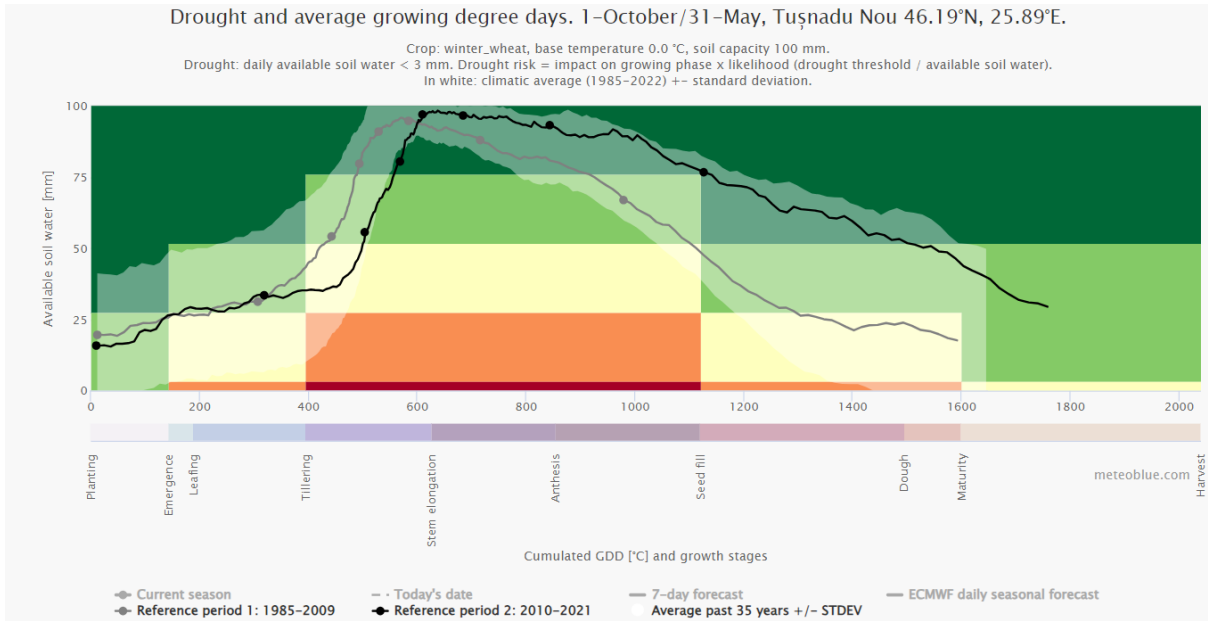
- Master plan pentru zona Ciomad-Balványos -

- Master plan pentru zona Ciomad-Balványos -

- Master plan pentru zona Ciomad-Balványos -

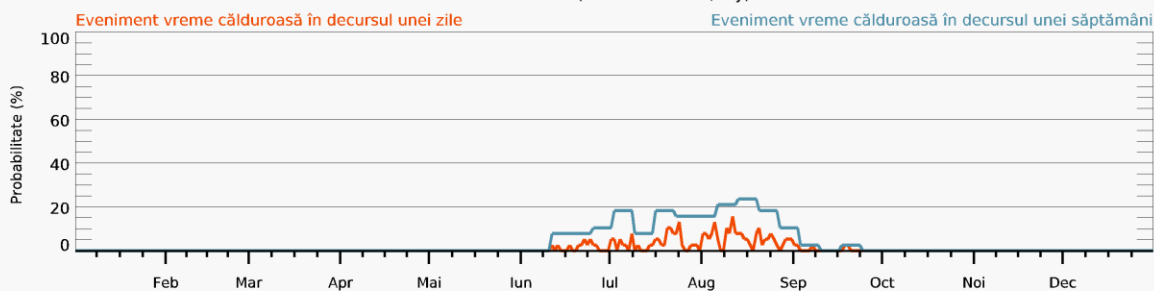

- Master plan pentru zona Ciomad-Balvanyos -

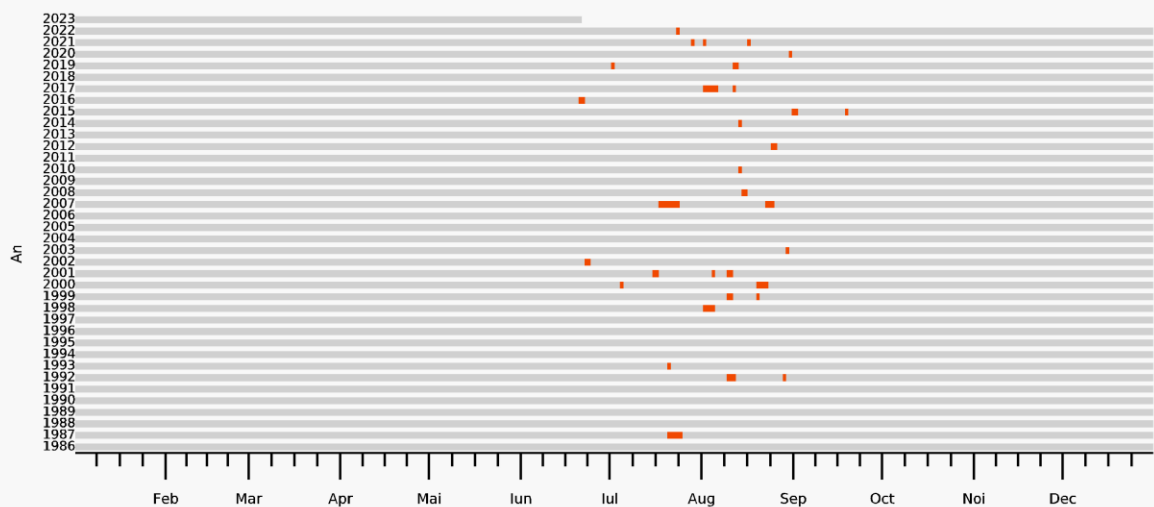
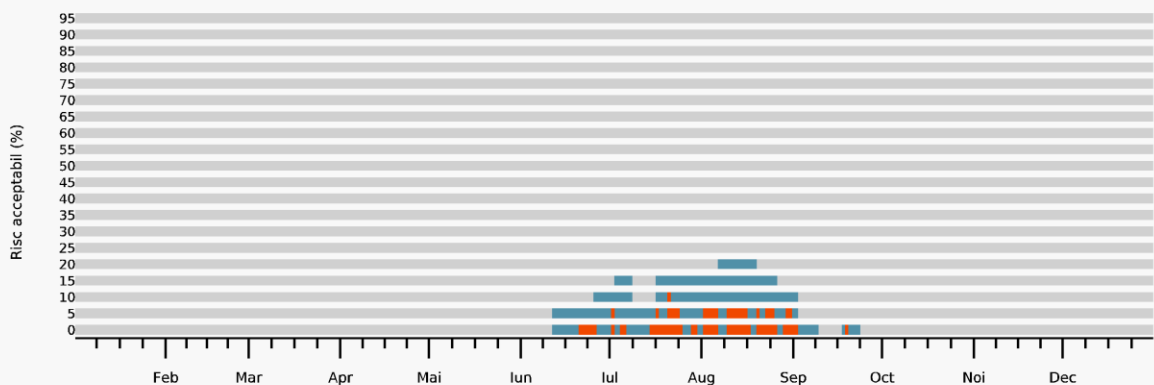
Tușnadu Nou
46.19°N / 25.89°E (654m snm)

meteoblue

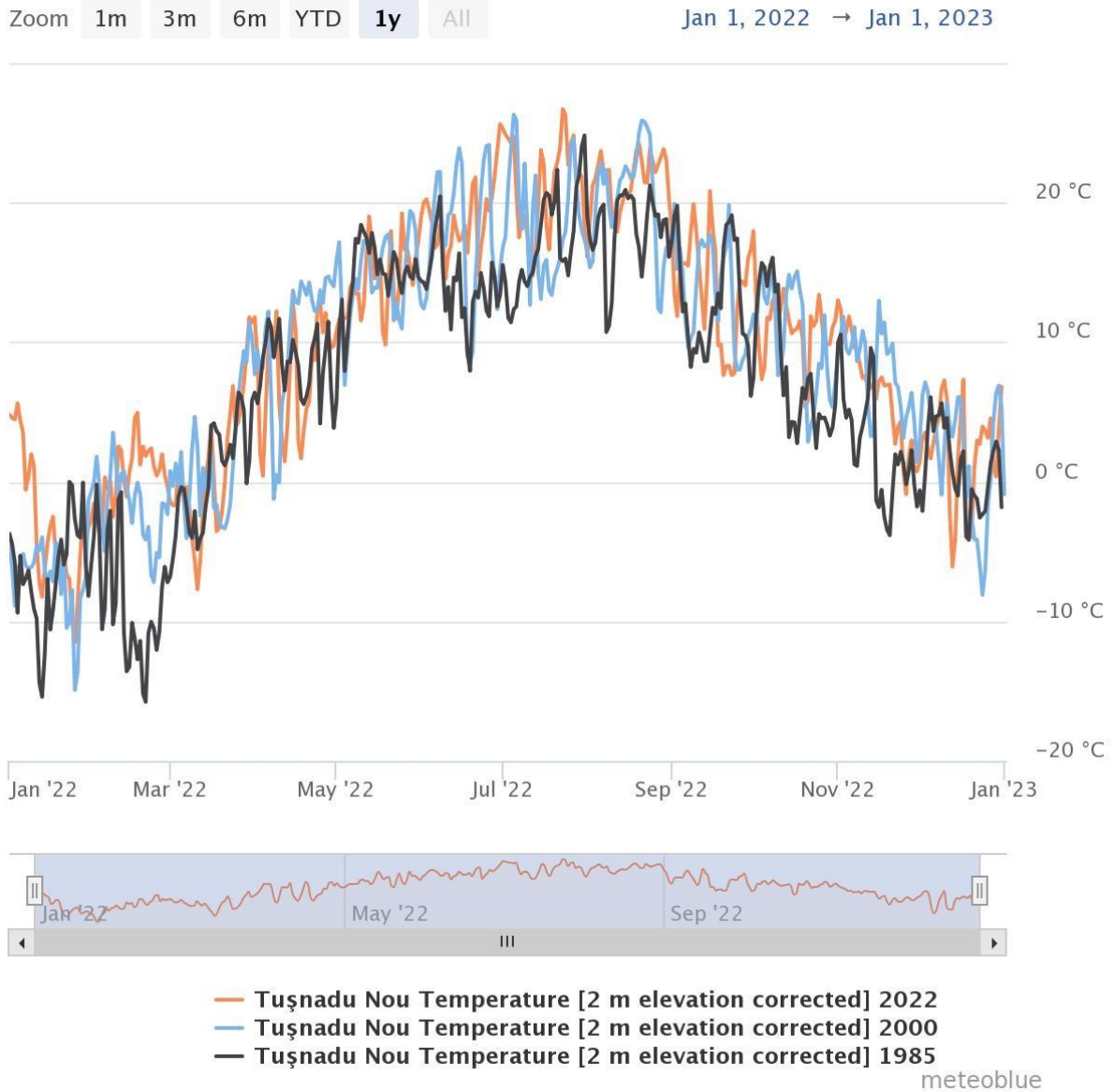
Eveniment Căldură (>30.0°C for >3h/day)

Fenomene eveniment vreme călduroasă

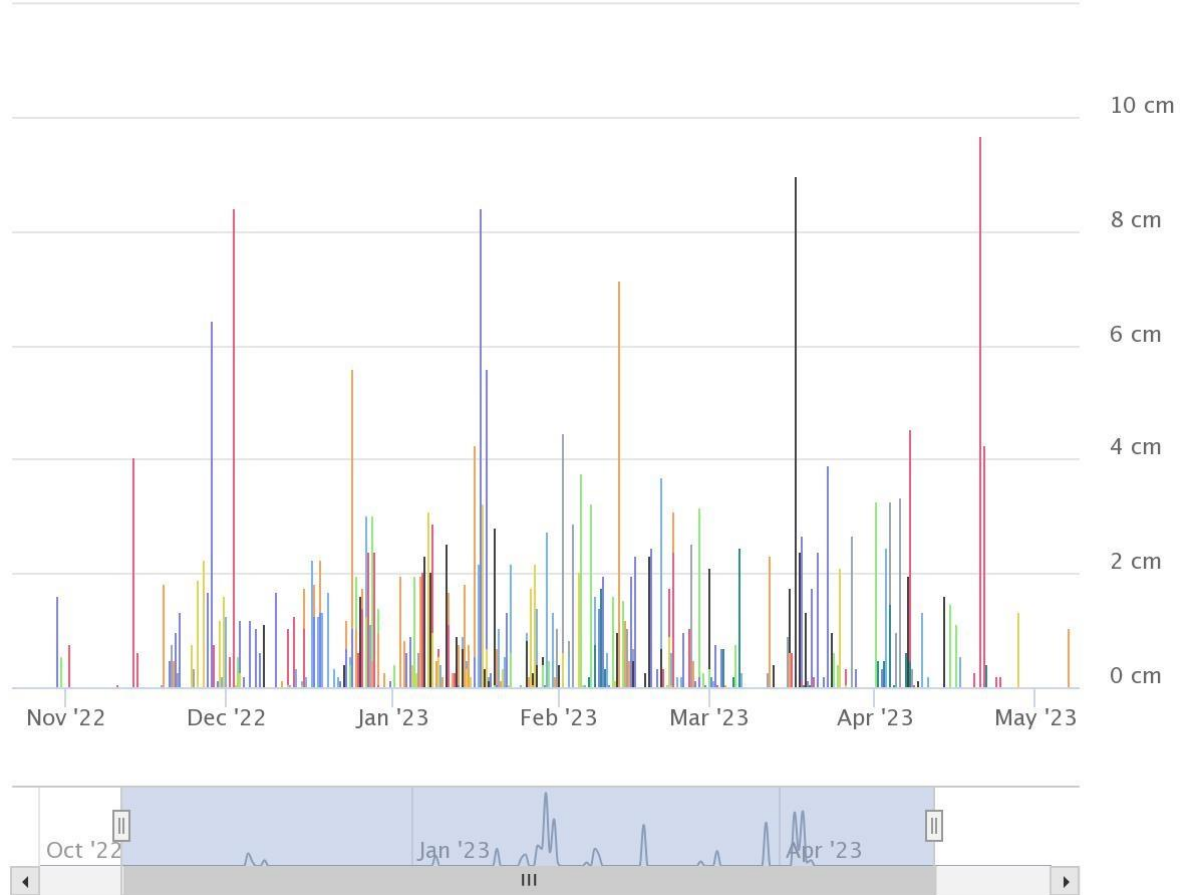
- Master plan pentru zona Ciomad-Balványos -

- Master plan pentru zona Ciomad-Balvanyos -

Zoom 1m 3m 6m YTD 1y All

Oct 21, 2022 → May 9, 2023

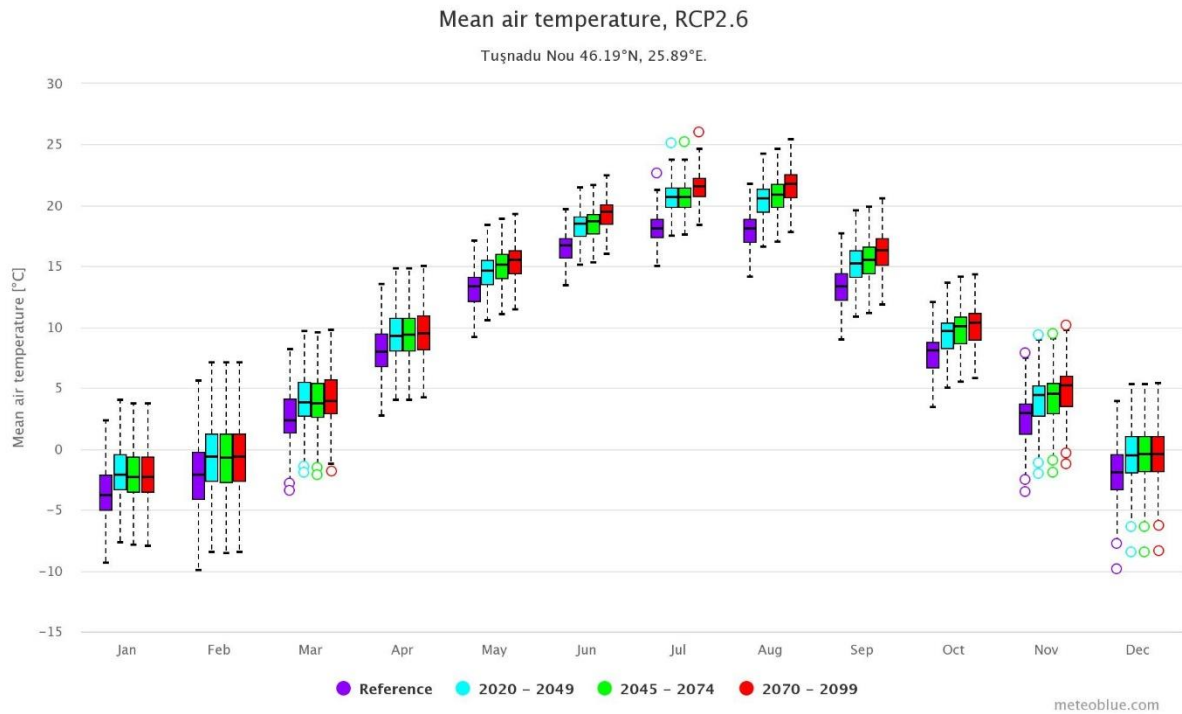

- Tuşnadu Nou Snowfall Amount 2022
- Tuşnadu Nou Snowfall Amount 2021
- Tuşnadu Nou Snowfall Amount 2020
- Tuşnadu Nou Snowfall Amount 2019
- Tuşnadu Nou Snowfall Amount 2018
- Tuşnadu Nou Snowfall Amount 2017
- Tuşnadu Nou Snowfall Amount 2016
- Tuşnadu Nou Snowfall Amount 2015
- Tuşnadu Nou Snowfall Amount 2014

meteoblue

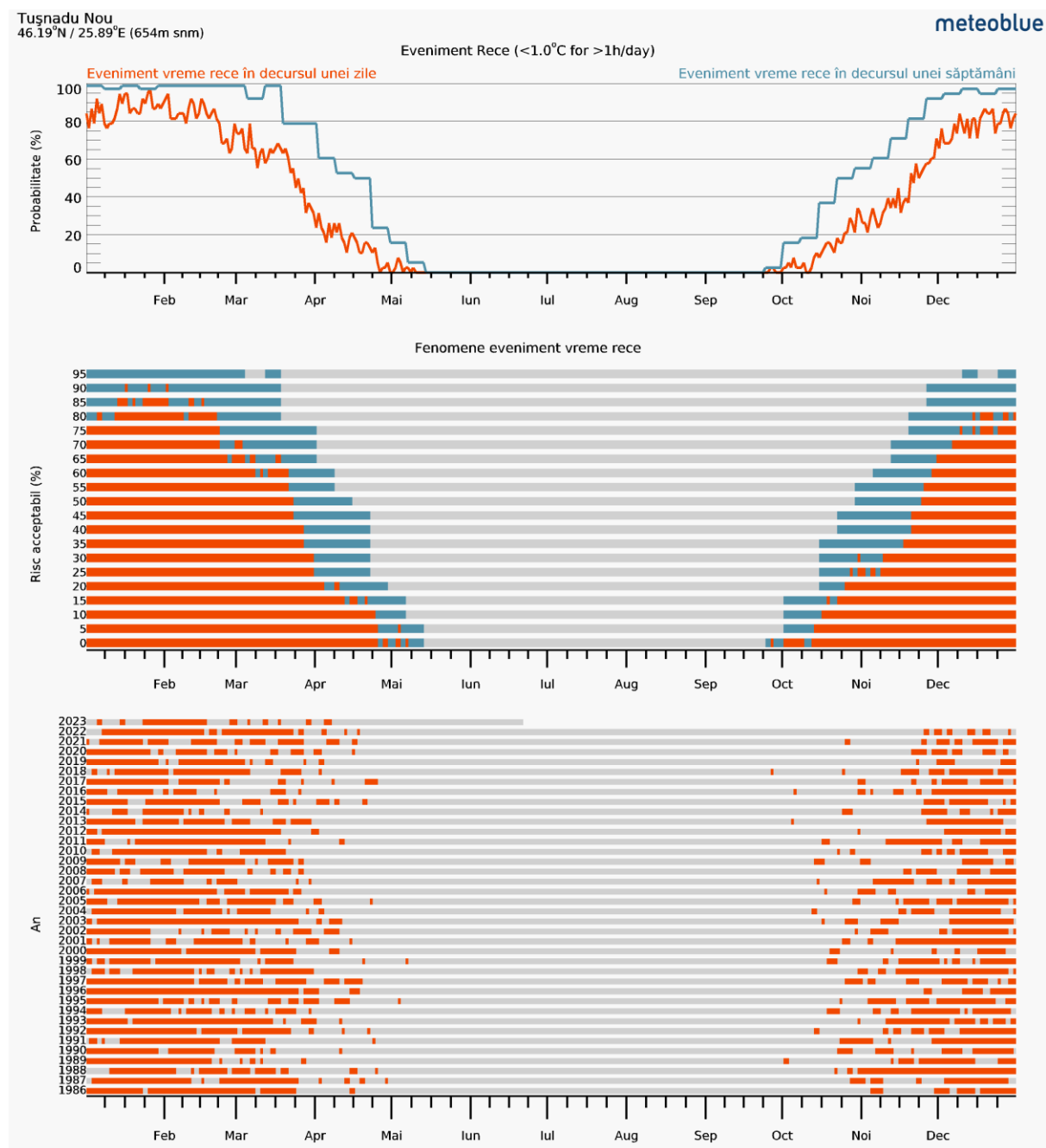
- Master plan pentru zona Ciomad-Balványos -

Az alábbi diagramon látható a levegőhőmérséklet előrejelzés. Látható, hogy a térség esetében egyre magasabb hőmérsékletre lehet számítani.

- Master plan pentru zona Ciomad-Balvanyos -

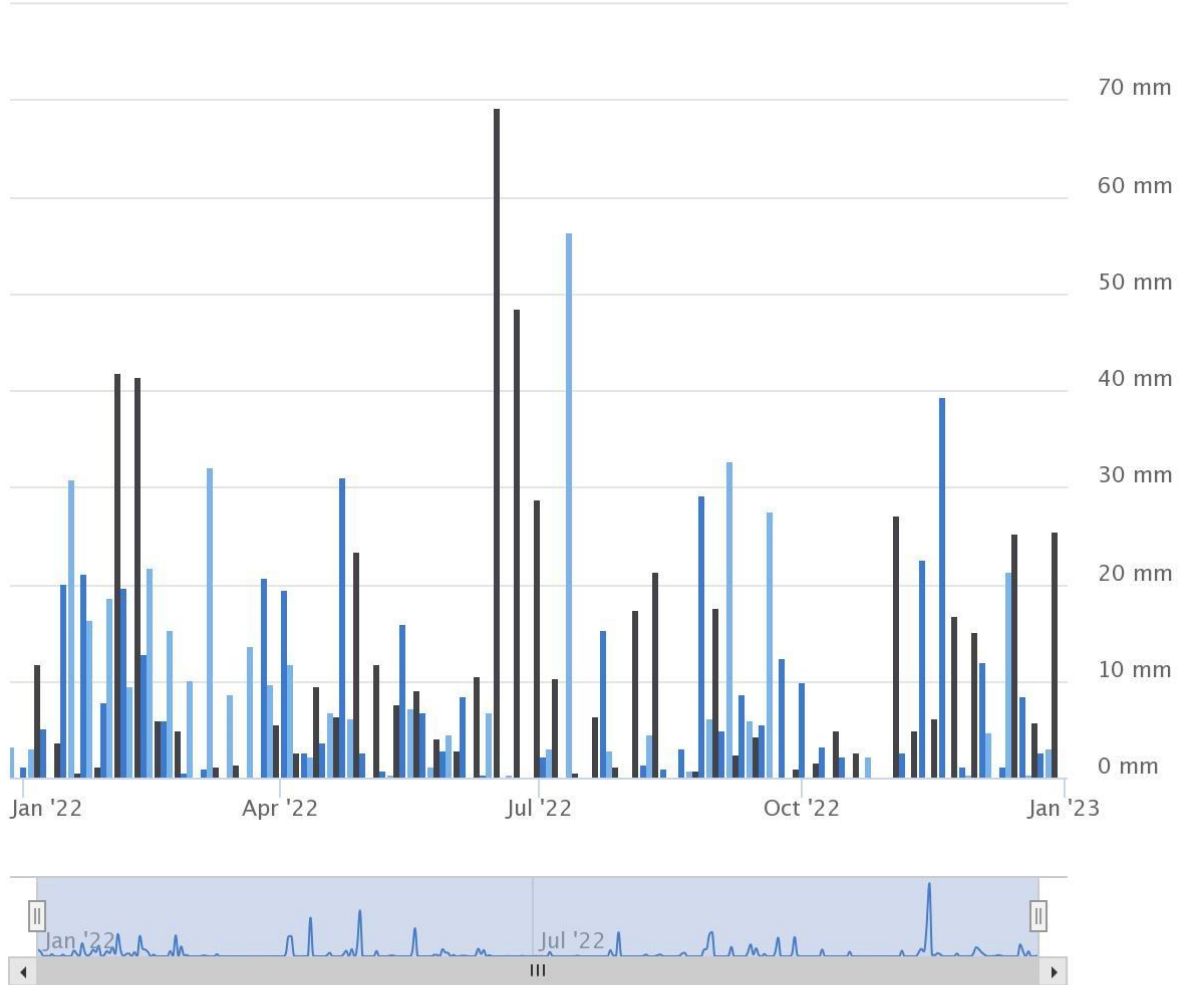
A fagyveszély előrejelzés szintén egy nagyon fontos indikátor, mivel szintén befolyásolni tudja a mezőgazdásai tevékenységet. Látható, hogy a hidegebb időjárás novemberben kezdődik és áprilisig tart.

- Master plan pentru zona Ciomad-Balványos -

Zoom 1m 3m 6m YTD 1y **All**

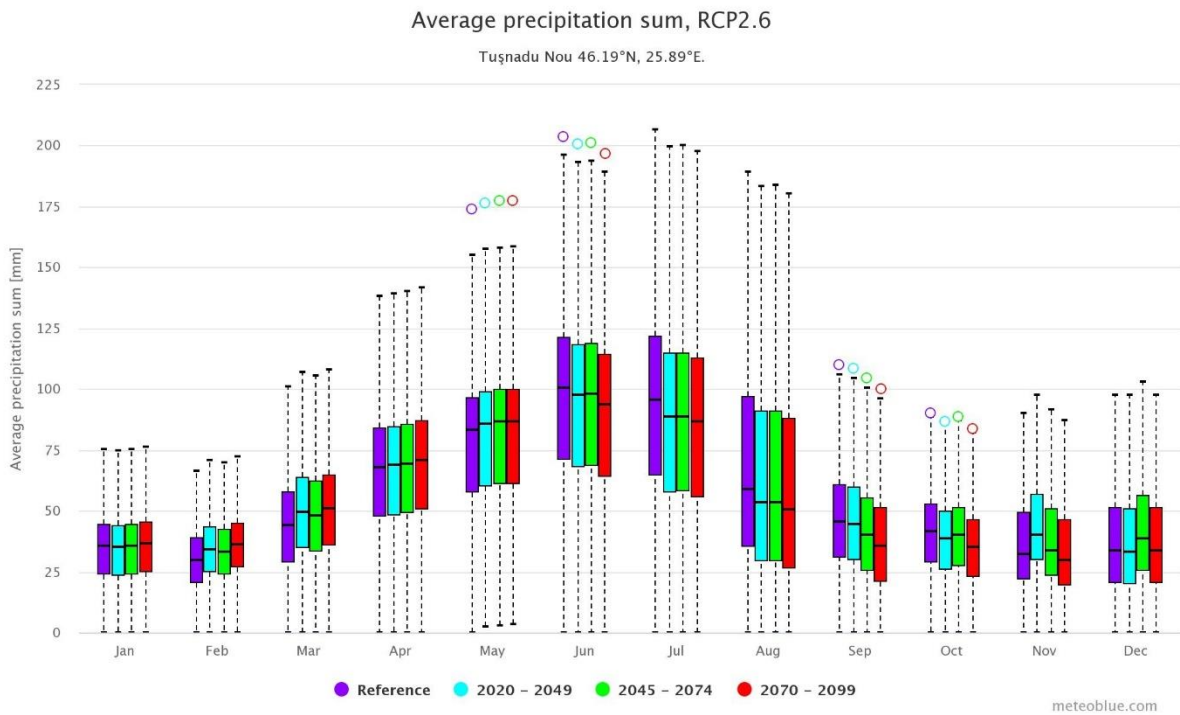
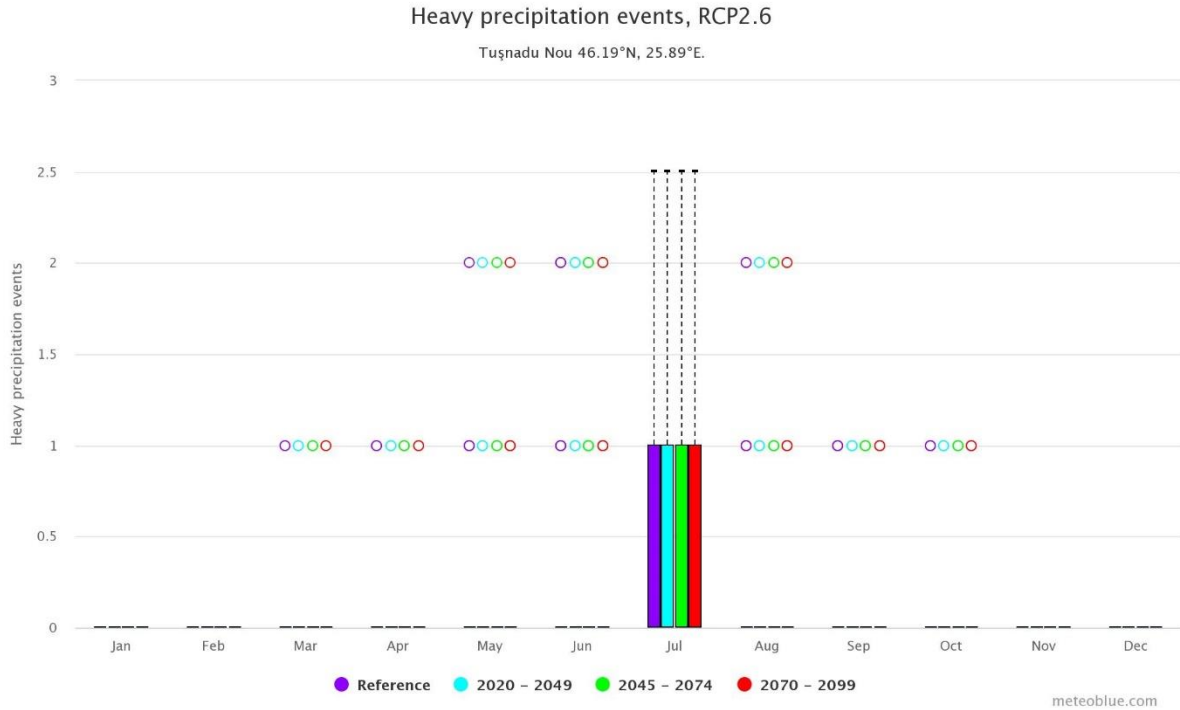
Dec 27, 2021 → Jan 1, 2023

● Tușnadu Nou Precipitation Total 2022 ● Tușnadu Nou Precipitation Total 2000
● Tușnadu Nou Precipitation Total 1985

meteoblue

- Master plan pentru zona Ciomad-Balványos -

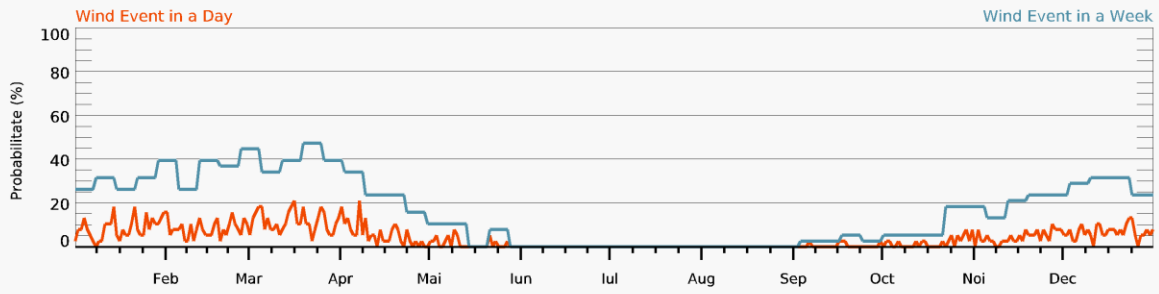

- Master plan pentru zona Ciomad-Balvanyos -

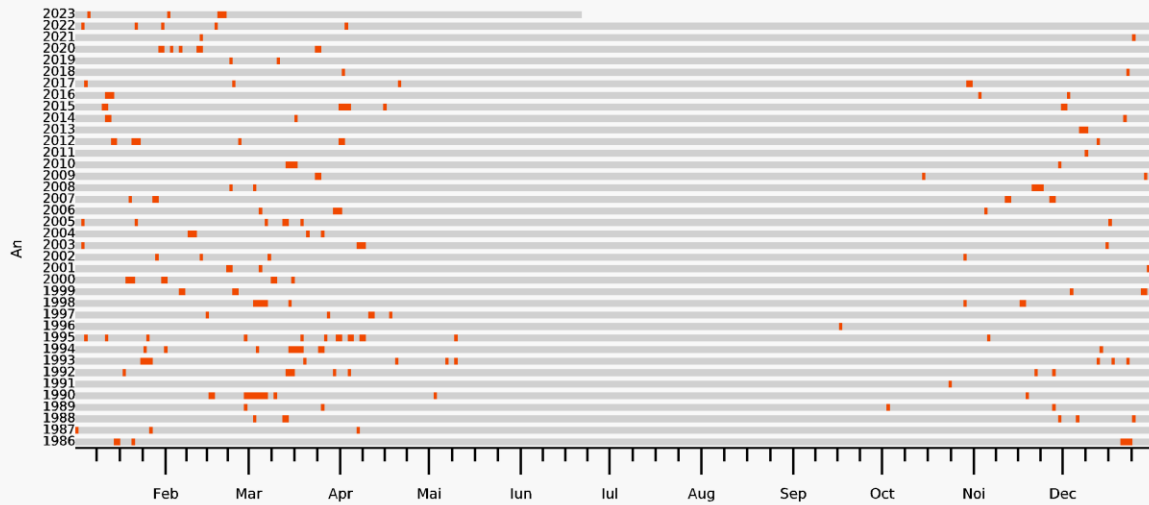
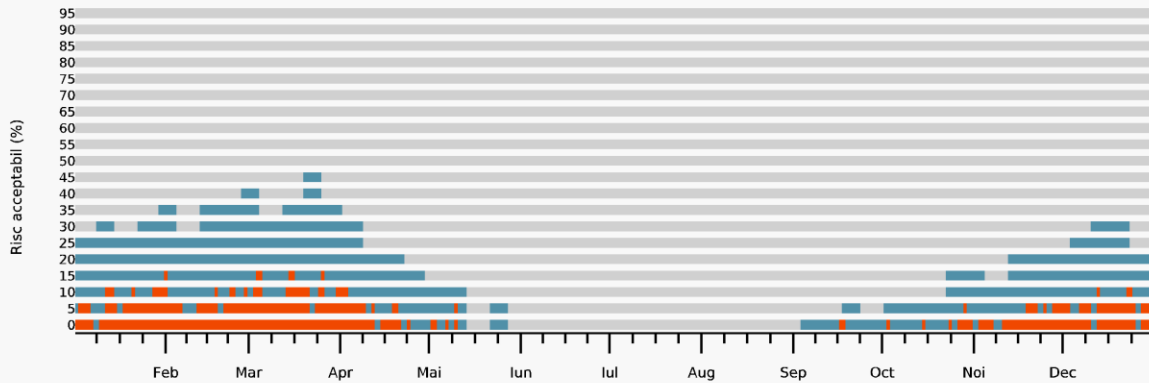
Tușnadu Nou
46.19°N / 25.89°E (654m snm)

meteoblue

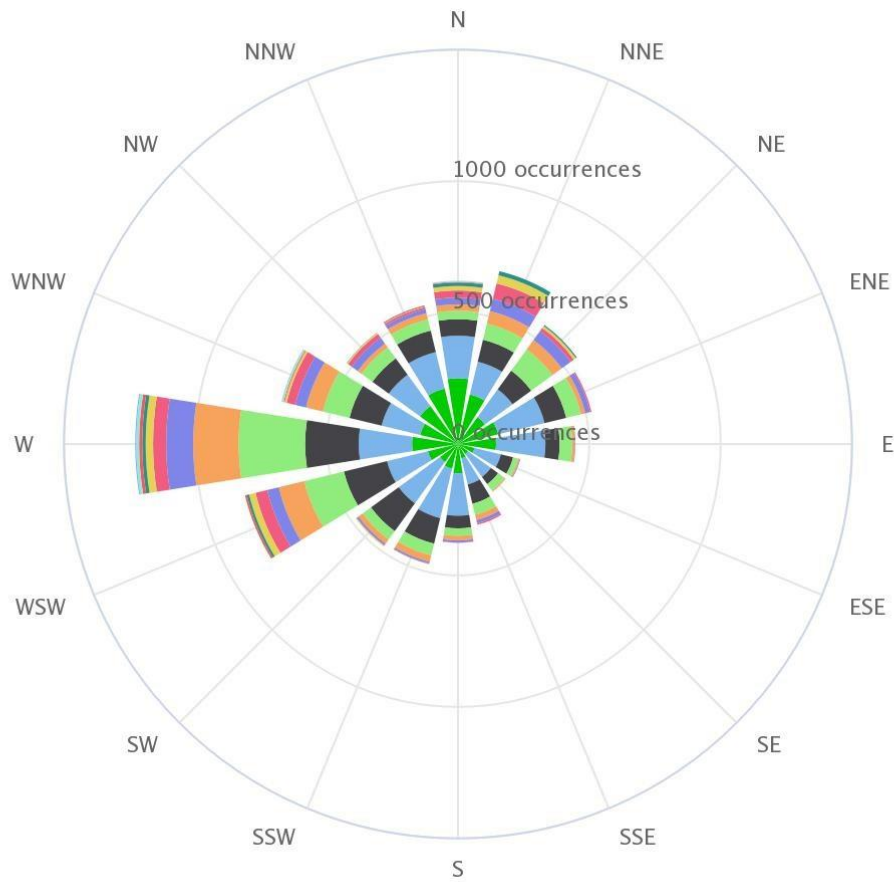
Wind Event (>10.0m/s for >6h/day)

Wind Event Occurrences

- Master plan pentru zona Ciomad-Balványos -

- Tuşnadu Nou 0 to 5 km/h
- Tuşnadu Nou 10 to 15 km/h
- Tuşnadu Nou 20 to 25 km/h
- Tuşnadu Nou 30 to 35 km/h
- Tuşnadu Nou 40 to 45 km/h
- Tuşnadu Nou 50 to 55 km/h
- Tuşnadu Nou 5 to 10 km/h
- Tuşnadu Nou 15 to 20 km/h
- Tuşnadu Nou 25 to 30 km/h
- Tuşnadu Nou 35 to 40 km/h
- Tuşnadu Nou 45 to 50 km/h
- Tuşnadu Nou 55 to 60 km/h

meteoblue

Értékelés, célrendszer

A helyzetelemzés alapján az alábbi szempontokat találtuk meghatározónak:

10. táblázat: Fejlesztési kihívások

	klimaváltozás	demográfiai kihívások	gazdaságfejlesztés	kultúra, identitás	biodiverzitás
<i>a térség összterületének közel fele erdős terület</i>	++		+	+	+
<i>magas minőségű mezőgazdasági területek</i>	-	+	++	+	-
<i>összefüggő, kompakt méret</i>		+	+	+	
<i>vasúthálózati rendszer a térség nyugati részén</i>	+	+	+		+
<i>kiépült nemzeti úthálózat a térség nyugati részén</i>	-	+	+		-
<i>minimálisan csökkenő népességszám</i>	+	-	-	-	+
<i>számottevő roma népesség</i>		+	+	+	
<i>a nemzeti trendet szorosan követő természetes szaporulatváltozás</i>		+	+	+	
<i>negatív és folyamatosan csökkenő migrációs egyenleg</i>	+	-	-	-	+
<i>nemzetközileg ismert turisztikai desztinációk jelenléte</i>	-	+	++	+	-
<i>gazdag növény és állatvilág</i>	++	+	+	+	+
<i>különböző besorolású védett területek jelenléte</i>	+		+	+	+
<i>kevés hivatalosan bejegyzett gyűjtemény</i>			-	-	
<i>21 darab A kategóriás műemlék</i>		+	+	+	
<i>rendezetlen tulajdonjogok</i>	+	-	--	-	+
<i>nemzetközi repülőtér közelsége (Brassó)</i>	-		++	+	-
<i>kevés alapszolgáltatás a kisebb településeken</i>		--	-	-	
<i>alapszolgáltatások fejlesztésének szükségessége</i>		+	+	+	
<i>alacsony alkalmazási szint</i>	+	--	-	-	
<i>csökkenő munkanélküliség</i>	-	+	+		-
<i>fejlődő turisztikai kezdeményezések</i>	-	++	++	+	-
<i>folyamatosan növekszik a vendéjszákák száma</i>	-	+	+	+	-
<i>a térségben eltöltött napok száma folyamatosan csökken</i>	+	-	-		-
<i>növekvő munkavállalói hatékonyság</i>		+	++		
<i>növekvő árbevétel, nemzeti növekedést meghaladó szinten</i>	-	+	+		-
<i>fűtési energiaszükséglet csökkenése</i>	+		+		+
<i>minimális csapadékmennyiség csökkenés</i>	-	-	-		-
<i>hóréteg vastagsága folyamatosan csökken</i>	-	-	--	-	-
<i>napenergia felhasználásának feltételei adottak</i>	+	+	+		+
<i>több helyszín is a szállásfoglалó rendszerben fehér folt</i>	+	-	-	-	+

Forrás: © Planificatio 2023

Gazdaságfejlesztésre pozitívan hat:

- magas minőségű mezőgazdasági területek
- nemzetközileg ismert turisztikai desztinációk jelenléte
- nemzetközi repülőtér közelsége (Brassó)
- fejlődő turisztikai kezdeményezések
- növekvő munkavállalói hatékonyság
- a térség összterületének közel fele erdős terület
- összefüggő, kompakt méret
- vasúthálózati rendszer a térség nyugati részen
- kiépült nemzeti úthálózat a térség nyugati részén
- számottevő roma népesség
- a nemzeti trendet szorosan követő természetes szaporulatváltozás
- gazdag növény és állatvilág
- különböző besorolású védett területek jelenléte
- 21 darab A kategóriás műemlék
- alapszolgáltatások fejlesztésének szükségessége
- csökkenő munkanélküliség
- folyamatosan növekszik a vendéjszakák száma
- növekvő árbevétel, nemzeti növekedést meghaladó szinten
- fűtési energiaszükséglet csökkenése
- napenergia felhasználásának feltételei adottak

Gazdaságfejlesztésre negatívan hat:

- rendezetlen tulajdonjogok
- hórétteg vastagsága folyamatosan csökken
- minimálisan csökkenő népességszám
- negatív és folyamatosan csökkenő migrációs egyenleg
- kevés hivatalosan bejegyzett gyűjtemény
- kevés alapszolgáltatás a kisebb településeken
- alacsony alkalmazási szint
- a térségben eltöltött napok száma folyamatosan csökken
- minimális csapadékmennyiség csökkenés
- több helyszín is a szállásfoglaló rendszerben fehér folt

Klíma és biodiverzitás tekintetében pozitív:

- a térség összterületének közel fele erdős terület
- gazdag növény és állatvilág
- vasúthálózati rendszer a térség nyugati részen
- különböző besorolású védett területek jelenléte
- fűtési energiaszükséglet csökkenése
- napenergia felhasználásának feltételei adottak
- rendezetlen tulajdonjogok
- minimálisan csökkenő népességszám

- negatív és folyamatosan csökkenő migrációs egyenleg
- több helyszín is a szállásfoglaló rendszerben fehér folt

Klíma és biodiverzitás tekintetében negatív:

- magas minőségű mezőgazdasági területek
- nemzetközileg ismert turisztikai desztinációk jelenléte
- nemzetközi repülőtér közelsége (Brassó)
- fejlődő turisztikai kezdeményezések
- kiépült nemzeti úthálózat a térség nyugati részén
- csökkenő munkanélküliség
- folyamatosan növekszik a vendéjszakák száma
- növekvő árbevétel, nemzeti növekedést meghaladó szinten
- hóréteg vastagsága folyamatosan csökken
- minimális csapadékmennyiség csökkenés

Társadalmi (demográfia és kultúra) vonatkozásban előnyös:

fejlődő turisztikai kezdeményezések

- gazdag növény és állatvilág
- magas minőségű mezőgazdasági területek
- nemzetközileg ismert turisztikai desztinációk jelenléte
- folyamatosan növekszik a vendéjszakák száma
- összefüggő, kompakt méret
- a nemzeti trendet szorosan követő természetes szaporulatváltozás
- 21 darab A kategóriás műemlék
- alapszolgáltatások fejlesztésének szükségessége

Társadalmi (demográfia és kultúra) vonatkozásban hátrányos:

- alacsony alkalmazási szint
- kevés alapszolgáltatás a kisebb településeken
- rendezetlen tulajdonjogok
- minimálisan csökkenő népességszám
- negatív és folyamatosan csökkenő migrációs egyenleg
- több helyszín is a szállásfoglaló rendszerben fehér folt
- hóréteg vastagsága folyamatosan csökken

Társadalmi-gazdasági és környezeti szempontból ellentmondásos:

- magas minőségű mezőgazdasági területek
- nemzetközileg ismert turisztikai desztinációk jelenléte
- folyamatosan növekszik a vendéjszakák száma
- kiépült nemzeti úthálózat a térség nyugati részén
- csökkenő munkanélküliség
- növekvő árbevétel, nemzeti növekedést meghaladó szinten
- fejlődő turisztikai kezdeményezések

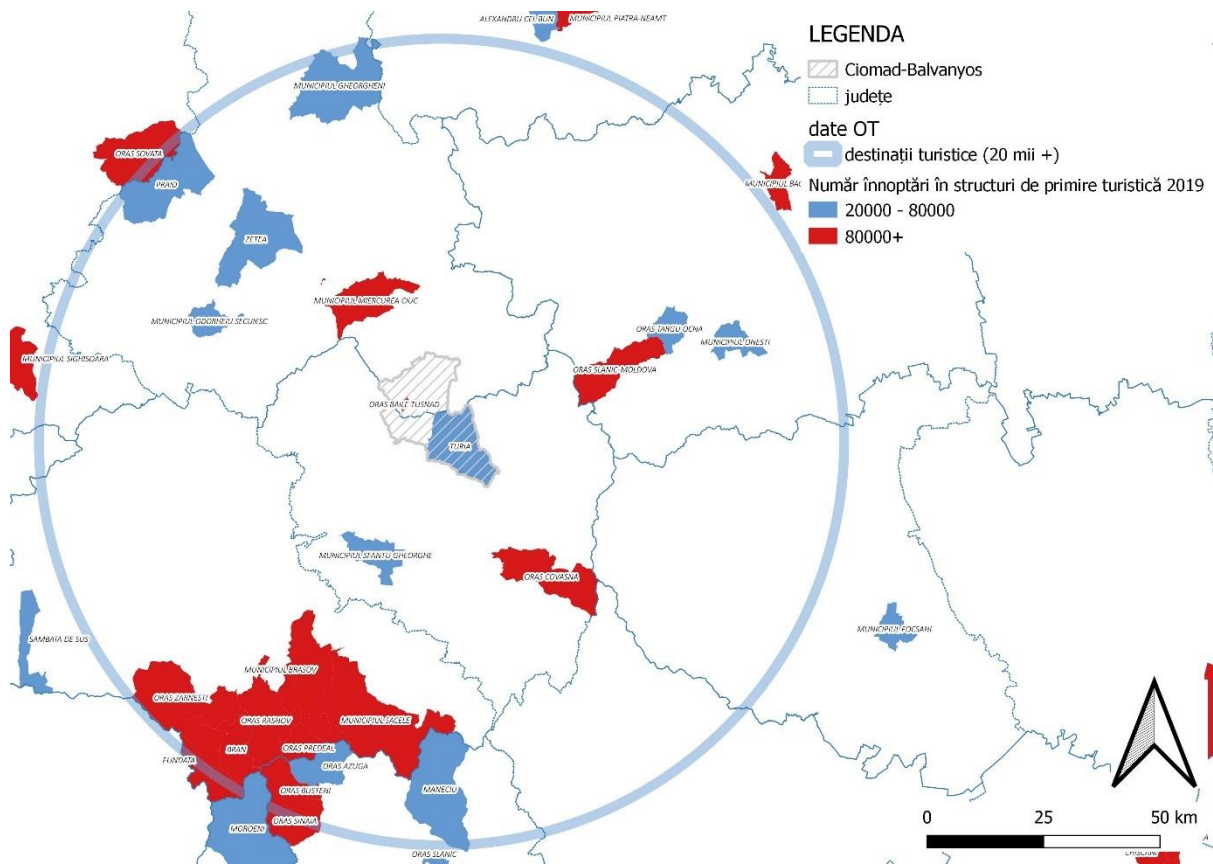
Sürgös beavatkozást igénylő területek:

- minimális csapadékmennyiség csökkenés
- hóréteg vastagsága folyamatosan csökken

Kitörési lehetőséget elősegítő területek:

- vasúthálózati rendszer a térség nyugati részen
- napenergia felhasználásának feltételei adottak
- különböző besorolású védett területek jelenléte
- fűtési energiaszükséglet csökkenése
- gazdag növény és állatvilág
- a térség összterületének közel fele erdős terület
- összefüggő, kompakt méret
- a nemzeti trendet szorosan követő természetes szaporulatváltozás
- 21 darab A kategóriás műemlék
- alapszolgáltatások fejlesztésének szükségessége
- növekvő munkavállalói hatékonyság

9. térkép: Turisztikai desztinációk

Forrás: © Planificatio 2023

A térség vonzaskörzetébe tartozó nagyobb turistalétszámot megmozgató helyszínek, a következők:

- Brassó
- Sacele
- Predeal
- Bușteni
- Zernest
- Kovászna
- Csíkszereda

Brassó egy lenyűgöző város a Kárpátok lábánál, amely gazdag történelmi és kulturális örökséggel büszkélkedik. A város szimbóluma a Fekete templom, amely egy lenyűgöző gótikus épület. A városközpont számos festői épülettel, térrel és sétálóutcával várja a látogatókat. Brassó környezete is vonzó, a környező hegyekben számos túraútvonal és kilátópont található.

Sacele egy kisváros Brassótól nem messze, amely a természetkedvelők és a pihenni vágyók körében népszerű úti cél. A várost körülvevő hegyek, völgyek és erdők csodálatos kirándulási lehetőségeket kínálnak.

Predeal a Kárpátokban található egyik legmagasabb hegyi üdülőhely Romániában. A téli hónapokban népszerű síparadicsom, míg a nyári időszakban a természetkedvelők és a túrázók kedvelt célpontja. A friss hegyi levegő és a lenyűgöző táj teszi vonzóvá Predealt a turisták számára.

Bușteni egy másik üdülőhely a Kárpátokban, közelében található a Peleş-kastély, amely lenyűgöző építészettel és környezettel büszkélkedik.

Kovászna egy kisváros, amely ismert termálvizeiről. A városban található számos gyógyfürdő és wellness-szálloda, amelyek a pihenni vágyókat várják. Kovászna környezetében gyönyörű táj és természeti kincsek várják a látogatókat, ideális lehetőség a kikapcsolódásra és a feltöltődésre.

Csíkszereda a Hargita megye székhelye és a Csíki-medence központja. A város gazdag kulturális hagyományokkal és néphagyományokkal rendelkezik, amelyeket a turisták érdeklődéssel keresnek fel.

Beavatkozási javaslatok

Rövid távú stratégiai feladatok a helyzetértékelés alapján az alábbiak:

Sürgős beavatkozást igénylő területek:

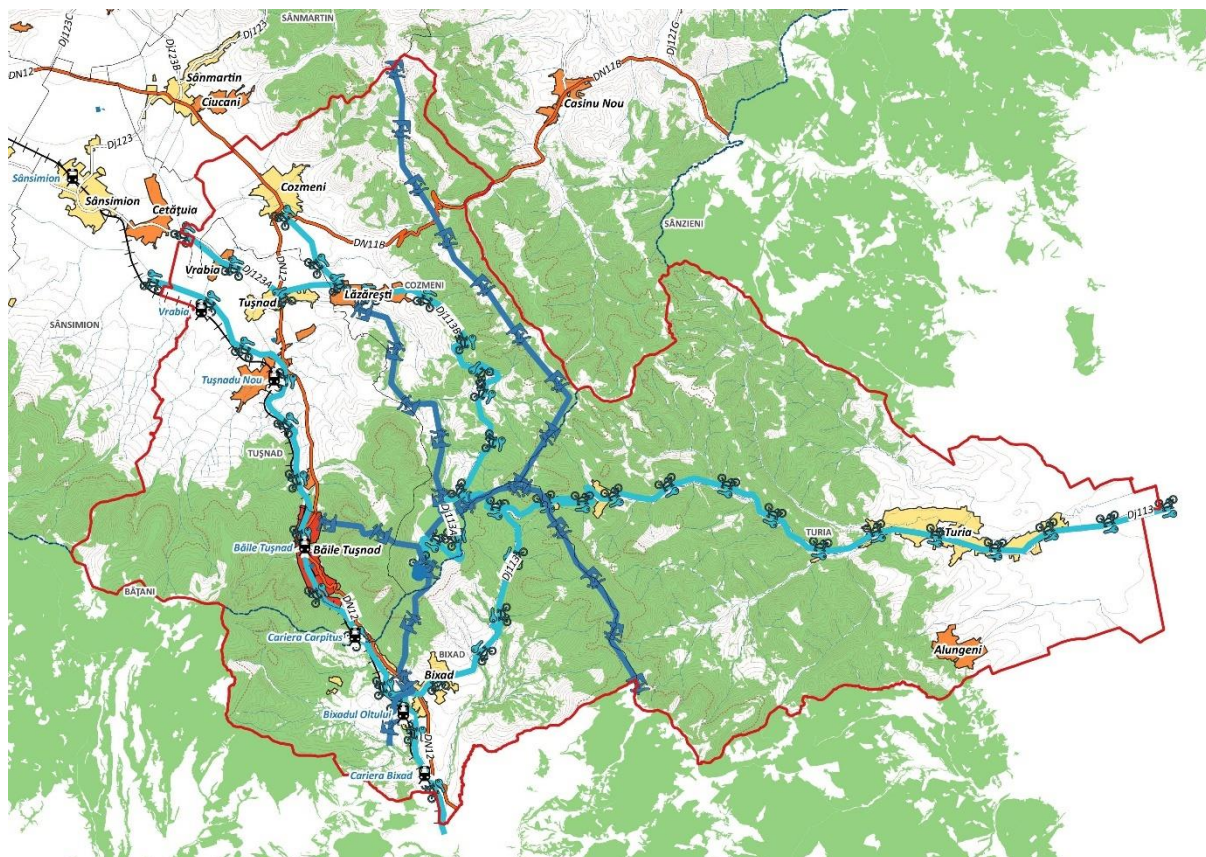
- I. csapadékmennyiség csökkenés: fajtaválasztás a mezőgazdaságban, amely nem igényel öntözést, illetve a települések esetében többlet, tartalék vízbefogások kiépítése
- II. hóréteg vastagsága folyamatosan csökken: az esetleges sí turisztikai beruházások átszervezése természetbarát turizmus irányába

Kitörési lehetőséget elősegítő területek:

- III. vasúthálózati rendszer a térség nyugati részén: nemzetközi vasúti turizmus és a belföldi kerékpáros vasúti turizmus feltételeinek megteremtése és promóciója
- IV. napenergia felhasználásának feltételei adottak: elszigetelt helyeken fotovoltaikus kisrendszerek telepítése, illetve a szegregátumokban az családi rendszerek telepítése
- V. különböző besorolású védett területek jelenléte + gazdag növény és állatvilág + a térség összterületének közel fele erdős terület: természeti értékekre alapozó, de azokat nem károsító turizmus kialakításának lehetősége, a természetkárosító tevékenységek (pl. bányászat, orvvadászat, medvelesek, zajkeltő járművek, stb.) rövid távú leállítása
- VI. fűtési energiaszükséglet csökkenése: energiahatékonysági beruházások jobb megtérülése, ennek kommunikációja a befektetők idevonzása érdekében
- VII. 21 darab A kategóriás műemlék: kulturális turizmusban rejlő lehetőségek, tanösvények, rendezvényturizmus
- VIII. alapszolgáltatások fejlesztésének szükségessége: turizmusbarát településközpontok kialakítása a helyi lakossági igényekkel összhangban
- IX. növekvő munkavállalói hatékonyság: a felszabaduló minőségi munkaerő hasznosítási lehetőségét hangsúlyozó beruházásvonzás

- Master plan pentru zona Ciomad-Balvanyos -

10. térkép: Kerékpáros és gyalogos főútvonalak

Forrás: © Planificatio 2023

11. táblázat: Turisztikai kerékpárutak

Olt gát	21
Kozmás	20
Felsőháromszék	23
Bükszád	10
összes	74

Forrás: © Planificatio 2023

12. táblázat: Térségi gyalogos turisztikai útvonalak

Gerinc - észak	15
Gerinc - dél	10
Bükszád	6
Tusnádfürdő	5
Lázárfalvi	8
összes	44

Forrás: © Planificatio 2023

Fejlesztés

Társadalmasítás

Annak érdekében, hogy Csomád-Bálványos térség mesterterve minél inkább az ott élők igényeire alapozzon, elengedhetetlen, hogy megismerjük a lakosság meglátásait, javaslatait arról a településről, ahol a következő tíz évben élni szeretnének. E cél eléréséhez két, a szociológiában gyakran alkalmazott módszert használtunk, nevezetesen kérdőíves felmérést és műhelymunka megbeszéléseket. Ezek a módszerek segítettek, mint a külső résztvevőket abban a törekvésükben, hogy a statisztikai mutatókon túlmenően megismerjük a térséget, illetve az adatokból következtetéseket vonjunk le, stratégiai célokat fogalmazzunk meg.

A térség komplexitásának, megyei határokon átnyúló mivoltának köszönhetően a kérdőíves felmérést az online térben került megszervezésre, ami miatt a kérdőívre kapott válaszok veszítettek reprezentativitásukból, bár a technika által biztosított lehetőségekkel próbáltuk kiszűrni a többszöri válaszadókat.

Az kérdőív kitöltésére 2023.07.13 és 2023.11.10 között volt lehetősége a térség lakóinak és összesen 161 választ kaptunk a kérdésekre. Bár a térség népességéhez viszonyítva, a kérdőívet kitöltők aránya alacsony, a kérdésekre adott válaszokból azonban megismerhettük a lakosság észrevételeit, problémáit.

Fontos, hogy a Nemzeti Statisztikai Intézet által rendelkezésre bocsájtott adatok mellett a helyben elérhető információkra is lehessen támaszkodni és ezáltal a stratégiai dokumentum sokkal inkább „személyre szabott” legyen. Összességében a társadalmasítási folyamatról elmondható, hogy az ott élő emberek segítségével egy pontosabb képet kaphattunk a fejlesztési kihívásokról.

Benchmark

	DETRACTORS (0-6)	PASSIVES (7-8)	PROMOTERS (9-10)	NET PROMOTER® SCORE			
1. Mennyire valószínű, hogy ajánlaná a települést, ahol jelenleg él egy barátjának vagy kollégának?	27%	30%	43%	16	RO		
	39%	26%	34%	-5	Csomád-Bálványos		
ÉRTÉKELÉS	*	**	***	****	*****	átlag	
2. Milyennek értékeli a településén a munkalehetőségeket?	11%	13%	28%	27%	20%	3,31	RO
	34%	32%	32%	3%	0%	2,03	Csomád-Bálványos
3. Milyennek értékeli a településén a közoktatás minőségét?	5%	12%	25%	35%	23%	3,59	RO
	3%	45%	34%	16%	3%	2,71	Csomád-Bálványos
4. Milyennek értékeli a településén a kulturális lehetőségeket?	6%	13%	33%	28%	20%	3,41	RO
	8%	26%	45%	16%	5%	2,84	Csomád-Bálványos
5. Milyennek értékeli a településén a parkokat, tereket, játszótereket?	6%	14%	27%	30%	23%	3,50	RO
	34%	21%	39%	5%	0%	2,16	Csomád-Bálványos
6. Milyennek értékeli a településén az egészségügyi ellátást?	11%	16%	36%	26%	11%	3,10	RO
	18%	32%	42%	8%	0%	2,39	Csomád-Bálványos
7. Milyennek értékeli a településén a közbiztonságot?	9%	15%	27%	29%	21%	3,36	RO
	21%	18%	26%	21%	13%	2,87	Csomád-Bálványos
8. Az elmúlt öt évben Ön szerint hogyan változott a település, ahol jelenleg él?	11%	6%	33%	17%	33%	3,55	RO
	5%	11%	37%	24%	24%	3,50	Csomád-Bálványos

Forrás: Planificatio © SurveyMonkey panel 2021/2023

A versenyképesség¹ méréséhez 8 komponenst vettünk figyelembe, amelyet összehasonlítottunk egy, a teljes országra készült felméréssel. A kérdőívet kitöltők egy egytől ötig terjedő skálán kellett

¹ A net promoter a SurveyMonkey (Momentive Europe UC FKA SurveyMonkey 2 Shelbourne Buildings, 2. emelet, Shelbourne Road, Ballsbridge, Dublin 4, Írország, adószám IE3223102GH) saját piackutatási összehasonlító-elemző eszköze. A Planificatio érvényes felhasználói szerződéssel rendelkezik.

értékeljék településük munkalehetőségeit, közoktatásának minőségét, a kulturális lehetőségeket, köztereket, a település élhetőségét, az egészségügyi ellátást, illetve a közbiztonságot. Mindezek mellett még két kérdés mentén kellett lerakják voksukat:

- ajánlaná egy barátának, kollégának a települését,
- milyen irányba haladt a település az elmúlt 10 évben.

A fenti táblázat a térség településeiről érkezett válaszokat összegzi, ezáltal egy térségi mutatót alkotva viszonyítja az eredményeket az országos átlaghoz. A térségről elmondható, hogy az országos átlag alatt lett értékelve. Fontos megjegyezni, hogy a kérdéssor egyik komponensérem sem érkezett az országos átlagnál magasabb értékelés.

Egy ilyen jellegű felmérés két okból is stratégiai jelentőségű lehet a térségben élők számára, egyrészt körvonalazza azokat a területeket, amelyekben a térség átlagon alul lett értékelve, másrészt stratégiai célokat is megfogalmaz. A fenti táblázatban piros színnel vannak jelölve azok a válaszok, ahol a több, mint 15%-kal eltér a térség és a romániai átlag értékelése, persze negatív tekintetben. A kérdőívet kitöltők csupán 34%-a, 9%-kal az átlag alatt, ajánlaná települését egy barátának vagy kollégának, így a NPS² negatív. Abban az esetben, hogy ha a stratégiai fontosságú intézkedéseknek köszönhetően a térség egy bizonyos kérdéskörben átlagon felül lesz értékelve nem azt jelenti, hogy a nem kell további lépéseket tenni az adott terület minőségének fenntartása érdekében.

A megkérdezettek 48%-a szerint jobb a térség élhetősége, mint az előző években, viszont ebben az esetben is az értékelési szint az országos átlag alatt helyezkedik el, hiszen országos szinten eléri az 50%-ot. A kérdőívet kitöltők inkább passzívnak jellemezhetőek, hiszen a leggyakrabban (26%-45%) a hármas értékelést adták településeiknek. Ez az értékelési arány arra enged következtetni, hogy a térség lakossága semlegesnek érzi a településeik életében végbemenő változásokat, mint ahogyan az országos szinten tapasztalható.

Fontossági sorrendek

ábra 19: Prioritások: szabadidős tevékenységek

² NPS (Net Promoter Score), azaz támogatottsági szint. A mutató segítségével, egy egyszerű kérdés mentén lehet az elégedettséget vizsgálni.

A szabadidős tevékenységekkel kapcsolatos kezdeményezések esetében a gyalogos turista útvonalak fejlesztése, illetve a hegyi kerékpáros útvonalak kiépítése volt az a két intézkedés, amely legnagyobb prioritást kapott az ott élőkől. Fontos megjegyezni, hogy azok a fejlesztések, amelyek a hőmennyiségtől függenek kevésbé lettek prioritásként kezelve, hiszen a kérdőívet kitöltők is érzékelik, hogy évről-évre kevesebb a hőmennyiség. A válaszok is arra engednek következtetni, hogy a térség természeti adottságai nem feltétlenül kedvezőek a téli sportoknak, ezért egy alternatíva kidolgozása stratégiai fontosságú.

ábra 20: Prioritások: alap-infrastruktúra

A turisztikai fejlesztéseknél az körvonalazódik, hogy az ott élők szerint a szálláshelyek mennyisége éppen megfelelő, viszont a turisztikai szolgáltatások minőségét sokkal inkább fejleszteni kellene, ezáltal egy olyan piaci szegmenst kialakítani, amely a térségben még nem igazán jellemző. Mindezek mellett fontos megjegyezni a helyi kulturális értékekben rejlő lehetőségek hasznosítását, legyen szó épített vagy természeti örökségről.

Az oktatás témakörénél is megfigyelhető a turizmusban való gondolkozás. A kérdőívet kitöltők szerint a legfontosabb intézkedések a helyi oktatási intézmények fejlesztése, illetve a turisztikai szakképzés. A mezőgazdasági szakképzést a kitöltők utolsó helyre sorolták, ez arra enged következtetni, hogy sokkal kisebb gazdasági potenciált látnak a mezőgazdaságban, mint más gazdasági ágazatban.

ábra 21: Prioritások: oktatás, képzés

Az alap-infrastruktúra esetében a közlekedésbiztonság kapta a legnagyobb figyelmet. A főbb útvonalak mentén a járdák kialakítása, modernizálása stratégiai kérdés, mindemellett az utak aszfaltozása, rendbetétele is prioritásként volt kezelve. Fontos megjegyezni, hogy a kitöltők szerint a parkolók száma elégséges, illetve a buszmegállók mennyisége és minősége is kielégítő.

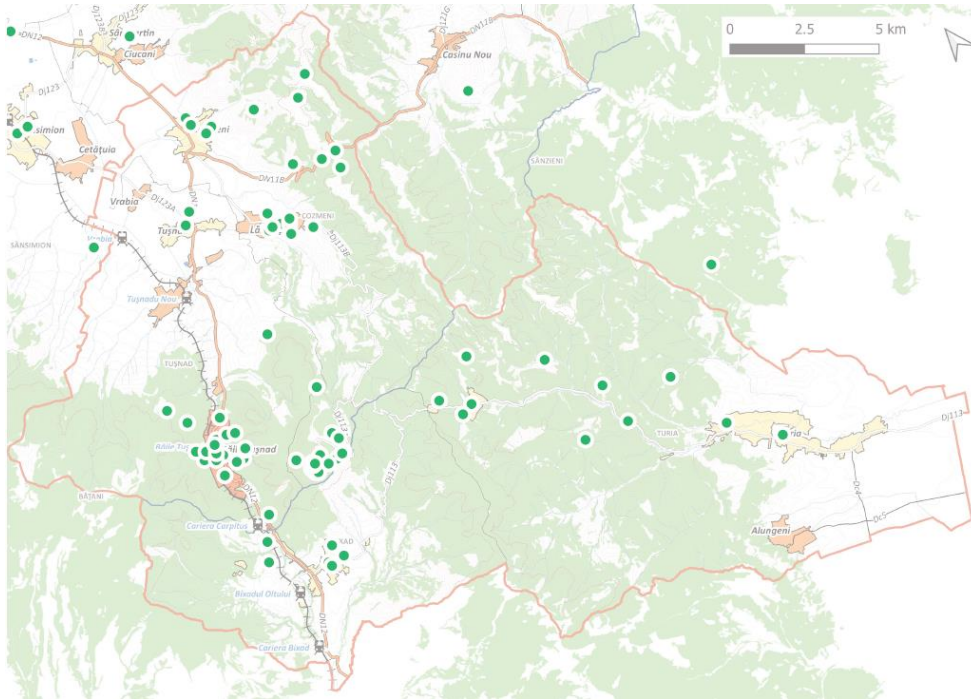
ábra 22: Prioritások: alap-infrastruktúra

A helyi tudást is igyekeztünk bevonni, ezért online kérdőívben arra is kértük a lakosságot, hogy jelöljék be egy térképen, hogy milyen látványosságokat mutatnának meg egy turistának, idelátogató jó ismerősnek. Az eredményeket a következő ábrán összegeztük.

- Master plan pentru zona Ciomad-Balvanyos -

ábra 23: Látványosságok a lakosság szerint

Természetesen a térségen kívüli jeleket nem kell figyelembe venni, de jól látható, hogy a szokásos helyeken kívül több újdonság is megjelenik, különösen érdekes ebből a szempntból a Torja és Bálványos közti szakasz, a Nyergestől a Pap-hegyig tartó rész, illetve a Kozmás, Lázárfalva körüli fürdők, természeti látnivalók. A mesterterv további részeiben az útvonalakat ennek figyelembevételével jelöltük ki.

Prioritások

Célcsoportok

A mesterterv célcsoportjai a következők:

- **helyben élők**, azon belül speciálisan az alábbiak
 - mélyszegénységben élők, mivel egyre nagyobb számban élnek kisebbségi és nem kisebbségi személyek mélyszegénységben, területileg is szegregált, többnyire improvizált településeken, szegregátumokban,
 - fiatalok, mert számukra szükséges olyan jövőképet biztosítani, ami itthoni jövőtervezéshez segíti őket, ezzel megállítva az elvándorlási trendeket,
- **turisták**, különös tekintettel az alábbi szegmensekre
 - bukaresti, brassói, budapesti fiatal családok, tekintettel arra, hogy a magasabb jövedelmű családok már most is sokan ellátogatnak a térségbe, és a vidombáki nemzetközi reptér révén a budapestiek is újra elérhető célcsoportként jelennek meg,
 - természetjárók, mivel a gyalogos és kerékpáros természetjárók kritikus tömege, jelenléte megerősíti az egészséges, aktív, természetbarát térség jelleget,
 - diákok, akik elsősorban az itt jól szervezhető zöld heti és iskola másként heti programok révén megismerik a térséget, és később, felnőttként visszalátogatnak majd.
- **idősek**, akik helyben élnek, illetve akik ide költöznének a tiszta környezet és a magas színvonalú szolgáltatások miatt.

Célterületek

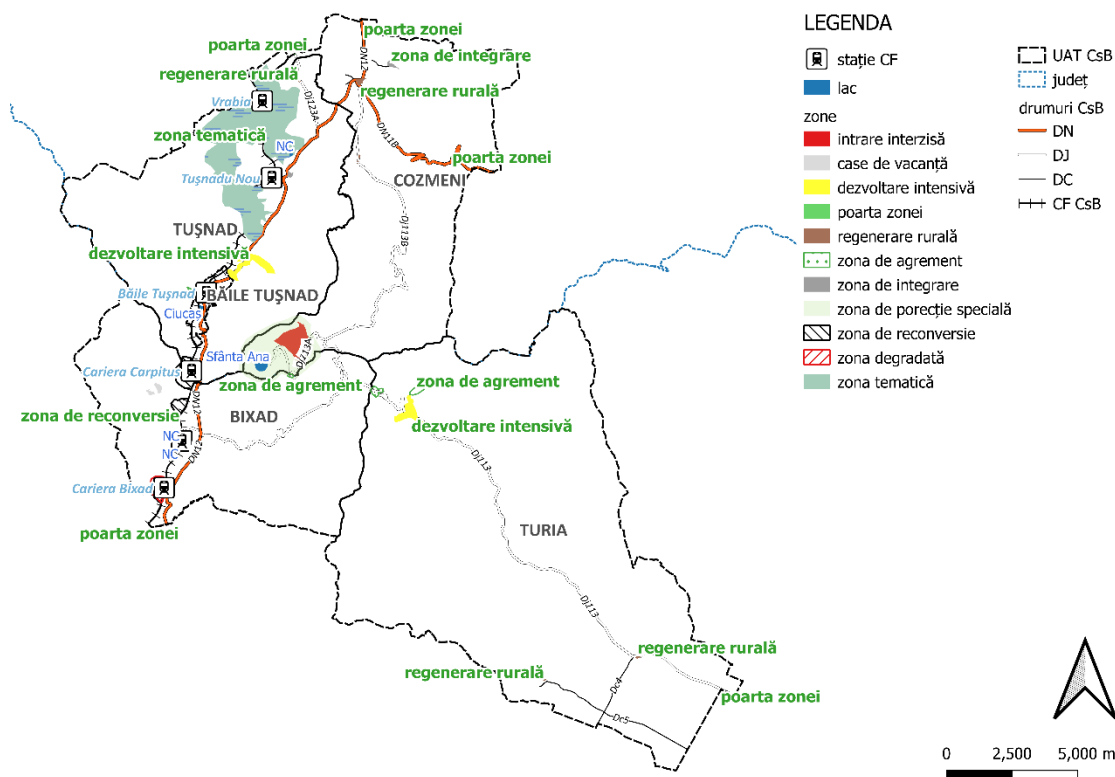
A fejlesztéseket területileg is célzottan kell végrehajtani. Ebben a vonatkozásban a következő „zónák” bevezetését javasoljuk:

- átalakítandó zónák,
- hétvégiházak,
- leromlott terület,
- tiltott zóna,
- aktív élmény zóna,
- vidéki megújulás,
- kapu,
- intenzív fejlesztések,
- különleges védett övezet,
- tematikus tér.

- Master plan pentru zona Ciomad-Balványos -

Az egyes célterületeket a következő térképen is áttekinthetjük.

térkép 11: Célterületek

- átalakítandó zónák: volt bányaterületek, melyek jelenleg tájsebet jelentenek, és idegenek a térség jellegétől, ugyanakkor egyes részeit már ma is hasznosítják, a helyiek jelzései szerint is
- hétvégiházak: a meglévő egyetlen ilyen övezet a déli részen található, és nem javasoljuk, hogy azon kívül máshol ilyen jellegű beépítést engedélyezni lehessen, ugyanakkor ennek a zónának a megfelelő feltárása és bővítése javasolható
- leromlott terület: a jelenlegi déli bánya jelentős élő tájsebet, mind a zaj-, mind a porszennyezés jelentős, ezért olyan beavatkozásokra van szükség, amelyek a tájból elszigetelik mintegy kitakarják ezt a területet, és a nemzeti útra való kihajtásánál a porszennyezés elleni lépések indokoltak
- tiltott zóna: a tónál, a központi övezetben a Mohos teljesebb védelme érdekében a látogatást egyénileg tiltandónak tekintjük, és csak kis csoportokban, vezetővel, online előjegyzés alapján lesz látogatható – a területen semmilyen épület, építmény, utcabútor, tanösvény sem javasolt – itt a cél a teljes megőrzés, az érintetlenség biztosítása
- aktív élmény zóna: bobbpályák, tirolik, játszótéri elemek, utcabútorok, kiszolgáló egységek, kisebb büfék, elektromos kerékpár-bérlő helyek, elsősegélypont és pihenőhely kialakítására javasolt helyek
- vidéki megújulás: a falvakban, jellemzően a templomok, műemlékek környezetében, a közterületek és a középületek, műemlékek rendezése javasolt, utcabútorokkal, megfelelő minőségi burkolatokkal, tájékoztató táblákkal – faltól falig értelmezett közterület-megújítással,

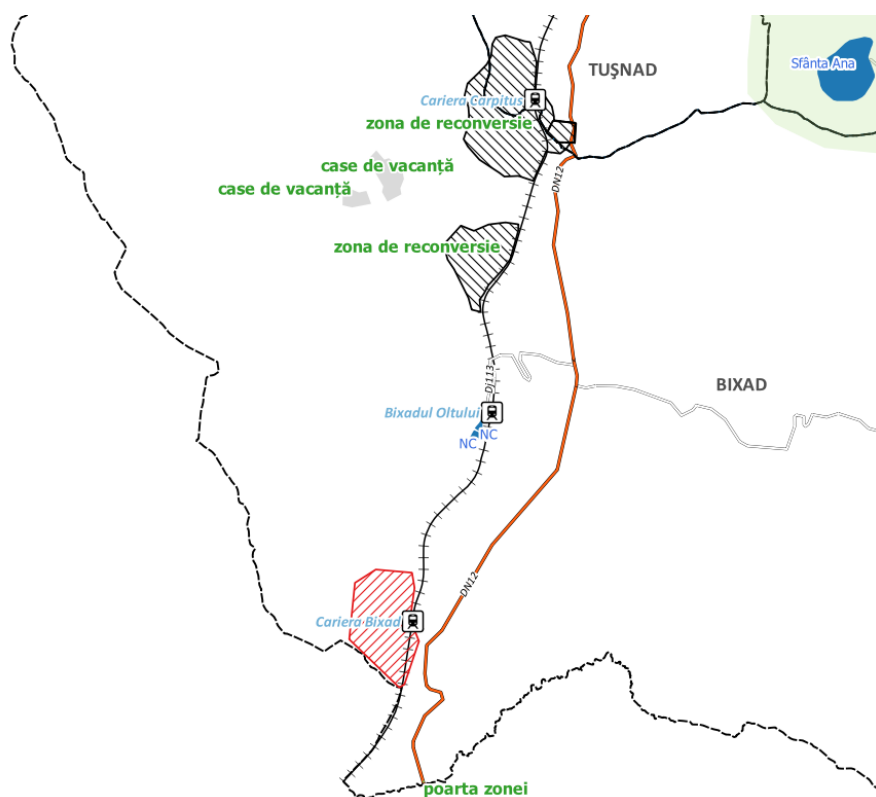
- Master plan pentru zona Ciomad-Balvanyos -

amelyben a látszó beton, a szalagkorlát nem kaphat helyet, csak magas minőségű, időtálló anyagok használhatók,

- kapu: a kapu terekkel a térségbe érkezőt egyértelműen üdvözlje a térség, és adott esetben megállásra is készítse, insta-barát pihenőhelyekkel, határozottan kommunikálva a térség kiemelt marketing elemét, a tiszta vizet
- intenzív fejlesztések: mindössze egy területen javasoltak intenzív fejlesztések, jelesül Újtusnád déli részén, a nemzeti út mentén, amivel a tusnádfürdői zsúfoltságtól mentesülve ritkább beépítés, magasabb minőség érhető el, ugyanakkor a területen kívül az intenzív beépítés, a többszintes beruházások kifejezetten kerülendőek
- különleges védett övezet: a tó környezete és a Mohos tartozik ebbe az övezetbe, ahol a hulladék és szennyvízkezelés, valamint a kerékpáros és gyalogos turizmus pihenőhelyei, tájékoztató tábláin kívül más nem építhető, ám bontható, mely bontásokat kármentesítés és a természeti állapot helyreállítása követ – a területen belül a motorizált közlekedés tilalmának bevezetése javasolt, melyet az elektromos mobilitás és a kerékpáros, gyalogos megközelítés erősítése kompenzál
- tematikus tér: a térség északi, kevésbé látványos része több védett vizes élőhelyet is tartalmaz, aminek megismerése, feltárása, elemzése kiválóan alkalmas iskolai zöld heti, iskola másként heti, és nyári, erdei iskola jellegű tevékenységekre, a kistérség jelenleg kevésbé felszerelt szálláshelyei így lehetőséget kapnak a diákszállás-biztosítás révén.

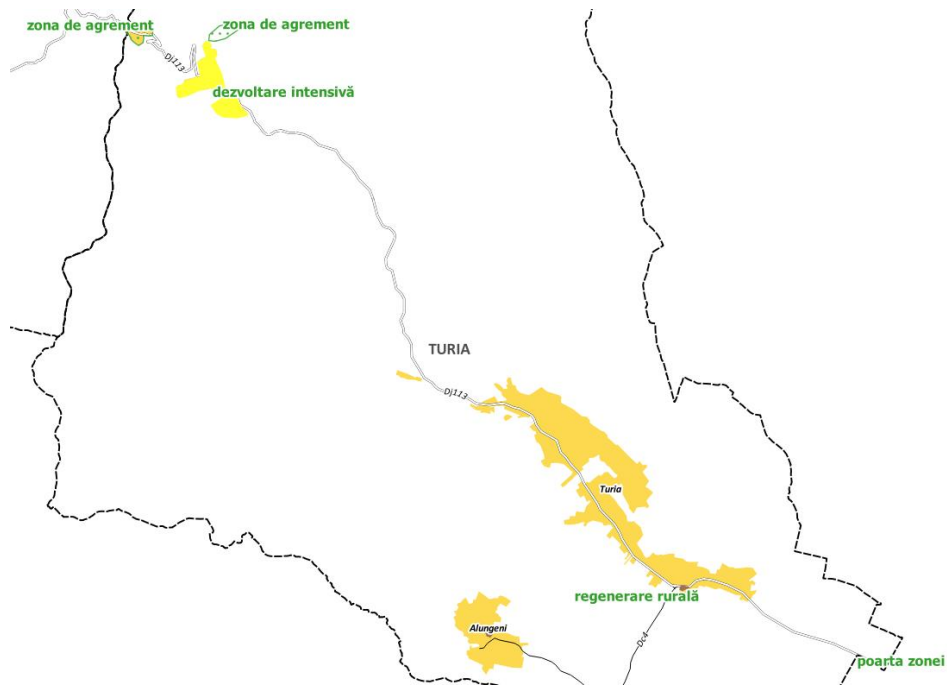
A jobb áttekinthetőség kedvéért az egyes részterületeket külön térképeken is bemutatjuk.

térkép 12: Déli célterület

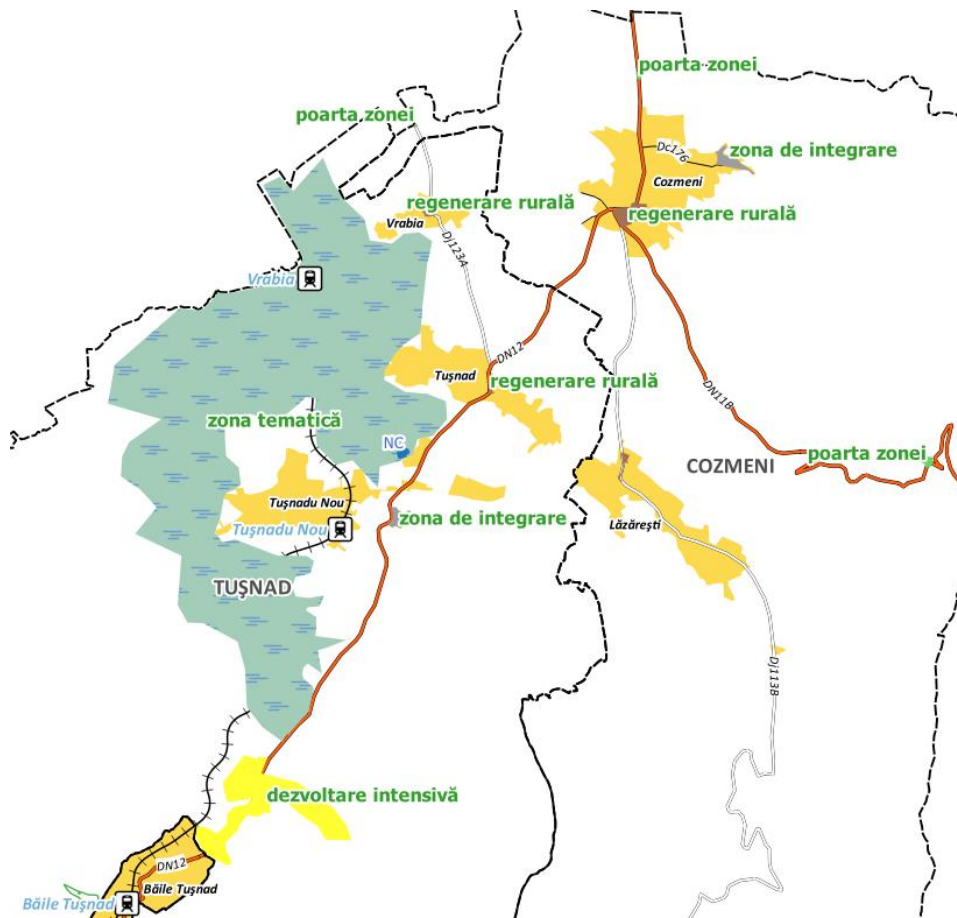

- Master plan pentru zona Ciomad-Balványos -

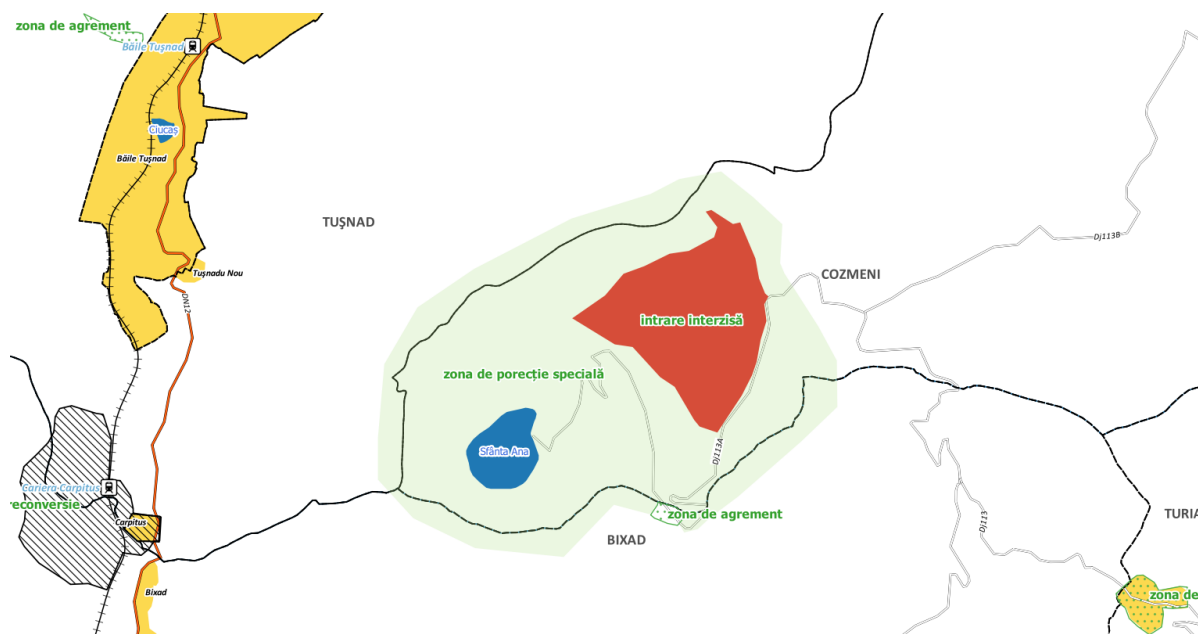
térkép 13: Keleti célterület

térkép 14: Északi célterület

térkép 15: Központi célterület

Helymarketing

A térség vonzerejét meghatározó tényezők közös eleme a víz, mely asszociálható a nyugalommal, az egészséggel és az aktív életmóddal, ezért a továbbiakban a térség turisztikai és általános helymarketingjét meghatározó elemként a vizet, a víz kékjét, a hegyi patak csobogását és tó nyugodt víztükrét javasoljuk beazonosítani. Ezt a kiemelt egyedi tényezőt hangsúlyozza további két elem, nevesül a társadalmassal beazonosított horgászati és halas témák lehetőségek, illetve az elmúlt évtizedekben fejlesztett, részben rendezett népi fürdők. A kristálytisza és egészséges vízből kiindulva gondolható el a térség marketing stratégiája, arculati tervezése is.

A helymarketing abban az esetben hatékony, amennyiben egyrészt van egy felelős szervezet, ami a márkára felügyel, másrészt pedig a belső és a külső marketing összhangban van. Ebben az értelemben azt javasoljuk, hogy a márka gazdája a térségi társulás legyen, és az arculat jelenjen meg a térségben legalább az alábbiakban:

- szálláshelyek arculata, honlapja
- települések honlapja
- turisztikai szolgáltató támogató márkájaként
- turisztikai és lakossági tájékoztató táblák és jelzések
- buszmegállók, pihenőhelyek, utcabútorok, játszóterek, élményparkok
- források rendezése
- hegyi gyalogos és kerékpáros útvonalak minden eleme
- térségi és helyi programok és egyéb események.

A külső marketingben az alábbi időszakok kiemelt kezelése javasolt:

- februári modulközi szünet

- Master plan pentru zona Ciomad-Balvanyos -

- két Húsvét
- két Pünkösöd
- augusztus 15. és 20. környezete
- őszi modulköz szünet
- Szent András és december 1. ünnepek,

továbbá speciálisan a diákturizmus kapcsán, a tematikus övezetre koncentrálva, a zöld- és iskola másként hetek, elsősorban fővárosi és brassói iskolás csoportok számára, az adott tanévszerkezet és megyei specifikumok szerint.

A helymarketing többnyelvűséget feltételez, mivel külső célcsoportok is vannak, ezért egyenértékű, azaz azonos tartalmú és jól fordított kommunikációs elemekre van szükség négy nyelven: románul, magyarul és angolul – angolul, amennyiben a nemzetközi turizmus nyelve. Ezen túl a speciális turisztikai appok és tájékoztatók, reklámok további nyelvekre is fordíthatók, igazodva a legközelebbi nemzetközi reptér célpontjaihoz. A reptér meghatározó szempont, ezért folyamatosan frissíteni kell a hirdetési célterületeket, nyelveket is a közösségi médiát felhasználó kommunikációban.

Menedzsment

Tevékenységek

1. **Turisztikai innováció:** élet vize térség – aktivitás, környezet, ritkaság, csend:
 - 1.1. Helymarketing
 - 1.1.1. Marketing stratégia
 - 1.1.2. Arculati terv és kézikönyv
 - 1.1.3. Marketing szervezet
 - 1.1.4. Gyakorlati marketing
 - 1.2. Kék turisztikai együttműködés
 - 1.3. Fenntartható, környezetbarát turisztikai minősítési rendszer alkalmazása
 - 1.4. Keresztmarketing megoldások elterjesztése
 - 1.5. Helyi tűzoltók és hegyimentők közös szervezése, képzése, felszerelése
 - 1.6. Sport és egyéb rendezvények idevonzása, kulturális programok integrációja
2. **Közösségi közlekedés:**
 - 2.1. Elektromos mobilitás feltételei
 - 2.1.1. Elektromos autó- és busztöltők, beleértve Tesla állomások telepítését is
 - 2.1.2. Elektromos kerékpárok szervizelése, töltők és bérleti pontok
 - 2.2. Vasúthoz kapcsolódó fejlesztések
 - 2.2.1. Vasúti megállók megújítása, akadálymentesítése, és amennyiben erre nincs lehetőség, közeli közterület fogadó- és tájékoztató ponttá alakítása
 - 2.2.2. Vasúti menetrendben kerékpárszállításra alkalmas vagonok közlekedtetése szezonban és hétvégéken
 - 2.3. Közúti elérés: Csíkszereda, Sepsiszentgyörgy és Kézdivásárhely felől a térség településeit hétvégén is ütemes menetrenddel közlekedő, lehetőleg elektromos üzemű autóbusszokkal javasolt ellátni
 - 2.4. A motorizált forgalom csillapítása:
 - 2.4.1. Lassítás = biztonság, csend, csökkenő szennyezés: nemzeti utak mentén 30 km/h korlátozás, megyei utak esetében 30 km/h korlátozás fekvőrendőrkkel és megfelelően elhelyezett gyalogátkelőhelyekkel, egyéb utcákban lakó-pihenőövezeti rendszer bevezetése
 - 2.4.2. Nem autóval járunk: A térségbe való eljutás megfelelő formája lehet a személygépkocsi, de a térségen belül a közösségi közlekedés formáit javasoljuk, így parkolóhelyeket nem kell telepíteni, az utak mentén, különösen 900 m fölötti szakaszokon megállási tilalommal – a közlekedésre megfelelő kényelmes és megfizethető alternatívát kell biztosítani
 - 2.5. Lakott területen belül a nemzeti és megyei utak mentén 2,5-4 m szélességű akadálymentesített járdák építése, ahol a hely engedi, kerékpársáv építése
 - 2.6. Olt regionális/nemzeti kerékpárút térségen belüli szakaszának kiépítése
 - 2.7. Kerékpárosbarát település és kerékpárosbarát szolgáltató program
3. **Megújuló energia és energiahatékonyság:**
 - 3.1. Tanácsadás és projektfejlesztés *magánszemélyeknek* is, megújuló energiákra vonatkozó helyi útmutató készítése és terjesztése
 - 3.2. *Napelemparkok* létesítése a konverziós területeken, illetve a leromlott terület közelében

- 3.3. *Középiletek energiahatékonysága* mint helyi jó példák, mérhető és online elérhető eredményfigyeléssel: HVAC, horizontális víz-víz hőszivattyú padlófűtéssel, napkollektor a használati melegvíz előállítására déli +/-35° tetőkön, esővíz hasznosítása a WC-kben
- 3.4. *Menedékházak és pihenők* elektromos ellátása vertikális tengelyű szélturbina-rendszerekkel
- 3.5. Családi szélturbina- vagy fotovoltaikus rendszerek telepítése *mélyszegénységben* élő közösség tagjai számára
4. **Célterületi** megközelítés:
 - 4.1. köz- és magánberuházások összehangolt megvalósítása, megfelelő *településrendezési előkészítéssel* támogatva, a következő tíz évben hangsúlyosan csak a célterületeken történjenek (kivételt képeznek a közlekedési fejlesztések és a hegyi turisztikai útvonalfejlesztések)
 - 4.2. *közterületfejlesztési* program: falumegújítás a településközpontok igényes megújításával
 - 4.3. *hegyi speciális célterület*: észak-déli (Paphegy – Bálványos, Nyergesen át), kelet-nyugati (Bolondos, Tusnádfürdő v.á. – Szent Anna-tó – észak-déli útvonal) – természetjáró gyalogos fejlesztések
 - 4.4. *kerékpáros speciális célterület*: Újtusnád v.m.h. – Csíkkozmás – Szent Anna-tó, illetve Bükszád - Bálványos - Torja – természetjáró kerékpáros fejlesztések
 - 4.5. *Antiszegregációs* program végrehajtása a telepek felszámolásával hosszú távon
5. Általános **alapszolgáltatásfejlesztés**
 - 5.1. *Idősgondozás*
 - 5.1.1. Otthoni betegápolás felszereléseinek fejlesztése
 - 5.1.2. Rendszeres szűrések szervezése, beleértve a szállítást is
 - 5.1.3. Idősek nappali foglalkoztatója
 - 5.2. *Oktatás*
 - 5.2.1. STEM program: tanártovábbképzés és STEM labor felszerelése (adott esetben robotika, automatizálás is)
 - 5.2.2. Turisztikai felkészítő (környezet, kommunikáció, nyelvi készségek, vendéglátási alapismeretek)
 - 5.2.3. Szociális integrációs pontok: oktatási erőforrásközpont kabinetek, iskolaorvos, öltöző és ruhatisztító egység - legalább felső tagozaton, iskola utáni iskola előkészítő csoporttól az érintett településeken, legalább a tanulók 1/3-ára tervezett kapacitással
 - 5.3. *Egészségügy*
 - 5.3.1. Egészségpontok minden településen
 - 5.3.2. Segélyhívóval és automata újraélesztő készülékkel ellátott elsősegélypontok minden településen, közintézményeknél, illetve az aktív kikapcsolódás számára létesített helyszíneken
 - 5.3.3. *Laborpontok* a városban és községközpontokban, ahol jelenleg még nincs
6. **Térségen kívüli** együttműködések
 - 6.1. Diákturizmus: Hargita, Kovászna, Brassó megyék Bukarest tanfelügyelőségei,
 - 6.2. Támogató márkák rendszere: Tusnád ásványvíz, Visit Covasna, Visit Harghita, Székely Termék
 - 6.3. Oktatási és továbbképzési, lehetőleg duális rendszerű együttműködések a három közeli municípium szaklíceumaival
 - 6.4. Turisztikai koordinációs feladatokat ellátó intézmény országon belüli és nemzetközi
 - 6.5. Felsőoktatási partnerség bővítése: Bukarest, Brassó, Budapest egyetemeivel
7. Helyi **vízgazdálkodási** projektek kezdeményezése

- 7.1. *Esővízhasznosítás* a közzintézményi projektek tapasztalata alapján
- 7.2. Térségen belül mindenhol jó minőségű *ivóvízhálózat*
- 7.3. Teljes körű szennyvízkezelés, magas színvonalú tisztítással
- 7.4. Folyó részleges kalandturisztikai bevonása, rafting, kajak kikötő és szolgáltató
- 7.5. Déli folyószakasz mentén halászati és horgászati fejlesztések
- 7.6. Északi és keleti szántóföldi területeken öntözőcsatornák kialakítása, hegyoldali esővíztározókból is táplálva, a felszín alatti vízkincs használatának mellőzősével
- 7.7. Tematikus övezetben a *vizes élőhelyek* minél teljesebb visszaállítása, állandó és időszakos vízfelületek kialakítása, valamint egy jelentősebb árvízi véstározó ártéri kialakítása
- 7.8. Folyópart közeli építkezések tilalma, illetve a folyópart teljes hosszban, mindkét oldalon való szabadidős, *rekreációs*, turisztikai és sport célú használatának bevezetése, a szükséges beruházások megvalósítása

- Master plan pentru zona Ciomad-Balványos -

ábra 24: Projektek, helyszínek és felelősök

s.sz.	Projekt/program	ÖFT általános	ÖFT fenntartó	ÖFT marketing	Torja	Futásfalva	Bükszád	Csíkkozmás	Lázárfalva	Tusnádfürdő	Újtusnád	Verebes	Tusnád	térség	célterület
1	Helymarketing kidolgozása és szervezet kijelölése														
2	Térségi turisztikai szolgáltatók szervezetének létrehozása														
3	Szálláshelyek környezeti minősítése														
4	Szálláshelyek és szolgáltatók közti keresztértékesítési rendszer														
5	Hegyimentő hálózat fejlesztése helyi tűzoltósági alapra szervezve														
6	Elektromos autótöltők telepítése														
7	Elektromos autóbustöltő állomás														
8	Tesla töltőállomás														
9	Elektromos kerékpárszervíz és bérleti szolgáltatás														
10	Kerékpárszervíz és bérleti szolgáltatás														
11	Vasúti megállókhöz kapcsolódó fejlesztések														
12	Vasútállomáshoz kapcsolódó fejlesztések														
13	Kerékpárszállítási megoldás vasúton														
14	Kerékpárszállítási megoldás buszon														
15	Buszmegállók fejlesztése														
16	Forgalomcsillapítás nemzeti és megyei utakon														
17	Térségen belüli igényvezérelt személyszállítás elektromos járművekkel														
18	Járda program														
19	Olt kerékpárút														
20	Kerékpárosbarát térség program														
21	Megújuló energia helyi segédlet														
22	Megújuló energia tanácsadás														
23	Konverziós területnél napelemparkok létesítése														
24	Kultúrházak energiahatékonysága														
25	Iskolák energiahatékonysága														
26	Polgármesteri hivatalok energiahatékonysága														
27	Periférikus épületek vertikális szélturbinával való ellátása														
28	Szociális megújulóenergia program														
29	Intenzív célterület fejlesztése														
30	Rendezési tervezés a célterületekre														
31	Falumegújítási program														
32	Társadalmi integrációs intézkedések a szegregátumokban														
33	Társadalmi integrációs telepfelszámolási program														
34	Hegyi gyalogos és kerékpáros célterületi projekt - 1. ütem														
35	Hegyi gyalogos és kerékpáros célterületi projekt - 2. ütem														
36	Otthoni betegápolási rendszer eszközfejlesztése														
37	Rákszűrés, koronáriszűrés, fogászati szűrés - 40+														
38	Rákszűrés, koronáriszűrés, fogászati szűrés - 65+														
39	Idősek nappali foglalkoztatója														
40	Iskolai STEM laborok														
41	Iskolai turisztikai felkészítő helyi tanterv bevezetése														
42	Szociális integrációs pontok az iskolákban														
43	Iskola utáni iskola - infrastruktúra														
44	Iskola utáni iskola - program														
45	Falusi egészségpontok														
46	Segélyhívók és elsősegélypontok														
47	Laborpontok														
48	Diákturizmus: tanösvények és tananyagfejlesztés														
49	Diákturizmus: térségen kívüli partnerségfejlesztés														
50	Diákturizmus: szálláshelyintegráció														
51	Támogató márkák bevonása														
52	Éves sportnaplár, rendszeres és visszatérő programokkal														
53	Felsőoktatási tudományos turizmus, kutatóhely, labor, terephelyszín és tudástermelés														
54	Esővízhasznosítás a középületekben														
55	Esővízhasznosítás a turizmusban														
56	Ivóvíz és szennyvíztisztítási kiválósági program														
57	Olt folyó: vízi turizmus és sportok														
58	Olt folyó: használható part, rekreáció														
59	Halászati és horgászati fejlesztések														
60	Szántóföldi öntözési fejlesztés														
61	Vízi élőhelyek rehabilitációja														

- Master plan pentru zona Ciomad-Balványos -

Források és ütemezés

s.sz.	Projekt/program	forrás mix	ütemezés
1	Helymarketing kidolgozása és szervezet kijelölése	helyi költségvetések	2024
2	Térségi turisztikai szolgáltatók szervezetének létrehozása	magánforrás	2024
3	Szálláshelyek környezeti minősítése	helyi költségvetések	2025-2027
4	Szálláshelyek és szolgáltatók közti keresztértékesítési rendszer	kistérség	2026-
5	Hegyimentő hálózat fejlesztése helyi tűzoltósági alapa szervezve	LEADER	2025-
6	Elektromos autótöltők telepítése	Környezetvédelmi Alap	2025-2027
7	Elektromos autóbustöltő állomás	Regionális Operatív Program	2026
8	Tesla töltőállomás	magánforrás	2025
9	Elektromos kerékpárszervíz és bértési szolgáltatás	LEADER	2025-
10	Kerékpárszervíz és bértési szolgáltatás	LEADER	2024-
11	Vasúti megállókhöz kapcsolódó fejlesztések	LEADER	2026-2030
12	Vasútállomáshoz kapcsolódó fejlesztések	LEADER	2027
13	Kerékpárszállítási megoldás vasúton	CFR	2028-
14	Kerékpárszállítási megoldás buszon	megyei költségvetések	2026
15	Buszmegállók fejlesztése	helyi költségvetések	2027-2030
16	Forgalomcsillapítás nemzeti és megyei utakon	útkezelők	2028-2030
17	Térségen belüli igényvezérelt személyszállítás elektromos járművekkel	helyi költségvetések	2026-
18	Járda program	PNDL/PNIAS folytatás	2025-2030
19	Olt kerékpárút	Környezetvédelmi Alap, PNRR	2025-2027
20	Kerékpárosbarát térség program	kistérség	2024-
21	Megújuló energia helyi segédlet	kistérség	2025
22	Megújuló energia tanácsadás	helyi költségvetések	2026-
23	Konverziós területnél napelemparkok létesítése	magánforrás	2026-2028
24	Kultúrházak energiahatékonysága	EU Alapok	2024-2030
25	Iskolák energiahatékonysága	Regionális Operatív Program	2024-2033
26	Polgármesteri hivatalok energiahatékonysága	Regionális Operatív Program	2024-2034
27	Periférikus épületek vertikális szél turbinával való ellátása	EU Alapok	2025-2026
28	Szociális megújulóenergia program	EU Alapok	2025-
29	Intenzív célterület fejlesztése	magánforrás	2024-2030
30	Rendezési tervezés a célterületekre	helyi költségvetések	2024-2026
31	Falumegújítási program	LEADER, post-2027 EMVA	2024-2030
32	Társadalmi integrációs intézkedések a szegregátumokban	EU Alapok	2024-
33	Társadalmi integrációs telepélfelszámolási program	EU Alapok	2030-
34	Hegyi gyalogos és kerékpáros célterületi projekt - 1. ütem	Regionális Operatív Program	2024-2027
35	Hegyi gyalogos és kerékpáros célterületi projekt - 2. ütem	EU Alapok	2027-2030
36	Otthoni betegápolási rendszer eszközfejlesztése	EU Alapok	2024-2026
37	Rákszűrés, koronáriaszűrés, fogászati szűrés - 40+	helyi költségvetések	2030-
38	Rákszűrés, koronáriaszűrés, fogászati szűrés - 65+	helyi költségvetések	2025-
39	Idősek nappali foglalkoztatója	EU Alapok	2025-2030
40	Iskolai STEM laborok	Környezetvédelmi Alap, PNRR	2025-2026
41	Iskolai turisztikai felkészítő helyi tanterv bevezetése	helyi költségvetések	2027-
42	Szociális integrációs pontok az iskolákban	Regionális Operatív Program	2024-2034
43	Iskola utáni iskola - infrastruktúra	EU Alapok	2024-2034
44	Iskola utáni iskola - program	helyi költségvetések	2025-
45	Falusi egészségpontok	helyi költségvetések	2030-
46	Segélyhívók és elsősegélypontok	kistérség	2025-
47	Laborpontok	magánforrás	2025-2034
48	Diákturizmus: tanösvények és tananyagfejlesztés	kistérség	2025-2026
49	Diákturizmus: térségen kívüli partnerségfejlesztés	kistérség	2026-2027
50	Diákturizmus: szálláshelyintegráció	magánforrás	2027-
51	Támogató márkák bevonása	kistérség	2025-
52	Éves sportnaptár, rendszeres és visszatérő programokkal	helyi költségvetések	2026-
53	Felsőoktatási tudományos turizmus, kutatóhely, labor, terephelyszín és tudástermelés	kistérség	2027-
54	Esővízhasznosítás a középületekben	helyi költségvetések	2028-2034
55	Esővízhasznosítás a turizmusban	magánforrás	2029-2034
56	Ivóvíz és szennyvízálózási kiválósági program	Környezetvédelmi Alap	2025-2034
57	Olt folyó: vízi turizmus és sportok	magánforrás	2025-2028
58	Olt folyó: használható part, rekreáció	EU Alapok	2028-2034
59	Halászati és horgászati fejlesztések	magánforrás	2025-2034
60	Szántóföldi öntözési fejlesztés	EU Alapok	2028-2034
61	Vízi élőhelyek rehabilitációja	EU Alapok	2025-2034